

Békés megye Területrendezési Terve módosítás

Környezeti Értékelés

Készítette:
Dr. Kollányi László

Készült a Budapesti Corvinus Egyetem Tájtervezési és Területfejlesztési
Tanszékén a Pestterv Kft. megbízásából

Budapest, 2012. május

Tartalom:

Bevezetés	3
1. Békés megye Területrendezési Terv módosításának ismertetése, céljainak összevetése más releváns országos és közösségi koncepciók, programok céljaival.....	5
1.1. Békés megye Területrendezési Terv főbb céljainak, tartalmának összefoglaló ismertetése, kiemelve a környezeti értékelés szempontjából fontos elemeket.....	5
1.2. A terv célrendszerének összevetése az országos illetve megyei szinten kitűzött környezet- és természetvédelmi, valamint vízgazdálkodási célokkal.	6
1.3. A módosított terv összevetése más releváns országos tervekkel, koncepciókkal	12
2. A környezeti értékelés kidolgozásának ismertetése	26
2.1. A környezeti értékelés kidolgozásának folyamata, kapcsolódása a tervezési folyamathoz.	26
2.2. A környezeti értékeléshez felhasznált információk leírása és jellemzése.	26
2.3. A KV készítése során tett javaslatok hatása a terv alakulására.....	27
2.4. A környezet védelméért felelős szervek és az érintett nyilvánosság bevonása	27
3. A módosított Békés Megye Területrendezési Terv környezeti hatásainak vizsgálata	31
3.1. A terv rész céljainak környezeti szempontú konzisztencia vizsgálata, az esetleges ellentmondások feltárása.....	31
3.2. A jelenlegi környezeti állapot releváns, a tervvel összefüggésben lévő elemeinek ismertetése.....	33
3.3. A tervben javasolt térségi területfelhasználási kategóriák kijelölésével és övezetek lehatárolásával kapcsolatos azon környezeti jellemzők azonosítása, amelyekre a terv valószínűleg jelentős befolyással lesz.	37
3.4. A terv által feltárt környezeti konfliktusok értékelése, és a környezeti állapot várható alakulása abban az esetben, ha a felülvizsgálat javaslatai nem valósulnának meg.....	43
3.5. A terv céljainak megvalósulásával közvetve vagy közvetlenül környezeti szempontból negatív hatást kiváltó tényezők feltárása, különös tekintettel azokra a tervi elemekre, amelyek a természeti erőforrások igénybevételét vagy a környezetterhelés, vagy az emberi egészség károsodásának közvetlen előidézését jelentik.	45
3.6. A terv főbb céljainak megvalósulása esetén várható közvetlen vagy közvetett hatások előrejelzése (különös tekintettel a környezeti elemekre /földre, levegőre, vízre, élővilágra, épített környezetre, ez utóbbi részeként az építészeti és régészeti örökségre/, a környezeti elemek rendszereire, folyamataira, szerkezetére, különösen a tájra, településre, klímára, természeti (ökológiai) rendszerre, Natura2000 területekre, a biodiverzitásra, valamint az emberek egészségi állapotára, társadalmi, gazdasági változásokra)	46
4. Javaslat környezeti szempontú intézkedésre.....	61
4.1. A terv érvényesülése során fellépő, környezetre és az emberi egészségre káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések.....	61
4.2. Javaslat olyan környezeti szempontú előírásokra, feltételekre, amelyeket a terv által befolyásolt más terveknél figyelembe kell venni	65
5. Monitorozás és indikátorok meghatározása.....	68
5.1 A terv érvényesítése során fellépő környezeti hatásokra vonatkozóan indikátorok meghatározása, monitorozási javaslatok értékelése.	68
6. Összefoglalás	72
1. Melléklet	76
2. Melléklet Területi összehasonlítások térképei.....	77

Bevezetés

A stratégiai környezeti vizsgálat (SKV) a környezeti hatásvizsgálatból (KHV) kifejlődött olyan eszköz, amely a konkrét beruházásokhoz hasonlóan, de léptékét tekintve annál sokkal szélesebb értelemben véve az ágazati vagy országos fejlesztési koncepciók, programok környezeti hatásait vizsgálja. A két hatásvizsgálati forma alapvető különbségei ebből a léptékbeli eltérésből származnak. A stratégiai környezeti vizsgálatoknak ezért két megközelítése létezik. Az első szerint a vizsgálat a hagyományos környezeti vizsgálat módszertanának kibővítése fejlesztési koncepciókra, programokra. A másik a célorientált megközelítés (a jogszabályba is ez került), ami szerint a környezeti célokat kell integrálni a tervezési folyamatba, dokumentumokba.

Az SKV azon következmények felbecsülése, amelyek bizonyos stratégiai elképzelések (stratégiai) megvalósulása esetén a természeti, társadalmi és gazdasági környezetet érik.

Az SKV olyan módszeres és átfogó, iteratív jellegű döntés-előkészítő eljárás, amely tervek, programok, illetve különböző változataik megvalósulása során a várható hatásokat hivatott feltárni és értékelni – a folyamat legkorábbi fázisától kezdve. A vizsgálati eljárás elemi része a nyilvános, áttekinthető és számon kérhető döntéshozatal is. A vizsgálat eredményeit tanulmány mutatja be. Az SKV folyamata a terveket és programokat jóváhagyó döntésekre kíván hatást gyakorolni.

A tényleges hatások igen nagyszámú hatásviselőt, valamint nagy területet érinthetnek, ezért a feladat nem lehet a változás nagyságának adott helyre és/vagy hatásviselőre vonatkoztatott becslése, hanem inkább a változás irányának adott térségre való kivetítése és elemzése.

A stratégiai környezeti vizsgálat, hatásértékelés során a hatások jelentőségét és a nekik kitett terület jellemzőit vizsgálva a következő fő kritériumokra kell részletesen kitérni:

- a hatások valószínűségére, időtartamára, gyakoriságára és visszafordíthatóságára,
- a hatások kumulatív jellegére,
- országhatáron áterjedő voltára,
- az emberi egészség és a környezet (például balesetek általi) veszélyeztetésére,
- a hatások térbeli kiterjedtségére (földrajzi terület és a potenciálisan érintett lakosság),
- a befolyás alá kerülő területnek a sajátos természeti adottságok vagy kulturális örökség miatti, a környezetminőségi határértékek túllépése miatti vagy az intenzív földhasználat miatti sérülékenysége, az olyan területeken vagy tájakon várható hatásokra, amelyekre nemzeti, közösségi vagy nemzetközi védelem vonatkozik, különös tekintettel az élőhely és a vadon élő madarak védelméről szóló direktívák előírásaira.

Békés megye Területrendezési Terv módosításának területrendezési terv programjához kapcsolódóan készülő környezeti vizsgálat (SKV) fő célja, hogy a tervezési, az egyeztetési és az elfogadási folyamatban segítse a körültekintő fenntarthatósági szempontokat figyelembe vevő döntéshozatalt.

A terv készítési folyamatában arra törekedtünk, hogy felhívjuk a figyelmet azokra az értékekre, amelyek mentén a megye fenntartható fejlődése biztosítható, illetve javaslatokat fogalmazunk meg arra vonatkozóan, hogy ezen értékek károsítása elkerülhető legyen.

A Bruntland Bizottság és a riói konferencia szerinti környezeti, társadalmi-gazdasági fenntarthatósági elvek, azok amelyek hosszú távon biztosíthatják környezet védelmét, megőrzését. Ennek a környezeti fenntarthatóságnak az elveit tovább kellene erősíteni a tervben. Környezeti szempontból a fenntarthatóság azt a „zsinórmértéket” jelöli ki, amelyhez a tervnek igazodni illik.

A **környezeti keretek** tekintetében három alapvető feltételnek kell megfelelnie a fenntartható fejlődésnek:

- (1) a környezeti elemek és rendszerek terhelhetőségét meg nem haladó, regenerációs képességét nem veszélyeztető használata, hasznosítása,
- (2) a környezeti értékek fenntartása, megőrzése,
- (3) az anyagfelhasználás és anyagkibocsátás mérséklése a terhelhetőség folyamatos nyomon követésével.

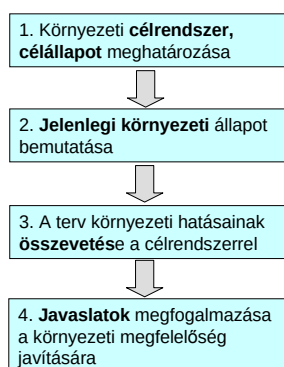
A vidékfejlesztés, területfejlesztés fenntarthatósági értékrendje meghatározza az a célrendszert, amelyet a vizsgálat során szem előtt tartottunk. Az értékrend hat pontban foglalható össze:

- „Pro Natura”: A természet és az ember nem szemlélhető csak erőforrásként
- Régió tudat: Minden fejlesztés végső célja, hogy a helyieknek legyen jobb ott élni, mint eddig !
- Autonómia: Összefogásra képes, autonóm, alkalmazkodó és innovatív közösségeket kell kialakítani!
- Holisztika: A felelős és holisztikus szemléletű tervezés primátusa.
- Példamutatás: A környezethasználó egyén és szervezet „helyes” magatartása
- Igényesség. Tudatos, értékvédő, igényes életmód.

A **gazdaság, mint eszköz** fenntartható fejlődés értelmében a társadalmi fejlődést szolgáló célok mentén, racionális (pl. hosszabb távon működőképes) keretek között biztosítja a stabilitás és kiegyensúlyozottság felé törekvő gazdálkodást a rendelkezésre álló technikai eszközökkel és környezeti, emberi és tőke jellegű erőforrásokkal, biztosítva, hogy a helyi kis és közepes méretű gazdálkodási egységek **jó stabilitással és alkalmazkodó képességgel rendelkezzenek.**

A fenti környezeti feltételek, keretek vizsgálata és a terv tartalma alapján megállapítható, hogy **a területrendezési tervek**, ezen belül is Békés megye Területrendezési Terv környezeti „érzékenysége” magas.

A területrendezési tervnek nem közvetlen célja és feladata a térség értékeit, közös értékrendjét és jövőképét megfogalmazó hosszú távú fejlesztési koncepció megalkotása (ez a területfejlesztési koncepciók feladata).

A térségi stratégiai dokumentumokban megfogalmazott célrendszert átvéve (1. ábra) a környezeti vizsgálat bemutatja a jelenlegi környezeti állapot tervvel kapcsolatos adottságait, összehasonlítja terv és stratégiai dokumentumok célrendszerét előrevetíti, előrejelzi a terv a várható környezeti hatások irányát, nagyságrendjét.

1. ábra. A környezeti értékelés főbb lépései

1. Békés megye Területrendezési Terv módosításának ismertetése, céljainak összevetése más releváns országos és közösségi koncepciók, programok céljaival

1.1. Békés megye Területrendezési Terv főbb céljainak, tartalmának összefoglaló ismertetése, kiemelve a környezeti értékelés szempontjából fontos elemeket

Békés megye hatályos területrendezési terve 2000-2005 között készült, az akkor hatályos tartalmi követelmények figyelembevételével. A tervet a Megyei Közgyűlés 15/2005. (X.7) KT számú rendelettel fogadta el. Békés Megye Területrendezési Terv módosítás (BMTrT) készítésének jogi alapját az 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről és a végrehajtásáról szóló 218/2009 Kormány rendelet a területfejlesztési koncepciók, programok és a területrendezési tervek tartalmi követelményeiről jelenti.

A törvény szerint a területfejlesztés és területrendezés **célja és feladata:**

- a) az ország valamennyi térségében **a szociális piacgazdaság kiépítésének** elősegítése, a **fenntartható fejlődés feltételeinek** megteremtése, az **innováció térbeli terjedésének** elősegítése, a társadalmi, gazdasági és környezeti céloknak **megfelelő térbeli szerkezet** kialakítása;
- b) a főváros és **a vidék, a városok és a községek, illetve a fejlett és az elmaradott térségek és települések közötti** – az életkörülményekben, a gazdasági, a kulturális és az infrastrukturális feltételekben megnyilvánuló – jelentős különbségek mérséklése és a további válságterületek kialakulásának megakadályozása, társadalmi esélyegyenlőség biztosítása érdekében;
- c) az ország térszerkezete, településrendszere **harmonikus fejlődésének** elősegítése;
- d) a nemzeti és **térségi identitástudat** megtartása és erősítése.

A területrendezési terv előírja az 5 évenkénti felülvizsgálatot.

- Hatályba lépett 2008. évi L. törvény az országos területrendezési tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény módosításáról,
- Életbe lépett a Kormány 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelete a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól.

A negyedik sürgető körülmény nem jogszabályban szabályozott, hanem a megváltozott, felgyorsult társadalmi, gazdasági környezet következménye.

A területfejlesztési törvény végrehajtási utasítás szerint a területrendezési terv célrendszere egy komplex célrendszeren keresztül (átfogó cél, horizontális cél, specifikus cél, területi cél) kerül megfogalmazásra.

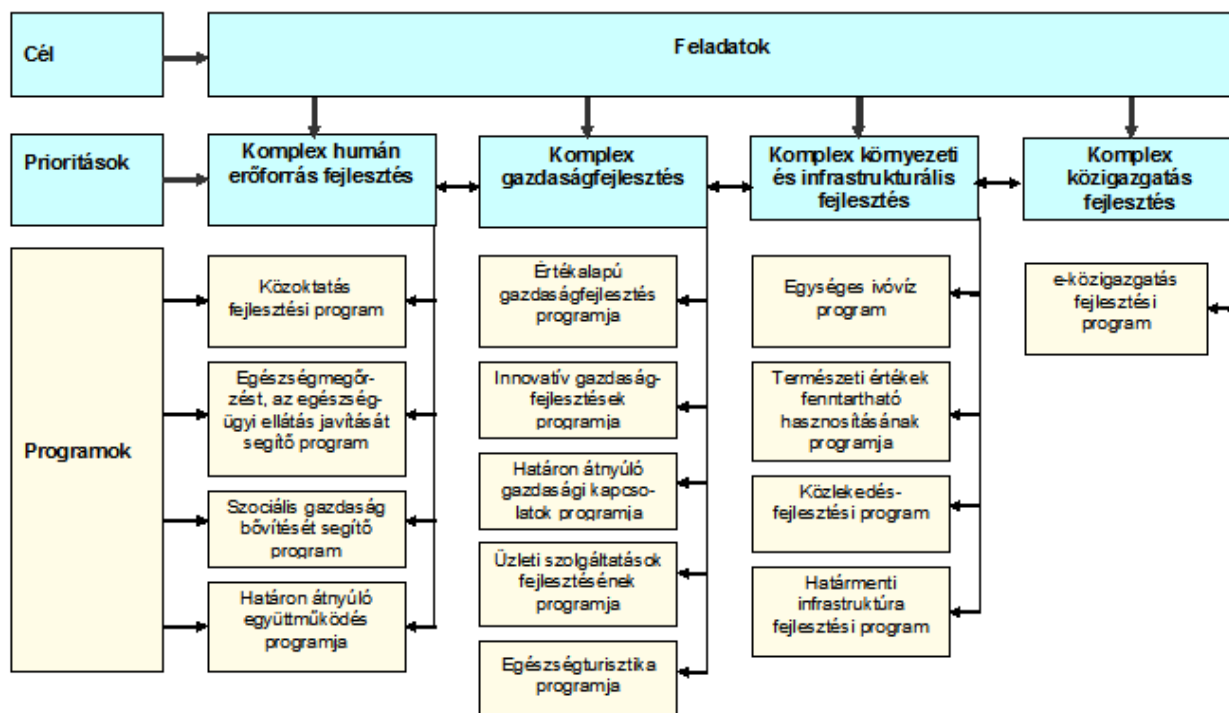
A területrendezési terv módosításának keretében önálló célrendszert tartalmazó dokumentum nem készült.

A környezeti vizsgálat készítésénél hat, a térségre készült fejlesztési, koncepciót, tervet, stratégiát, vizsgálatot tekintettünk át. A stratégiai dokumentumok célrendszerének vizsgálatánál elsősorban a környezettel, vízgazdálkodással kapcsolatos célokat vizsgáltuk.

1.2. A terv célrendszerének összevetése az országos illetve megyei szinten kitűzött környezet- és természetvédelmi, valamint vízgazdálkodási célokkal.

Békés Megye Fejlesztési Programjának aktualizálása 2007-2013, (BMFPA)

Békés megye 2007-2013 időszakra vonatkozó fejlesztési terve integrált felfogásban készült. A 2007-2013 közötti időszakra kidolgozott megyei fejlesztési stratégia összefoglalta a megyét érintő, a Megyei Közgyűlés, ill. a Megyei Területfejlesztési Tanács kompetenciájába tartozó fejlesztési célokat; kijelölte a célokkal kompatibilis, az UMFT-el összhangban az EU forrásokból támogatható releváns programokat és projekteket; vizsgálta a programokat és a projektkezdeményezéseknek az UMFT - el való kompatibilitását; felmérte a projektek várható forrásszükségletét. Egyrészt komplexen kezelte a fejlesztési megoldásokat, másrészt integrálta az Új-Magyarország Fejlesztési Terv ágazati, a Dél-alföldi Régió Regionális Operatív Programjának (DAOP) megyei elképzeléseit, továbbá a Körös Fejlesztési Terv megállapításait.

2. ábra. Békés Megye Fejlesztési Programjának szerkezete

A komplex környezeti és infrastrukturális fejlesztés prioritáson belül az alapvető cél a bioenergetikai ipar meghonosítása, ill. az ehhez kapcsolódó K+F részfeladatok megoldása. Az alprogram főbb elemei:

- Alapanyagtermelési (energianövény és takarmánynövény termesztés), integráció, növénynevelés, szállítási logisztikai feladatok megoldása.
- Technológia fejlesztés K+F+ I feladatok elvégzése.

- Biomassza üzem felépítése, hőenergia előállítása, „zöldáram” termelés.
- Etanol gyártás melléktermékeként keletkező takarmány előállítás.

BMFPA átfogó céljai	Illeszkedés	BMTTrT kapcsolat
Komplex környezeti és infrastrukturális fejlesztés		
Egységes ivóvíz program	++	A terv tartalmazza a regionális jellegű infrastruktúra hálózatokat és jövőbeni fejlesztéseket. A településszintű hálózatfejlesztéseket településrendezési tervek tartalmazzák.
Természeti értékek fenntartható hasznosításának programja	++	A terv nem tér ki a hasznosítási programra (ez nem feladata), de tartalmazza a megye természeti értékeit (ökológiai hálózat, Natura2000 területek).
Közlekedésfejlesztési program	+++	A szerkezeti terv tartalmazza a közlekedéshálózattal kapcsolatos fejlesztési elképzeléseket.
Határmenti infrastruktúra fejlesztési program	++	A terv nem kimondottan a határmenti együttműködés kiszélesítéséről szól, de kitér a határmenti térségek együttműködési lehetőségeire, infrastruktúra hálózat összekapcsolására.
+++ Az BMTTrT hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a kategóriák között ++ Az BMTTrT tartalmazza de csak áttételes a kapcsolat + Az BMTTrT említést tesz róla 0 Nincs kapcsolat		

1. táblázat. Illeszkedés a BMFPA átfogó céljaihoz

Békés Megye Területfejlesztési Terve (BMTT), 2007-2013

A területfejlesztési terv célrendszerében a „Környezeti fenntarthatóság javítása” specifikus cél fogalmazza meg a környezetminőséggel kapcsolatos célkitűzéseket. Békés megye legnagyobb értéke természeti adottságaiból a táj viszonylagos érintetlenségéből adódik. Az átfogó cél, az egészséget támogató környezet kialakításának elősegítése oly módon, hogy a legfontosabb környezet-egészségügyi problémák áttekintését, rangsorolását követően ezek helyi szinten történő megoldásával hatékony megelőzési prevenciók rendszer jöhetne létre.

Kiemelt feladatok.

- Az allergiás légúti megbetegedések gyakoriságának csökkentése és a lakosság egészségi állapotának javítása a biológiai allergének koncentrációjának csökkentése révén.
- Lakott területek talajszennyezettségi viszonyainak és a hulladéklerakók környezetkárosító hatásainak elemzése és intézkedési javaslat az ép viszonyok helyreállítására.
- Azbeszttartalmú szigetelést tartalmazó épületek felderítése, az azbesztmentesítés sürgősségének elbírálása, az azbesztbontások kivitelezése.
- A rekreációs célú vízhasználatokkal valamint az ásvány- és gyógyvizekkel kapcsolatos higiénés biztonság fokozása.
- Zajtérkép elkészítése, különös tekintettel a nagyvárosok és közlekedés szempontjából túlterhelt területek, valamint a zajra, vagy folyamatos

zajterhelésre különösen érzékeny gyermek és ifjúsági csoportok által kiemelten fontos területeken (óvodák, iskolák, játszóterek).

BMTrT átfogó céljai	Illeszkedés	BMTrT kapcsolat
7. Komplex környezeti- és infrastruktúra fejlesztési prioritás		
7.1 Egészséges ivóvíz program		
7.1.1. Vízbázis védelem	+++	A terv tartalmazza a felszín alatti és feletti vízbázisvédelmi területeket.
7.1.2. A vízi közművek kiépítése, modernizálása	+++	A vízi közművek ábrázolásra kerülnek a szerkezeti tervlapon.
7.1.3. Határon átnyúló környezet- és természetvédelmi együttműködés fejlesztése	+	A terv csak a megyei környezet és természetvédelmi területekkel foglalkozik. Érdemes lenne a romániai határmenti Natura2000 és természetvédelmi területeket, ökofolyósókat is megjeleníteni a tervlapokon.
7.2 Természeti értékek fenntarthatóságának programja		
7.2.1. Kommunális és állati eredetű hulladékgazdálkodási infrastruktúra fejlesztése		
○ Térségi komplex hulladékgazdálkodási rendszer kialakítása. ○ A keletkező hulladékok mennyiségének csökkentését szolgáló tevékenységek fokozása. ○ Szelektív hulladékgyűjtési rendszerek létrehozása, hulladékgyűjtő szigetek és udvarok létesítése. ○ A hasznosítható és kigyűjtött hulladékok feldolgozása ipari háttérnek kialakítása, feldolgozó üzemek létesítésének ösztönzése, a térség komplex hulladékatrakó rendszerének fejlesztése. ○ A biológiailag lebomló szerves anyagok komposztálási rendszerének és hasznosításának a fejlesztése. ○ A települési felhagyott hulladéklerakók rekultivációja	+++	A tervmódosítás nem tér ki teljes mértékben a hulladéklánc, feldolgozás minden elemére, de ez nem is feladata a tervnek. A térségi és települési felhagyott hulladéklerakóhelyek ábrázolásra kerülnek a tervben.
7.2.2. Száraz-ér ökofolyósó program		
A folyó ökológiai egyensúlyának megőrzése	+++	Az övezeti tervlapon feltüntetésre kerül az ökológiai hálózat, amely a szabályozással kiegészítve hozzájárul az egyensúly megőrzéséhez.
Környezettudatos gazdasági- és turisztikai hasznosíthatóság megteremtése	+/0	Nem BMTrT feladat.
+++ Az BMTrT hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a kategóriák között ++ Az BMTrT tartalmazza de csak áttételes a kapcsolat + Az BMTrT említést tesz róla 0 Nincs kapcsolat		

2.táblázat. Komplex környezeti- és infrastruktúra fejlesztési prioritások illeszkedése

Békés Megye Környezetvédelmi Programjának Felülvizsgálata (BMKPF), 2008

Az 1995. évi LIII. törvény előírja a települések és a megyei önkormányzatok számára a környezetvédelmi program készítését. A Békés Megyei Önkormányzati Hivatal ennek megfelelően készítette el a SZTE Természeti Földrajzi Tanszékevel a Békés Megye Kistérségi Komplex Környezetvédelmi Programját 2008-ban. A megyei program készítése idején csupán

néhány Békés megyei település rendelkezett önálló környezeti programmal. A jelenlegi felülvizsgálat során megállapítható, hogy mára már csupán 2 településnek nincs egyáltalán környezetvédelmi programja. A megye legfontosabb környezetvédelemmel kapcsolatos stratégiai kulcsprogramjainak listája jól tükrözi a környezetvédelemmel kapcsolatos feladatokat.

BMKPF átfogó céljai	Illeszkedés	BMTrT kapcsolat
3.2.1. A megye stratégiai jelentőségű kulcsprogramjai		
3.2.1.1. Vízgazdálkodás		
- Árvízi biztonság megteremtése - Belvízi biztonság javítása - Öntözővíz biztosítása - Felszíni vízminőség javítása - A megye teljes lakossága számára egészséges ivóvíz biztosítása - Ivóvízbázis védelem	+++	A Vízgazdálkodási térség kijelölése, a felszíni és a felszín alatti vízminőségvédelmi övezetek lehatárolása hozzájárul a stratégiai cél eléréséhez.
3.2.1.2. Területhasznosítás		
- A megye erdősültségének növelése - Művelési ágak optimalizálása - Tájrerehabilitáció	+++	A megye erdősültsége jelenleg nem éri el az 5%-ot, ezért erdőtelepítési programok indítása rendkívül fontos lenne. A táblaméretek optimalizálása, erdősávtelepítés és a vízfolyások mentén ökofolyosók kialakítása nem kerülhető el. A BMTrT „Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete” illetve „Erdőtelepítésre alkalmas terület övezete” hozzájárul az erdősültség növeléséhez.
3.2.1.3. Hulladékgazdálkodás		
- Hulladékgazdálkodási stratégia kialakítása - Kapcsolódás a nagytérségi kihatású hulladékkezelési programhoz - Másodnyersanyag-hasznosítás - A környezetbe kerülő ipari hulladékok mennyiségének csökkentése	+	A hulladékgazdálkodás stratégiájának kialakítása nem a TrT feladata, de a „Térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület övezete elősegíti a cél elérését.
3.2.1.4. Tudatformálás		
- Integrált területi környezeti információs rendszer - Közérdekű környezetvédelmi tájékoztatás - Békés megyei Zöld-díj alapítása - Oktatáshoz és neveléshez kapcsolódó környezetvédelmi programok támogatása	O	Nem TrT feladat.
3.2.2. Az országos rendszerekbe integrálódó környezetvédelmi programok		
- Magyar-román határmenti kapcsolatok környezetvédelmi célú fejlesztése - Talajhasználatból adódó károkozás csökkentése - Értékes talajképződmények kijelölése, talajtani értékek természetvédelmi jelentőségének fokozása - Élőhelyvédelem - Biodiverzitás fenntartása - Ökológiai hálózat létrehozása - Településeket elkerülő utak építése	+++	A határmenti kapcsolatok bővítésére, a határmenti együttműködésre kitér a TrT. A talajvédelemhez kapcsolódóan lehatárolásra kerül a „Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete”. Az élőhelyvédelemhez kapcsolódóan az Ökológiai Hálózat és a Natura 2000 hatásbecslési dokumentáció jelent segítséget. A nagyobb megyei települések (Békéscsaba, Orosháza, Gyula) elkerülő útjainak építése folytatódott,

		illetve már befejeződött. A TrT jelöli ezeket az elkerülő szakaszokat.
3.2.3. A területfejlesztési koncepcióhoz, programhoz (és egyéb megyei kihatású programokhoz) kapcsolódó környezeti programok		
- Immissziómérő-hálózat fejlesztése - Holtágak rehabilitációja - Megyei szennyvízkezelési program - A termálvíz-gazdálkodás környezetbaráttá tétele - A tranzitforgalom okozta környezetterhelés csökkentése - Közlekedésből eredő zajterhelés csökkentése - Kikötő-fejlesztés, vízi szállítási lehetőségek fejlesztése - Kerékpárforgalomra alkalmas hálózat létrehozása - A megye egyedi tájértékeinek kataszterezése - Megyei környezet-egészségügyi akcióprogram folyamatos felülvizsgálata - A környezet által befolyásolt megbetegedések prevenciójának fejlesztése - Allergén gyomok terjedésének visszaszorítása - Megújuló energiaforrások alkalmazásának támogatása	++	A megfogalmazott feladatok egy része tartozik csak a területrendezés eszközrendszerének hatókörébe. A terv tartalmazza az elkerülő úthálózatot, a kerékpárúthálózatot, vízi szállítási lehetőségeket, kikötőket, szennyvízkezeléssel kapcsolatos fejlesztéseket.
3.2.4. Kistérségi kihatású környezeti programok		
- A meglévő szennyvíztisztító művek kihasználtságának optimalizálása - Kezelt szennyvíz és szennyvíziszap termőföldi kihelyezésének potenciális lehetőségei	+/0	Nem BMTrT feladat.
3.2.5. Települési önkormányzatokhoz és települési rendezési tervekhez kapcsolódó környezeti programok		
- Települési környezetvédelmi program készítése - Települési kárinfo készítése - A működő és felhagyott hulladéklerakók környezetre gyakorolt hatásának feltárása - Felhagyott bányagödrök rehabilitációja - Helyi értékvédelem - Műemlékek, műemlék jellegű építmények megőrzése - Kommunális hulladék veszélyes anyagtartalmának csökkentése - Környezetbarát ipari parkok - Alternatív szennyvíztisztítási technológiák propagálása és bevezetése - Települési zajvédelmi rendeletek megalkotása - Mezőgazdasági eredetű levegőszennyezések visszaszorítása - Települési zöldterületek növelése - Korszerűtlen közlekedési eszközök környezeti jellemzőinek javítása, lecserélésük felgyorsítása	+++	A célok többsége csak áttételesen kapcsolódik a BMTrT feladataihoz. A bányagödrök rehabilitációja, a műemlékvédelem, a helyi értékvédelem, települési zöldterületek védelme megjelenik a területrendezési tervben.
+++ Az BMTrT hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a kategóriák között ++ Az BMTrT tartalmazza de csak áttételes a kapcsolat + Az BMTrT említést tesz róla 0 Nincs kapcsolat		

3. táblázat. Illeszkedés a BMKPF átfogó céljaihoz

Békés Megye Növekedésorientált Gazdaságfejlesztési Programja (BMNGP), 2009

A Program célja, a pénzügyi-gazdasági válság kedvezőtlen következményeinek elhárítása, hatásainak csökkentése, a megye gazdaságának a korszerű tudás alkalmazására alapozott

fenntartható fejlődésének előmozdítása, a versenyképesség, valamint a nagyobb hozzáadott értéket termelő munkahelyek számának növelése, az életminőség javítása. Környezettel kapcsolatos megállapításai, célkitűzései a következők.

BMNGP átfogó céljai	Illeszkedés	BMTrT kapcsolat
Békés megyében jelentős a termál- és a gyógyvíz-vagyon, amelynek kihasználására fokozott figyelmet kell fordítani.	+/0	A terv nem tér ki konkrétan a termál és a gyógyvíz-vagyon hasznosíthatóságára.
A megye földterületének mindössze 4 %-án húzódik erdő, ami lényegesen alacsonyabb, mint az országos átlag. A hiányosságot a folyók és álló vizek ártereinek vadvilága pótolja. Növelni kell a megye erdősültségét.	+++	A BMTrT „Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete” illetve „Erdőtelepítésre alkalmas terület övezete” hozzájárul az erdősültség növeléséhez.
Nehézkes a megye elérhetősége, úthálózata jelentősen leromlott állapotú.	+++	A terv tartalmazza közlekedésfejlesztéssel kapcsolatos elképzeléseket.
+++ Az BMTrT hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a kategóriák között ++ Az BMTrT tartalmazza de csak áttételes a kapcsolat + Az BMTrT említést tesz róla 0 Nincs kapcsolat		

4. táblázat. Illeszkedés a BMNGP átfogó céljaihoz

Békés Megyei Önkormányzat Társadalmi-gazdasági Programja 2007-2014 (BMÖTGP), 2011

A Program meghatározta az új szemléletű megyei feladatellátás elvi alapjait, mely szerint a Megyei Önkormányzat; érdekeket képvisel és véd, értékeket őriz és fejleszt, a megye egészében gondolkodik és közszolgáltató. A TGP környezetvédelemmel kapcsolatosan a vízgazdálkodás, ivóvíz minőség javítás és belvízvédelem témaköreire terjed ki.

BMÖTGP átfogó céljai	Illeszkedés	BMTrT kapcsolat
Vízgazdálkodás, vízkormányzás, környezetvédelem Békés megye természeti értékei, köztük az édesvizek (folyóvizeink, felszín alatti vízkészleteink) felbecsülhetetlen értéket képviselnek, melyek környezeti terhelése a társadalmi – gazdasági szokások változásával emelkedik. Környezeti értékeink fenntartható hasznosítása, a környezettudatos gazdálkodás a társadalom valamennyi szereplőjétől nagyfokú együttműködést és odafigyelést kíván.	+++	A BMTrT feltünteti a „Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezetét”, a Felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területe övezetét”, a „Rendszeresen belvízjárta terület övezetét”, de a vízvagyon hasznosíthatósági stratégiájának kialakítása nem feladata.
Ivóvíz minőség javítása Az emberi fogyasztásra szolgáló ivóvíz minőségéről szóló 98/83 EK irányelvben előírt határértékek és határidők hazánkra nézve is kötelezőek. A szabályozásból adódóan 65 Békés megyei településen nem felel meg az ivóvíz minősége az előírtaknak. Kiemelt feladat az egészséges ivóvízhez jutás feltételeinek megteremtése a megye valamennyi településén, a csatornázottság arányának javítása, korszerű, környezetbarát szennyvíztisztítás feltételeinek megteremtése, valamint a meglévő vízbázis védelme.	+++	Az ivóvízellátó hálózat fejlesztési koncepcióját tartalmazza a területrendezési terv.
Belvízvédelem, árvízvédelem, vízrendezés,	+++	A BMTrT. Feltünteti a „Rendszeresen

folyamszabályozás Békés megyében is egyre nő a belvizes területek száma. A káros belvízi elöntések a mezőgazdasági területeket és belterületeket is egyre nagyobb mértékben veszélyeztetik, melynek megelőzésére továbbra is nagy hangsúlyt kell fektetni.		belvízjárta terület övezetét”. A hozzá kapcsolódó szabályozások elősegítik, hogy a belvízzel elöntött területek nagysága ne növekedjen.
+++ Az BMTrT hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a kategóriák között ++ Az BMTrT tartalmazza de csak áttételes a kapcsolat + Az BMTrT említést tesz róla 0 Nincs kapcsolat		

5. táblázat. Illeszkedés a BMÖTGP átfogó céljaihoz

Dél-Alföldi Operatív Program, (DAOP), 2007

Dél-alföldi Régió Operatív Programjának átfogó célja a fenntartható növekedés biztosítása, a foglalkoztatás bővítése, valamint a területi különbségek kiegyenlítése, jövőképe az, hogy a régió váljon a „tudás és egészség régiójává”. A környezetminőséggel kapcsolatos célok a

DAOP átfogó céljai	Illeszkedés	BMTrT kapcsolat
A települési szilárdhulladék-lerakók rekultivációja (a települési szilárd hulladék lerakók, dögművek, földmedrű települési folyékony hulladék fogadóhelyek rekultivációja).	+++	Elsősorban településrendezési feladat, de a regionális hulladéklerakóhelyeket a terv is jelöli.
A településen és környékén nem mezőgazdasági területeken a csapadék- és belvíz elvezetése	+++	Rendszeresen belvízjárta területek feltüntetésével kijelöli a településrendezés számára szükséges kereteket.
A 2000 LE alatti agglomerációk és települések szennyvízkezelése, vegyes műszaki megoldásokkal, a természetközeli szennyvíztisztítás és a szakszerű egyedi szennyvízelhelyezés kislétesítmények előnyben részesítésével	+++	A szennyvízhálózat fejlesztési koncepcióját a terv tartalmazza.
Vizeink mennyiségi és minőségi védelme intézkedés regionális jelentőségű vízvédelmi területeken: Meder rehabilitáció a „jó állapot” elérése érdekében – vízpótlás, vízminőség javítása, rehabilitáció (vízfolyások- tározó építés és rekonstrukció, meder és hullámtér rehabilitáció-, tavak, holtágak, mellékágak). Felszíni és felszín alatti vizek további szennyezésének megakadályozása.	+++	A Vízkeret Irányelv és a vízgazdálkodási tervek megyei feladatai beépítésre kerültek.
+++ Az BMTrT hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a kategóriák között ++ Az BMTrT tartalmazza de csak áttételes a kapcsolat + Az BMTrT említést tesz róla 0 Nincs kapcsolat		

6. táblázat. Illeszkedés a DAOP átfogó céljaihoz

1.3. A módosított terv összevetése más releváns országos tervekkel, koncepciókkal

A megyei területrendezési terv (módosítás) kereteit, magasabb szintű, országos koncepciók, stratégiák, tervek adják meg. A mellékelt összeállítás tartalmazza a térségre készült legfontosabb területfejlesztési, területrendezési, fenntarthatósági dokumentumokat. A lista természetesen önkényes, hiszen számtalan olyan országos terv, stratégiai vagy ágazati

koncepció létezik, amely kapcsolatba hozható a megyei területrendezési tervvel. A kiválasztás és az összevetés ezért elsősorban azokra a dokumentumokra irányult, amelyek a térszerkezet fejlesztésével, a területfelhasználás alakításával vagy a célrendszerrel kapcsolatosak:

- Országos Területrendezési Terv (OTrT)
- Országos Területfejlesztési Konceptió (OTK)
- Nemzeti Stratégiai Referencia Keret és (NSRK)
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia, 2007;
- Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv - ÚMVST, 2007
- Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, 2007;
- Magas Természeti Értékű Területek programja, 2009 (MTÉT)
- Új Széchenyi Terv
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012 (Tervezet, 2011 október)

A környezeti vizsgálat szempontjából legfontosabb relevánsnak ítélt fejlesztési dokumentumok, programok célkitűzéseit és a területrendezési tervet az alábbi táblázatos rendszerben értékeltük.

Illeszkedés az Országos Területrendezési Tervhez

A felülvizsgálat elsődleges célja, hogy a 218/2009 kormányrendeletnek megfelelően az OTrT módosításához illeszkedjen. Külön összehasonlítás elvégzését ezért nem tarjuk indokoltnak. (A mellékletben szereplő térképlapok az egyes területhasználatok, övezetek OTrT)

Illeszkedés az Országos Területfejlesztési Konceptió (OTK) céljaihoz

Az OTK célja egy olyan harmonikus és **fenntartható társadalmi-gazdasági-környezeti térszerkezet** és területi rendszer kialakítása, amely a helyi adottságokra épülő, saját arculattal és identitással rendelkező térségekben szerveződik, amely szervesen és hatékonyan illeszkedik az európai térbe, s amelyben a társadalom számára az alapvető esélyeket meghatározó közszolgáltatások és életkörülmények tekintetében nincsenek jelentős területi egyenlőtlenségek.

A területfejlesztési politika átfogó céljai 2020-ig

A jövőképben megfogalmazott harmonikus területi szerkezet és rendszer eléréséhez, illetve a kiegyensúlyozott területi fejlődés biztosításához 2020-ig az OTK átfogó céljainak időtávjával összhangban öt átfogó célkitűzés érvényesítése szükséges:

1. Térségi versenyképesség

Hatékony, a növekedés területi terjedését ösztönző térszerkezet kialakítása országos, regionális és egyéb térségi szinteken. A térségi versenyképesség két pillére:

- jelentős gazdasági versenyképességi potenciállal rendelkező, tágabb térségüket dinamizálni képes centrumtérségek (fejlesztési pólusok, póluscsoportok) megerősítése, a nemzetközi elérhetőség javítása és a nemzetközi jelentőségű turisztikai térségek

- valamennyi térség fejlesztésekor adottságaikra, erőforrásaikra és stratégiáikra építve életképes funkcióik megerősítése, erőforrásvonzó képességük javítása, vagyis relatív versenyképességük erősítése.

2. Területi felzárkózás

A kohézió jegyében a társadalmi esélyegyenlőséget sértő, jelentős mértékű és a gazdaság hatékony működését korlátozó legsúlyosabb területi elmaradottságok mérséklése:

- fejlettségükben tartósan leszakadó térségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatása, a külső és belső perifériák dinamizálása;
- az alapvető életesélyek feltételeinek biztosítása az ország valamennyi településén;
- a túlzottan egyközpontú térszerkezet oldása.

3. Fenntartható térségfejlődés és örökségvédelem

Régióinknak, térségeinknek olyan fenntartható rendszerekké kell válniuk, amelyek értékeiket, örökségüket, erőforrásaikat és belső összetartozásukat nem csak megőrzik, hanem azokat tovább erősítik, a társadalom, a gazdaság és a természeti-környezeti, kulturális elemek összhangját helyi-térségi rendszereikben az átfogó környezetgazdálkodás és az integrált környezeti tervezés segítségével biztosítják.

4. Területi integrálódás Európába

Az ország európai térbe való integrációjának elmélyítése érdekében szükséges a transznacionális közlekedési hálózatok, a határokon átnyúló gazdasági kapcsolatok, intézményi együttműködések bővítése, Budapest nemzetközi szerepkörének erősítése, valamint gazdasági-innovációs kapuszerep kialakítása Délkelet-Európa felé. A Kárpát-medencébe irányuló kapcsolatok élénkítése érdekében bővíteni kell a határ-menti együttműködések, különös tekintettel a magyarság gazdasági-kulturális integrációjára.

5. Decentralizáció és regionalizmus

A fejlesztéspolitikai és végrehajtási döntések, valamint a fejlesztési források jelentős részét decentralizálni kell. Ennek érdekében fontos a régiók fejlesztéspolitikai szerepének és az ehhez szükséges kompetenciáiknak megerősítése, a regionális identitás erősítésének, a gazdasági és intézményi hálózatok létrejöttének ösztönzése, valamint hosszú távon a regionális demokrácia feltételeinek megteremtése. Ugyanakkor szükséges a kistérségi szint térség-szervezési és fejlesztési szerepének megerősítése, ösztönzése.

Az OTK középtávú országos területi céljai 2013-ig:

- Versenyképes budapesti metropolisz-térség megteremtése
- A régiókat dinamizáló **fejlesztési pólusok** megerősítése és a **városhálózati kapcsolatrendszer** fejlesztése
- Elmaradott térségek, külső és belső **perifériák felzárkóztatása**
- Országos jelentőségű, **integrált fejlesztési térségek** és tématerületek kijelölése

- Határ-menti területek fejlesztése és határon átnyúló térségi együttműködésük erősítése
- **Rurális (vidéki) térségek területileg integrált fejlesztése**

OTK átfogó céljai 2020-ig	Illeszkedés	BMTTrT kapcsolat
Térségi versenyképesség	+	A BMTTrT közvetlenül nem foglalkozik a térségi versenyképességgel, de az elveket áttételesen tartalmazza
Területi felzárkózás	+	Az BMTTrT áttételes feladata a területi felzárkóztatás. Ha sikerülne térségspecifikusan szabályozási elveket megfogalmazni (pl. a beépítettséghez kapcsolódóan), akkor ez a kapcsolat is erősebb lenne.
Fenntartható térségfejlődés és örökségvédelem	++	Történeti települési terület övezetek révén a terv hozzájárul az örökségvédelemhez.
Területi integrálódás Európába	+++	A közlekedési infrastruktúra kapcsolódásait tartalmazza. A határmenti térségi kapcsolatok erősítéséhez hozzájárul a terv.
+++ Az BMTTrT hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a kategóriák között ++ Az BMTTrT tartalmazza de csak áttételes a kapcsolat + Az BMTTrT említést tesz róla 0 Nincs kapcsolat		

7. táblázat. Illeszkedés a OTK átfogó céljaihoz

Illeszkedés az III. Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-III 2009-2014) céljaihoz

Magyarország környezetpolitikai céljainak és intézkedéseinek átfogó keretét a 6 évre szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programok sora jelenti. A Program kidolgozásáról, céljáról, tartalmáról és megvalósításáról a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. Törvény rendelkezik. A harmadik Nemzeti Környezetvédelmi Program az ország **fenntartható fejlődési pályára** való átállását kívánja sajátos eszközeivel elősegíteni. A környezeti szempontok és összefüggések megjelenítésével, a társadalmi és gazdasági lehetőségekkel összehangolt, szükséges intézkedések meghatározásával rendszerbe foglalja a környezet védelmére irányuló célokat és feladatokat. A tennivalóknak a társadalmi-gazdasági munkamegosztáshoz illeszkedő, a területi sajátosságokat és a különböző társadalmi igényeket, szempontokat is figyelembe vevő megfogalmazásával a korábbinál nagyobb súlyt fektet az **együttműködésre, a decentralizáció és a szubszidiaritás** elvére. Az NKP célrendszerében megfogalmazott 220 célból mintegy 70-nek van területi vetülete. Az összehasonlítást a mellékelt táblázat tartalmazza. A BMTTrT-ről összességében megállapítható, hogy célkitűzései, szabályozási elvei összhangban vannak az NKP-III célrendszerével, fenntarthatósági elveivel.

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés	BMTTrT kapcsolat
5.2. Éghajlatváltozás			
5.2.1.3. Közlekedés	A közlekedési-szállítási eredetű környezetterhelés (különösen a szálló por terhelés) csökkentése, a közlekedési-szállítási teljesítmény és a szén-dioxid kibocsátás növekedésének szétválasztása.	++	A BMTTrT részletesen kitér a közlekedési hálózatok fejlesztésre. A terv tartalmazza az ágazati a hálózatfejlesztési elképzeléseket, míg

NKP-III terület	átfogó NKP célok	Illeszkedés	BMTrT kapcsolat
	A vasúti szállítás előtérbe helyezése, de legalábbis az áru- és személyszállításon belüli aránya visszaszorulásának megállítása.	+	a szabályozási irányelvek részletesen kitérnek a tájvédelem, környezetvédelem,
	A távolsági közösségi közlekedés versenyképességének javítása.	++	természetvédelem érdekeivel történő összehangolásra. Az
	A vízi közlekedés és szállítás fejlesztése a természeti értékek védelme és az ökológiai rehabilitáció komplex figyelembevételével.	+	ökológiai problémák, konfliktusok elkerüléséhez célszerű lenne a hálózatfejlesztések elképzeléseket összevetni az ökológiai hálózattal.
5.2.1.5. Erdőgazdálkodás	A hazai szén-dioxid nyelő- és tároló kapacitások erősítése az erdőgazdálkodásban.	++	
5.3. Környezet és egészség			
5.3.3.1. Ivóvíz	Az ivóvíz-szennyezők miatt fennálló egészségi kockázatok jelentős csökkentése.	++	A kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület
	Az ivóvíztermelés- és elosztás biztonsági hiányosságainak megszüntetése.	+	lehatárolása és a 219/2004 korm. rendelet előírásainak betartatás
	A lakosság számára az egészséges ivóvízhez való hozzáférés egyenlő esélyű biztosítása.	+	hozzájárul a célban megfogalmazottak eléréséhez.
5.4. Települési környezetminőség			
5.4.1.1. Környezeti szempontok érvényesítése a településfejlesztésben és a településrendezésben	Előrelátó, tudatos településfejlesztés a társadalmi – gazdasági – környezeti szempontok figyelembevételével.	+++	A területrendezési terv alapvető feladata a célban megfogalmazottak elősegítése.
	Takarékos területfelhasználás, barnamezős területek újrahasználatának előtérbe helyezése.	+++	
5.4.1.2. Települési zöldfelület	Összefüggő, egységes zöldfelületi rendszer kialakítása, növelése, megújítása, fenntartása.	+++	A települési zöldfelületek védelmével, fejlesztésével
	A zöldfelületek ökológiai és használati értékének növelése, a zöldterületek elérhetőségének és minőségének javítása.	++	elsősorban a településrendezési tervek foglalkoznak, de a BMTrT számos övezeti ajánlása
	A zöldfelületek vizuális, esztétikai célú fejlesztése.	++	(tájképvédelem, történeti település, stb.) tartalmaz ajánlásokat.
5.4.1.3 Épített környezet	Az épített környezeti értékek védelme és az ehhez szükséges feltételek biztosítása.	+++	Az épített környezet védelme alapvető célként jelenik meg a
	Leromlott településrészek megújítása a környezeti szempontok figyelembe vételével.	++	BMTrT-ben is. Az NKP-ban megfogalmazott célkitűzések
	Légszennyezettség kialakulásának megelőzése.	+	mindegyike a területrendezési terv korlátozott eszközrendszere miatt
	A levegő minőségének védelme: a szennyezettség csökkentése, illetve a jó minőség megőrzése- az ún. zónákba nem sorolt- tiszta levegőjű térségekben:	+	nem jelenik meg a
	A zaj- és rezgésterhelés mértékének, az emberi egészséget károsító, veszélyeztető hatásának, egészségkárosító kockázatának csökkentése:	++	tervmódosításban.
	A zaj- és rezgésforrások számának csökkentése.	+	
	A határérték feletti zajterhelés megszüntetése az ipari és szolgáltató létesítmények környezetében.	0/+	
	Fenntarthatóbb települési közlekedési rendszerek kialakítása (környezetkímélőbb, energia- és költségtakarékosabb személy- és áruszállítás).	++	
	Az egyéni és a közösségi közlekedés igénybevételi részarányát érintő romlási folyamatok mérséklése, lehetőség szerint megállítása, illetve a jelenlegi kedvező arány további javítása.	+	
	Az egyéni, nem motorizált közlekedési formák elősegítése, fejlesztése.	+	
5.4.5.1	A víziközmű üzemeltetési struktúra fejlesztése.	++	Nem BMTrT feladat az üzemeltetési

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés	BMTrT kapcsolat
Biztonságos ivóvízellátás	Az ivóvíz szolgáltatás biztonságának növelése, a hálózati felújítások elvégzése.	++	struktúra fejlesztése. A hálózatfejlesztési elképzeléseket a tervmódosítás tartalmazza. Vízi-közművek szabályozása kettős célú, egyrészt szabályozza a meglévő és tervezett hálózatok és létesítmények területigényét másrészt biztosítja a hidrogeológiai védőidomok helyfoglalását.
5.4.5.2 Szennyvízelvezetés és -kezelés	2015. december 31-ig a lakosság 89%-a számára a csatornázottság biztosítása a 2000 LE feletti agglomerációkban.	++	A BMTrT tartalmazza a tervezett szennyvíztisztító telepek településrendezési terveken kijelölt helyét. Illetve előírja az 174/2010 (IV.29.) korm. rendelet alkalmazásának betartását a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre. Az ajánlások között szerepel a védőtávolságok betartása és a szennyvíziszap ártalommentes elhelyezése.
	Az összegyűjtött szennyvizek 100%-ának legalább biológiai fokozatú tisztítása 2015. december 31-ig.	++	
	A „közműolló” fokozatos bezárása.	+	
	A Szennyvíz Programban nem szereplő, de gazdaságosan kiépíthető és üzemeltethető rendszerek létesítése.	+	
	Az egyedi szennyvízelhelyezési, -tisztító és -tároló berendezések, létesítmények használatának, valamint a természet közeli kezelési megoldások alkalmazásának ösztönzése.	+++	
5.5. A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem			
5.5.1.1. Védetté nyilvánítás	Védelemre tervezett területek, védelemre szoruló fajok: védetté nyilvánítások véghezvitele.	0	Nem BMTrT feladat
5.5.1.3. Natura2000 területek	Az EU által előírt kötelezettségek teljesítése.	++	A Natura2000 területek csak közvetve jelennek meg az ökológiai hálózat részeként. A tervhez készül Natura2000 hatásbecslési dokumentáció is.
5.5.1.4. Egyéb nemzet-közi minősítésű területek	A ramsari vizes élőhelyek megőrzése és bölcs hasznosítása, az egyezmény végrehajtás társadalmi elfogadásának javulása.	0/+	Nem BMTrT feladat
	A bioszféra rezervátum hálózat bővítése, működtetésének korszerűsítése.	0/+	Nem BMTrT feladat
	A világörökségi helyszínek védelmének hatékonyabbá tétele.	0	Nincs világörökségi terület.
	A világörökségi helyszínek körének bővítése.	0	
5.5.1.5. Barlangtani, földtani és felszínalak-tani értékek, ásványok	A nyílt karszterületek és barlangok hatékonyabb felszíni védelmének biztosítása.	++	Nem közvetlen BMTrT feladat, de a az ökológiai hálózat és a kiemelten érzékeny felszín alatti és felszín feletti vízminőségvédelmi övezete hozzájárul a cél eléréséhez.
5.5.1.6. Ex lege védett lápok és szikes tavak, források, víznyelők, kunhalmok, földvárak	Az ex lege területek felmérésének és nyilvántartásának áttekintése és hatékonyabbá tétele.	0	Nem közvetlen BMTrT feladat
	Az ex lege területek hatósági határozattal való kijelölésének és ingatlan-nyilvántartási feljegyzésének befejezése.	0	Nem közvetlen BMTrT feladat
5.5.1.7. A tájszerkezet, tájjelleg, tájpotenciál védelme	A természet- és tájvédelmi érdekek érvényesítése a terület- és településfejlesztés és -rendezés, az ágazati tervezés (különösen mező- és erdőgazdálkodás, vízgazdálkodás, közlekedés és egyéb műszaki infrastruktúra-fejlesztés) során, valamint az adó- és támogatáspolitikában.	+++	A BMTrT módosítása összhangban áll megfogalmazott célokkal. A tájvédelem, természetvédelem, tájképvédelem szempontjai hangsúlyosan megjelennek az övezeti előírásokban.
5.5.1.8. Érzékeny Természeti Területek	A biodiverzitás megőrzését biztosító extenzív mezőgazdálkodási rendszerek elterjesztése és fenntartása.	0	Nem BMTrT feladat

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés	BMTrT kapcsolat
5.5.2.2. Területkezelés	A védett és a Natura 2000 területek minél nagyobb körére terjedjenek ki az agrárkörnyezetgazdálkodási és természetvédelmi célú uniós támogatási rendszerek.	0	Nem BMTrT feladat
5.5.2.3. Fajok megőrzése, kezelése	Az inváziós fajok elterjedésének megelőzése, korlátozása, visszaszorítása.	+++	A rendezett területhasználatot elősegítő szabályozás hozzájárul felhagyott, „gazdátlan” területek csökkenéséhez.
5.5.2.4. Élettelen természeti értékek	Az élettelen természeti értékek megóvása.	+++	A védelmi célú övezetek elősegítik a cél elérését.
5.5.3.1. Károsodott területek helyreállítása, természeti értékek károsodásának megelőzése	A vizes élőhelyek helyreállításának folytatása, a Kárpát-medencei speciális élőhelyek természeti állapotának javítása és az erdőterületek a természetességének fokozása.	+++	Az ökológiai hálózat szabályozása révén a terv hozzájárul az élőhelyek megőrzéséhez.
	A felhagyott, illetve tájképromboló épített elemek, felszíni tájsebek, felhagyott katonai gyakorlóterek stb. rehabilitációja.	+++	A tájrehabilitáció területei. A megye környezetvédelmi programjában át kell tekinteni ezeket a potenciális környezeti „bombákat”.
5.5.3.2. Genetikai erőforrások megőrzése	A genetikai erőforrások megőrzése, az ezt elősegítő különböző megoldások támogatása.	0	Nem BMTrT feladat. A
5.6. Fenntartható terület- és földhasználat			
5.6.1. Területrendezés és környezetvédelem	Az országos és térségi területi tervezés során a társadalmi, környezeti és gazdasági szempontok összehangolása a természeti tér, erőforrások és értékek védelme, fenntartható hasznosítása, valamint a környezetterhelés megelőzése érdekében.	+++	A BMTrT alapvető célja feladata.
5.6.2. Ásványkincsek-kel való fenntartható gazdálkodás	A társadalom szükségleteinek kielégítését biztosító ásványi nyersanyagok kitermelése és hasznosítása során a környezetterhelés csökkentése és a környezeti károk megelőzése (okszerű és takarékos anyaghasználat, újrahasználat).	++	A BMTrT alapvető célja feladata.
5.6.3. Talajok védelme és fenntartható használata	A talajok termékenységének védelme, a talajdegradációs és –szennyező folyamatok megelőzése, illetve mérséklése.	+++	A BMTrT a kiváló termőhelyi adottságú szántóterület lehatárolásával hozzájárul a cél eléréséhez
	A termőföld mennyiségi és minőségi védelme.	+++	
5.6.4. Környezetbarát mezőgazdasági gyakorlat	A mezőgazdasági eredetű környezetterhelés csökkentése.	0/+	Elsősorban BMTrT feladat a helyes mezőgazdasági gyakorlat meghatározás
5.6.5. Az erdőgazdálkodás környezeti aspektusai	Az erdőterületek kiterjedésének növelése (elsősorban az éghajlatváltozás nyomán megváltozó termőhelyi adottságokhoz alkalmazkodni tudó állományokkal, őshonos fajokkal).	+++	A BMTrT kiváló termőhelyi adottságú erdőterület és az erdőtelepítésre alkalmas terület lehatárolásával és szabályozásával hozzájárul a cél eléréséhez
	A termőhelyi adottságoknak és a természetes állapotnak megfelelő erdőszerkezet-átalakítás az erdő ökológiai, biodiverzitási értékének növelése érdekében.	+++	
5.7. Vizeink védelme és fenntartható használata			
5.7.3.5. Vízvisszatartáson alapuló belvízgazdálkodás	A belvizek okozta károk megelőzése, csökkentése (biztonságos belvízlevezetés) és a víz visszatartás, hasznosítás növelése.	+++	A BMTrT a rendszeresen belvízjárta terület lehatárolásával és szabályozásával hozzájárul a cél eléréshez.
5.7.3.6. Dombvidéki tározás	A vízkárok mérséklése, a víz visszatartása, a vízfolyások érintett szakaszain a társadalmi igényekhez és az épített környezethez illeszkedő természetközeli patakszabályozás, illetve revitalizáció megvalósítása.	+	A BMTrT áttételesen tartalmazza a víz visszatartás és patakszabályozás elveit, de ez nem is elsődleges feladata a területrendezési tervnek.

NKP-III átfogó terület	NKP célok	Illeszkedés	BMTrT kapcsolat
5.7.3.8. Helyi és térségi jelentőségű vízrendszerek védelme	A helyi és térségi jelentőségű felszíni vizek mennyiségi és minőségi védelme.	+++	A BMTrT a nagyvízi meder, rendszeresen belvízjárta területek lehatárolásával szabályozásával hozzájárul a védelemhez.
5.7.3.9. Belterületi vízrendezés	Belterületen a kisvízfolyások árvízi kockázatának csökkentése, a belvízi elöntések mérséklése, illetve megelőzése. A bel- és csapadékvízzel való gazdálkodás fejlesztése.	++	
5.8. Hulladékgazdálkodás			
5.8.3.1. A települési hulladékok biztonságos ártalmatlanítása	A régi, felhagyott, bezárt lerakók folyamatos rekultiválása és monitorozása.	+++	Az országos és a térségi komplex tájrehabilitációt igénylő övezet lehatárolása hozzájárul a célok eléréshez.
+++ Az BMTrT hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a kategóriák között ++ Az BMTrT tartalmazza de csak áttételes a kapcsolat + Az BMTrT említést tesz róla 0 Nincs kapcsolat			

8. táblázat. Illeszkedés az NKP-III céljaihoz

A Nemzeti Stratégiai Referencia Keret (NSRK) céljai

A Nemzeti Stratégiai Referencia Keret és az Új Magyarország Fejlesztési Terv környezeti célkitűzései a dokumentumok jelentős átfedései miatt együtt kerültek vizsgálatra, amelyhez csatlakozik az NSRK-val párhuzamosan készült Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv.

Az NSRK 2007-2013 közötti középtávú fejlesztési céljai között szerepel **az élhető környezet kialakítása**, amely a befektetések és a foglalkoztatás környezeti feltételeiként magában foglalja a környezetvédelem mellett a fenntartható közlekedés fejlesztését, az energiahatékonyság és a megújuló energia kérdéskörét is.

Az NSRK megfogalmazása szerint az **élhető környezet** biztosítása a természetes és a mesterséges környezet elemeinek fenntartható, az életminőséget hosszú távon biztosító megőrzését és fejlesztését jelenti. Ez magába foglalja a természeti, épített és kulturális értékek megőrzését és fenntartható hasznosítását, illetve az energetikai infrastruktúra fejlesztését és a korszerű technológiák bevezetését. Az infrastruktúra fejlesztésénél célkitűzés, hogy – a pénzben, időben, környezetterhelésben és emberéletben jelentkező – költségei csökkenjenek, környezetszennyezése és erőforrás felhasználása az ökológiai eltartó-képességen belül maradjon. Az élhető környezet megteremtésének elemei:

- a környezeti, **táji és kulturális értékek megóvása**,
- a takarékos és megfontolt **környezetgazdálkodás**,
- a lakosság **környezeti tudatosságának növelése**,
- az **elérhetőség** fenntartható javítása,
- az **energhatékonyág növelése**, a megújuló energiaforrások feltárása és alkalmazásának kiterjesztése,
- a **környezetbiztonság** növelése.

NSRK „élhető környezet” prioritás céljai 2013-ig	Illeszkedés	BMTrT kapcsolat
Környezeti, táji és kulturális értékek megóvása	+++	A terv nagymértékben hozzájárulhat az NSRK célkitűzéseinek megvalósulásához. (magterület, ökológiai folyosó, pufferterület, kulturális örökségvédelmi és tájképvédelmi övezetek lehatárolása, vizek védelme). Ugyanakkor az övezetek csak térbeli lehetőséget biztosítanak a pozitív irányú változásokhoz.
Takarékos és megfontolt környezetgazdálkodás	+	Alapelveiben, áttételesen az BMTrT tartalmazza
Lakosság környezeti tudatosságának növelése	0	Nem tartalmazza (nem BMTrT feladat)
Elérhetőség fenntartható javítása	+++	A gyorsforgalmi- és főút, valamint a vasúti törzshálózat elemeinek fejlesztését tartalmazza
Energiahatékonyság növelése, a megújuló energiaforrások feltárása és alkalmazásának kiterjesztése	0	Nincs ilyen kapcsolat, nem BMTrT feladat
Környezetbiztonság növelése	+++	Vízminőség-védelmi területek, térségi hulladék-lerakóhelyek, térségi komplex tájrehabilitációt igénylő területek, erózióknak és kitett helyek, rendszeresen belvízjárta területek, árterek, földtani veszélyforrás területeinek lehatárolása.
Fenntartható térségi rendszerek kialakítása	0	Nem tartalmazza (nem BMTrT feladat)
Együttműködő és harmonikus városhálózat	0/+	Nem vagy csak áttételesen tartalmaz utalásokat (lásd. Együtt tervezhető térségek)
Rurális térségek területileg integrált fenntartható fejlesztése	++	A kiváló termőhelyi adottságú szántóterület, a kiváló termőhelyi adottságú erdőterület, az ökológiai hálózat, a közlekedési hálózat fejlesztése kapcsolódik a prioritáshoz
Elmaradott térségek, külső és belső perifériák felzárkóztatása	++	Az BMTrT áttételesen tartalmazza (pl. együtt tervezhető térségek)
A területi együttműködés az európai térbe való integrálódásért	++	Az BMTrT tartalmazza
A területiség és a térhasználati elvek érvényesítése	+++	Az BMTrT egésze maga az a dokumentum, ami ezeket az elveket a térhasználatra vetítve jeleníti meg
+++ Az BMTrT hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a kategóriák között ++ Az BMTrT tartalmazza de csak áttételes a kapcsolat + Az BMTrT említést tesz róla 0 Nincs kapcsolat		

9.táblázat. BMTrT illeszkedés az NSRK prioritásaihoz

Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv (UMVST) céljai

A stratégiai terv célja a mezőgazdasági és élelmiszeripari szektor valamint a vidéki térségek fenntartható fejlesztésének megalapozása. Ennek érdekében öt nemzeti fejlesztési prioritás került meghatározásra, melyek specifikus beavatkozási akciók révén valósulnak meg.

A fejlesztési stratégiai átfogó- és specifikus céljai a következők:

- Fenntartható és **versenyképes agrár- és élelmiszergazdaság** megteremtése.
- A **mezőgazdaság és az erdészet környezetbarát fejlesztése** a terület agro-ökológiai adottságaihoz igazodó földhasználat térnyerésével, a természeti-táji erőforrások védelme, állapotuk javítása.
- A **vidéki lakosság életminőségének**, jövedelmi és foglalkoztatottsági helyzetének javítása.
- Az **integrált szemléletű helyi vidékfejlesztési stratégiák** megvalósításán és széleskörű partnerség működtetésén keresztül a belső erőforrások fenntartható és innovatív hasznosításának, a vidéki életminőség helyi megoldásokon alapuló javításának elősegítése.

Fejlesztési irányok, beavatkozások	Célkitűzés	Illeszkedés	BMTrT kapcsolat
Közösségi fejlesztési irány	I. A mezőgazdasági és erdőgazdálkodási ágazat versenyképességének javítása	+++	Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület és szántóterület
	II. A környezet és a vidék minőségének javítása	+++	A terv térségi övezeteinek jelentős része hozzájárul a cél eléréséhez (kiváló termőhelyi adottságú szántóterület, közlekedési infrastruktúrafejlesztés, települési terület, világörökség és várományos terület, tájképvédelmi terület)
	III. Az életminőség javítása a vidéki területeken és a diverzifikáció ösztönzése	+++	Közlekedési infrastruktúrafejlesztés, térségi hulladéklerakók
Nemzeti fejlesztési irány	III. A fenntartható termelés és földhasználat garanciáinak erősítése	+++	Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület és szántóterület, magterület, ökofolyosó, pufferterület kijelölése
Beavatkozási akciók	I/7. Vízgazdálkodás, belvíz-védelem	+++	Vízgazdálkodási térségek, rendszeresen belvízjárta terület, hullámtér és nyílt ártér
	III/1. Erdészet	+++	Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület
	III/2. Környezetkímélő gazdálkodási mód-szerek	0	Nincs kapcsolat (nem BMTrT szint)
	III/3. Kedvezőtlen Adottságú Területek (KAT)	0	Hiányzó kapcsolat. A tervben meg kellene jeleníteni a megye kedvezőtlen adottságú területeit.
	IV/2. A falumegújítás	0	Önállóan nem jelenik meg a tervben
+++ Az BMTrT hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a kategóriák között ++ Az BMTrT tartalmazza de csak áttételes a kapcsolat + Az BMTrT említést tesz róla 0 Nincs kapcsolat			

10. táblázat BMTrT illeszkedés az UMVST prioritásaihoz

A vizsgált stratégiai szintű fejlesztési koncepciók, környezetpolitikai dokumentumok céljai sokkal szélesebb területét fedik le a környezetnek, mint a BMTrT. A kapcsolódások ezért

gyakran nem lelhetők fel tervben, vagy nem elég részletezettek. A hiányzó kapcsolatok, hivatkozások oka, hogy a BMTrT tervi léptékénél, tartalmi előírásainál fogva nem foglalkozhatott ilyen részletes környezetpolitikai koncepciókkal.

Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia (NFFS) céljai

A **természeti értékek védelme**, (a természetes ökoszisztémák működőképességének megőrzése), felkészülés a **klímaváltozásra**, (az üvegházhatású gázok légkörbe való kibocsátásának csökkentése és a változó időjárási és éghajlati hatásokra való felkészülés), a **fenntartható vízgazdálkodás** (a takarékos, értékvédő gazdálkodás) az alábbi fenntarthatóságot veszélyeztető trendekre, illetve azok kiváltó okaira hat pozitívan:

- Éghajlatváltozás
- A környezet eltartóképességének csökkenése
- Biológiaiailag aktív területek csökkenése, felaprózódása
- Veszélyeztetett vízkészletek
- Növekvő területhasználat

Célkitűzés	Illeszkedés	BMTrT kapcsolat
Természeti értékek védelme (Érzékeny Természeti Területek (ÉTT) rendszere, Natura 2000 területek fenntartható földhasználata)	+++/0	Magterület, ökológiai folyosó, puffer terület közvetlenül hozzájárulnak a cél eléréshez.
Az éghajlatváltozás veszélyét erősítő tevékenységek visszaszorítása és felkészülés az éghajlatváltozásra (zöldfelületi rendszerek kialakítása, a víz visszatartás, a vízmegtartó képesség növelése, CO2 megkötés)	+	A terv részben tartalmaz utalást.
Fenntartható vízgazdálkodás kialakítása (VKI szerint felszíni és felszín alatti jó állapotba hozása, vizes és vízi élőhelyek védelme, rehabilitációja, árvízi biztonság növelése, táji adottságoknak megfelelő gazdálkodási formák kialakítása)	+++	A VKI elvei és térségi jelentőségű elemei megjelennek a tervben (belvíz, és árvízi tározók, árvízvédelmi fővonalak)
+++ Az BMTrT hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a kategóriák között ++ Az BMTrT tartalmazza de csak áttételes a kapcsolat + Az BMTrT említést tesz róla 0 Nincs kapcsolat		

11. táblázat BMTrT illeszkedés az NFFS prioritásaihoz

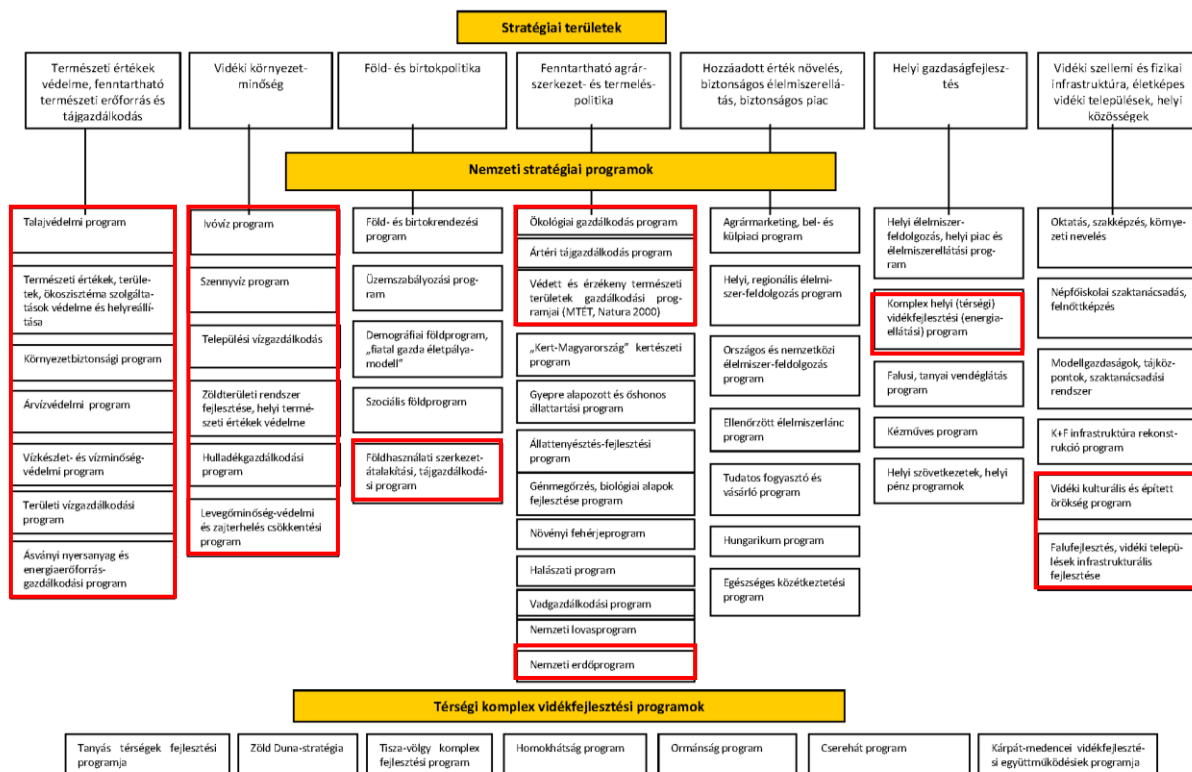
Nemzeti Vidékstratégia – 2020 (NV) céljai

A stratégia fő célkitűzése olyan átfogó vidékfejlesztési program megvalósítása, amely a természeti erőforrás gazdálkodás, a mezőgazdaság és a nem mezőgazdasági tevékenységet folytató vidéki vállalkozások együttes fejlesztésén keresztül széles rétegeknek nyújt esélyt a felemelkedésre. Egyúttal lehetőséget teremt természeti és táji értékeink megőrzésére, egy élhető környezet fenntartására, a kistelepüléseken élők életminőségének átfogó javítására, a vidéki élet becsületének és vonzerejének helyreállítására. Ezen fő stratégiai célkitűzés elérése érdekében az alábbi átfogó célokat fogalmazza meg:

1. a vidéki munkahelyek megőrzése, gyarapítása;
2. a vidéki népesség megtartása, a demográfiai egyensúly helyreállítása;
3. az élelmezési és az élelmiszerbiztonság szavatolása, a kiszolgáltatottság megszüntetése;

4. agrár- és élelmiszergazdaságunk életképességének növelése, piaci pozícióinak javítása, a növénytermesztés és az állattartás egyensúlyi arányának helyreállítása;
5. az ivóvízbázisok védelme, a vízkészletek, a talajok továbbá a természetes élővilág és a tájak megőrzése, a környezetbiztonság növelése;
6. helyi erőforrásokra és rendszerekre is támaszkodó energiaellátás, energiabiztonság, a kiszolgáltatottság csökkentése;
7. a vidéki életminőség javítása, a vidéki gazdaság több lábra állítása;
8. a város és vidéke szoros kapcsolatának helyreállítása.

2. ábra: NEMZETI VIDÉKSTRATÉGIA 2020

3. ábra BMTrT illeszkedés az NV prioritásaihoz

Célkitűzés	Illeszkedés	BMTrT kapcsolat
Természeti értékek védelme, fenntartható természeti erőforrás- és tájgazdálkodás	+++	A területrendezési terv fő célkitűzése a természeti adottságok hatékony védelme.
Vidéki környezetminőség.	++	A terv részben tartalmaz utalást.
Föld- és birtokpolitika	+	Nem elsődlegesen TrT feladat.
Fenntartható agrárszerkezet- és termeléspolitika	++	A mezőgazdasági területek, termőföldek védelmével hozzájárul az NV célkitűzéseinek megvalósításához.
Hozzáadott értéknövelés, biztonságos élelmiszerellátás, biztonságos piac	+	Nem elsődleges területrendezési tervi feladat
Helyi gazdaságfejlesztés	0	Nem elsődleges feladata a területrendezési tervnek
Vidéki szellemi és fizikai infrastruktúra, életképes vidéki települések, helyi közösségek	+++	A terv a fizikai infrastruktúra összehangolásáról, lehető települési környezet kialakításáról szól.
+++ Az BMTrT hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a kategóriák között ++ Az BMTrT tartalmazza de csak áttételes a kapcsolat + Az BMTrT említést tesz róla		

0 Nincs kapcsolat

12. táblázat BMTrT illeszkedés az NV prioritásaihoz**Új Széchenyi Terv (ÚSZT) céljai**

Az Új Széchenyi Terv programjai és prioritásai három területen kapcsolódhatnak a területrendezési terv célkitűzéseéhez.

Egészségipari Program prioritásai

Az egészségipar magába foglalja többek között a gyógyszeripart, az orvosi műszergyártást, a gyógyászati segédeszközök gyártását, a termálegészségturizmust, turizmust, a hozzá kapcsolódó egészségturisztikai szakképzést, a balneológiát, a növényházi kertészetet, a gyógynövénytermesztést és -feldolgozást, a termálvíz gyógyászati alkalmazását, a szépségipart, és az ásványvíztermelést.

Zöldgazdaság-fejlesztési Program prioritásai

A zöldgazdaság is nagyon tág terület, ahova olyan ágazatok tartoznak, amelyek a természeti környezettel, mint erőforrással a korábbi időszakokhoz képest sokkal hatékonyabban és takarékosabban gazdálkodnak. Csupán néhány példát említve: a megújuló és alternatív energiaforrások (geotermikus energia, biomassza, energianövények, nap- és szélenergia stb.) hasznosítása, a biokertészet és a bio-élelmiszeripar, a biotechnológiai kutatások, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, az épületek energiahatékonyságának javítása, a természet- és vízvédelem. Magyarországnak olyan rendszerelvű energetikai terveket kell alkotnia és jövőképpel szükséges rendelkeznie, amelyek kiutat mutatnak a jelenlegi rendszer nehezen feloldható ellentmondásaiból. Jövőképünk és terveink megvalósulása megfelelő eszközöket biztosít problémáink kezelésére. Ebből a szempontból a zöldgazdasági modell megvalósítása, ezen belül az új zöld iparágak fejlesztése, a zöldipari innováció és a kutatás-fejlesztés eredményeinek gyakorlati alkalmazása a hazai gazdaságfejlesztés kulcsfontosságú tényezői.

Közlekedésfejlesztési Program prioritásai

A magyar gazdaság versenyképességének javítását segítheti elő az ország kiemelkedő földrajzi adottságait kihasználó közlekedési rendszer kiépítése. Olyan rendszert kell létrehozni, amely beépül az európai és a regionális integrált közlekedési hálózatokba, figyelembe veszi a környezeti és energetikai szempontokat, valamint technológiai színvonala közelít az európai élvonalhoz. Az intermodalitás elvének alkalmazásával, azaz a különböző közlekedési módok kombinált használatának ösztönzésével érhető el, hogy a különböző közlekedési rendszerek ne egymás rovására, hanem egymást kiegészítve működjenek.

Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia (NFFK) 2012

A fenntartható társadalmi működés kialakításának alapfeladata a nemzeti erőforrások megóvását és gyarapítását biztosító intézményrendszer létrehozása és fejlesztése. A négy alapvető nemzeti erőforrás területén a célok rendszere a következő: **humán erőforrások, társadalmi erőforrások, természeti erőforrások, gazdasági (fizikai) erőforrások.** A természeti erőforrások területének a fő cél a környezeti eltartóképeség mint a

gazdálkodás korlátjának érvényesítése. Ezen belül a tevékenységek hármas csoportba sorolhatók:

Biodiverzitás, megújuló természeti erőforrások: Az Európában egyedülálló fajgazdagság fenntartása, a táj és a természeti értékek megőrzése, az ökoszisztéma-szolgáltatások degradációjának megakadályozása. A talaj termőképességének fenntartása, a természetes területek beépítési sebességének csökkentése. A fenntartható hozamon alapuló gazdálkodás a megújuló erőforrásokkal.

Az embert érő környezeti terhelések csökkentése: Az emberi egészséget és életminőséget veszélyeztető kibocsátások szabályozása.

Nem megújuló természeti erőforrások: Az ásványkincsekkel és energiahordozókkal való beosztó, ésszerű gazdálkodás.

2. A környezeti értékelés kidolgozásának ismertetése

2.1. A környezeti értékelés kidolgozásának folyamata, kapcsolódása a tervezési folyamathoz.

A Stratégia Környezeti Vizsgálat (SKV) jogi alapját a 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról jelenti. A jogszabály 1. melléklete szerint a az 1996. évi XXI. tv. 23. § (1) bekezdés alapján készülő területi tervek, így a megyei területrendezési tervek is környezeti vizsgálatot kell készíteni. A környezetvédelmi törvény szerinti vizsgálati elemzésnek különösen a következőkre kell kiterjednie (KVT 44. § (1)):

- a) a tervezett előírások, intézkedések mennyiben **befolyásolják, illetőleg javíthatják** a környezet állapotát;
- b) a tervezett intézkedések elmaradása esetén **milyen kár érheti a környezetet**, illetőleg a lakosságot;

A területrendezési tervek hazai környezeti vizsgálati gyakorlatát tekintve nem ideális a helyzet. A jelenlegi gyakorlat szerint a vizsgálatok a terv elkészítését követően készülnek el, amikor már az SKV nincs, nem lehet hatással a tervezésre az elfogadott döntésekre. A BMTrT esetében az SKV munka a tervezési folyamat korai szakaszában kezdődött meg. Az SKV ezért hatékonyan hozzájárulhat a tervek készítés munkáihoz.

2.2. A környezeti értékeléshez felhasznált információk leírása és jellemzése.

A környezeti vizsgálat a tervező által rendelkezésre bocsájtott dokumentáció, háttér tanulmányok, vizsgálatok, munkaközi anyagok, digitális térinformatikai adatbázis és a nyilvános tanulmányok, jelentések, fejlesztési stratégiák alapján készült. A környezeti vizsgálatban felhasználtuk továbbá a részletes megalapozó vizsgálatok dokumentációját.

Felhasznált adatbázisok: DTA-50, CORINE CLC50, OTRT2008, BMTrT fedvényei, ágazati adatszolgáltatók által a tervező részére rendelkezésre bocsájtott adatok.

Felhasznált tanulmányok, programok, stratégiák:

- Országos Területfejlesztési Konceptió (OTK)
- Nemzeti Stratégiai Referencia Keret (NSRK)
- Új Magyarország Terv (ÚMFT)
- Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv (UMVST)
- A Víz Keretirányelv hazai megvalósítása
- Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-III, 2009-2014)
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia (NFFS), 2007
- Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS), 2007

A környezeti vizsgálat természeténél, korlátainál fogva nem végez újabb adatgyűjtést. A rendelkezésre álló idő és erőforrások arra terjednek ki, hogy a meglévő anyagokat elemezzük. Az SKV keretében tehát a meglévő adatok vizsgálata, a különböző elfogadott fejlesztési koncepciók, stratégiák szempontrendszerének és a területrendezési terv környezeti megfelelőségének vizsgálata történik, történt meg.

2.3. A KV készítése során tett javaslatok hatása a terv alakulására

A tervezők és az SKV készítői között folyamatos egyeztetés történik, történt, amelynek eredményeképpen iteráló jelleggel, konzultációk alapján történik a környezeti szempontok érvényesítése.

A tervezett tematika megküldésre, véleményeztetésre került a jogszabályban előírt szakhatóságok, érintettek számára. Az elkészült egyeztetési terv környezeti értékelése folyamatosan történik. Az egyeztetés során a környezeti szempontú javaslatok beépítésre kerülnek a tervbe.

2.4. A környezet védelméért felelős szervek és az érintett nyilvánosság bevonása

A nyilvánosság érintett részének meghatározása

A megyei területrendezési terv módosításához kapcsolódó környezeti vizsgálat Békés megye területére terjed ki. Az érintett nyilvánosság a megyei környezet- és természetvédő szakmai, érdekképviselői és társadalmi szervezetek, a környezeti és vidékfejlesztési ügyekkel foglalkozó más szervezetek és intézmények továbbá a megye lakossága.

Információhoz való hozzáférés

Honlap

A környezeti értékelés egyeztetési dokumentációja, a területrendezési terv módosítás egyeztetési dokumentációját és az eljárással összefüggő összes nyilvános dokumentum közzétételre kerül a Békés Megyei Önkormányzat hivatalos honlapján. <http://www.bekesmegye.hu>

Papír alapú hozzáférés

Nyomtatott dokumentációk megtekintésére a Békés Megyei Önkormányzat Hivatala hivatali helyiségében lehetséges munkaidőben.

Általános véleményadási lehetőség

A honlapon a munka aktuális anyagai elérhetőek lesznek, velük kapcsolatban bárki véleményt és észrevételt küldhet a Békés Megyei Önkormányzat Hivatalához levélben. A vélemények és észrevételek megadására a nyilvánosságra hozatal időpontjától legalább 30 nap határidőt biztosítunk.

A beérkező társadalmi vélemények figyelembevétele

A határidőre beérkezett véleményeket feldolgozzuk és a vizsgálatban résztvevő szakértők azokat figyelembe veszik a dokumentációk véglegesítésekor.

Az érintett nyilvánosság bevonása érdekében az elkészült tematika véleményezésre felkerült a megye honlapjára, és közvetlenül is kiküldésre került a - jogszabály szerint - "környezet védelemért felelős szervek"-nek. A jogszabályban meghatározott 30 napos véleményezési határidőre az alábbi javaslatok érkeztek:

Véleményező	Javaslat a tematikával kapcsolatban	Általános javaslat	Tervezői válasz
Csongrád Megyei Kormányhivatal Építésügyi Hivatal Állami Főépítész	• Legyenek változatok a környezeti vizsgálatban • Legyen fejezet a településrendezés és területrendezés problémás kapcsolatainak vizsgálatára • Kiegészíteni a közvetett hatások vizsgálatával • Nem ábrázolt infrastruktúra elemek ábrázolása a szerkezeti terven, területi kimutatások készítése településenként		A környezeti vizsgálat a terv meglévő változatait vizsgálja. A településrendezés és a területrendezés problémás kapcsolatát áttételesen tartalmazza a vizsgálat, de a tervek léptékbeni különbsége miatt erre nem mindig alkalmas.
Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség Igazgatási Iroda	A tervezett tematikát elfogadja.	Javaslatok az anyag tartalmával kapcsolatban a következők: Figyelembe kell venni az OTRT övezeti besorolásait, különös tekintettel a az ökológiai hálózatra. Az övezeti besorolások módosításánál figyelembe kell venni a biológiai aktivitásérték módosulását (9/2007 ÖTM rendelet) A Natura 2000 hálózat részét képező területeket és a természetvédelmi oltalom alatt álló területeket fokozottan figyelembe kell venni. Az ex-lege területek (földvárak, szikes tó, kunhalom stb.) országos védettségűek.	Az általános jellegű javaslatokat figyelembe vesszük a terv és a KV kidolgozásánál.
Békés Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatal	A környezeti vizsgálat nem foglalkozik részletesen a gyógy- és ásványvizes kutak védelmével, ezért szakhatósági állásfoglalásul megadják a megye területén lévő 14		A "Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete" lehatárolja és szabályozza azokat területeket, amelyeken

	gyógyvízkút és 8 védettségvizsgálattal nem rendelkező kút számát		fokozott figyelmet kell fordítani a védelemre.
Békés Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Békéscsaba Megyei Jogú Város Jegyzője	A tematikát elfogadja.	Fontosnak tartják a közlekedésből származó légszennyezés csökkentését, mezővédő erdősávok kialakítását, erdősítések, Békéscsaba déli elkerülő út megépítése, Gerlai holtág és Élővíz csatorna ökofolyosó szerepének megőrzése.	Egyetértve, elfogadva az ajánlásokat a terv alátámasztó munkarészei részletesen kitérnek a környezetvédelmi és közlekedési adottságok feltárására.
Békésszentandrás Nagyközség Polgármesteri Hivatal	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Bémegyer-Tarhos Községek Körjegyzősége	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Csanádapáca Község Polgármesteri Hivatala	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Csorvás Város Önkormányzatának Jegyzője	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága	A tematikát elfogadja.	Környezet- és egészségvédelmi szempontból fontosnak tartja az erdősítést és erdősávok telepítést.	Elfogadva.
Füzesgyarmat Polgármesteri Hivatal	A tematikát elfogadja.	Javasolja a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Stratégia alapelveinek figyelembe vételét.	Elfogadva.
Gádoros Nagyközség Polgármestere	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Gyomaendrőd Város Jegyzője	A tematikát elfogadja, észrevételt nem tesz.		Elfogadva.
Kétegyháza Nagyközség Önkormányzat Jegyzője	A tematikát elfogadja észrevételt nem tesz.		Elfogadva.
Kőröstarcsa Községi Önkormányzat Polgármesteri Hivatal	Tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Medgyesbodzás Község Önkormányzatának Polgármesteri Hivatala	Tematikát elfogadja		Elfogadva.

Méhkerék-Kötegyán-Újszalonta Községek Körjegyzősége	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Mezőhegyes Város Jegyzője	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Mezőkovácsháza Önkormányzat Polgármesteri Hivatal	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Murony Község Önkormányzata Polgármesteri Hivatal Jegyzője	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Békés Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Országos Kémiai Biztonsági Intézet	Észrevétele nincs, az eljárás további szakaszában nem kíván részt venni.		Elfogadva.
Örménykút és Hunya Községek Körjegyzősége	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Szarvas Város Jegyzője	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Szeghalom Város Polgármesteri Hivatal Címzetes Főjegyzője	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Magyar Bányászati és Földtani Hivatal Szolnoki Bányakapitánysága	A tematikát elfogadja.	A földtani veszélyforrások területét a terven fel kell tüntetni.	Elfogadva.
Tiszántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Tótkomlós Városi Önkormányzat Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztály	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.
Vésztő Város Jegyzője	A tematikát elfogadja.		Elfogadva.

13. táblázat Tervezői válaszok a KV tematikájára beérkezett javaslatokra

3. A módosított Békés Megye Területrendezési Terv környezeti hatásainak vizsgálata

3.1. A terv rész céljainak környezeti szempontú konzisztencia vizsgálata, az esetleges ellentmondások feltárása

A terv céljait a területfejlesztésről és a területrendezésről 1996. évi XXI. Törvény határozza meg. A vizsgálati munkarész áttekinti a különböző megyei stratégiai dokumentumok célkitűzéseit, de a TrT módosítás önálló fejezetként célrendszert nem fogalmaz meg. A törvény szerinti célok:

(3) A területrendezés feladata különösen:

a) a környezeti adottságok feltárása és értékelése;

b) a környezet terhelését, terhelhetőségét és a fejlesztési célokat figyelembe vevő területfelhasználásnak, az infrastrukturális hálózatok területi szerkezetének, illetve elhelyezésének - az ágazati koncepciókkal összhangban történő - megállapítása;

c) az országos és térségi, továbbá a területrendezéssel kapcsolatos településrendezési célok összehangolása.

A törvény szerint a területrendezési terv: *„az ország, illetve egyes térségek nagytávlatú műszaki-fizikai szerkezetét meghatározó és befolyásoló tervdokumentum, amely biztosítja a területi adottságok és erőforrások hosszú távú hasznosítását és védelmét, az ökológiai elvek érvényesítését, a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt elhelyezését és a területfelhasználás rendszerét, optimális hosszú távú területi szerkezetét;”*

A területfejlesztési célok nem kellő összehangolása számos tájhasználati konfliktus forrása lehet. Leggyakoribb probléma az infrastruktúra fejlesztések, a beépített területek növelése és a természetvédelem szempontjainak ütközése.

Erőforrások hosszú távú védelme

A területrendezési terv törvény szerinti alapvető célja, hogy a biztosítsa az erőforrások hosszú távú védelmét. A környezeti fenntarthatóság alapelvei (terhelhetőség meg nem haladása, környezeti értékek fenntartása, anyagkibocsájtás mérséklése) megjelennek a tervmódosításban. A terv egyes övezeti (magterület, ökológiai folyosó, puffer terület, kiváló termőhelyi adottságú szántóterület, kiváló termőhelyi adottságú erdőterület, erdőtelepítésre alkalmas terület, tájképvédelmi terület övezete stb.) biztosítják a cél elérését.

Műszaki infrastruktúra összehangolt elhelyezése

A terv vizsgálati munkarésze (Békés Megye Területrendezési Terve II. Kötet Megalapozó Munkarészek, 2011 május) feldolgozta a rendelkezésre álló ágazati fejlesztési koncepciókat. A terv jelentős új infrastruktúra fejlesztéseket nem fogalmaz meg az OTTrT-hez képest. Az infrastruktúra elhelyezésnél a gyorsforgalmi és főút fejlesztések és az ökológiai háló érintkezése okozhat problémát, amelyet vizsgálni kell.

Területfelhasználás optimális rendszere

A területfelhasználás optimális rendszerét a szerkezeti terv határozza meg. A meglévő erdőterületekhez képest a terv mintegy 15 ezer ha-os erdőterület növelést tartalmaz (6. ábra). A növekedés jelentősebb erdőterület „átrendeződésével” jár együtt (7. ábra). Az erdők egy része a mezőgazdasági típusba került, emellett új erdőterületek is kialakításra kerültek.

Véleményünk szerint a tervben **a három prioritás egyensúlya nem borult fel**, nem került kiemelésre és túlhangsúlyozásra egyetlen szempont sem. A gazdaságfejlesztési vagy infrastruktúrafejlesztési prioritások nem veszélyeztetik a fenntarthatóságot az erőforrások hosszútávú védelmét.

A tervezők szerint **Békés megye szerkezeti tervének** módosításánál követett **célok és prioritások** a következők:

- A térszerkezet alakítása mindenkor a tájszerkezeti, településszerkezeti sajátosságok figyelembevételével történhet,
 - a települési területek kompaktságának megtartásával, ahol ez a hagyomány (pld. utcás, vagy sakktábla alaprajzú települések),
 - a laza - a táji és az épített környezeti elemek harmonikus - struktúrák megőrzésével és továbbfejlesztésével ott, ahol ez a tradíció (pld. Mezőhegyes térségi uradalmi birtokszerkezet, Körös vidék gazdag vízhálózatú térsége).
- Cél a tagolt, harmonikusan fejleszthető térszerkezet kialakítása, ahol a táji-, természeti elemek, ökológiai hálózatok összefüggőek és folyamatosak, a művi, települési területek pedig szigetszerűek.
- Támogatott a fejlődési pólusok - elsősorban a városi és városiasodó foglalkoztató és ellátó központok, valamint a turizmus kiemelt célterületeit jelentő települési központok - továbbfejlesztése, valamint a fejlődési tengelyek erősödése, de ez a változás nem eredményezheti a települési - beépített - területek összefüggő zónáinak kialakulását.
- Támogatott a térben a polifunkcionális területhasználat, de ez nem eredményezheti az eltérő környezetminőség-igényű funkciók egymás mellé kerülését, ezzel veszélyeztetve az adott funkció működéséhez nélkülözhetetlen környezetminőség fenntartását és javítását.
- A térszerkezet fejlesztését szolgálva a közlekedési hálózatok fejlesztése, térbeli rendjük összehangolása segítse elő:
 - a megye egészének és az egyes térségeinek - kistérségeinek - és település-csoportjának (és azok gazdaságának) bekapcsolódási lehetőségeit a formálódó magyarországi és európai térstruktúrába, gazdasági szerkezetbe. Ennek eszköze a gyorsforgalmi hálózat OTRT-beli meghatározottságot és a 2011-ben elfogadott országos főúthálózatfejlesztési koncepcióban rögzítettek, valamint a területfejlesztési szempontokat és megyei érdekeket is figyelembe vevő kijelölése.

- A településközi kapcsolatok erősítését (az országos fő- és mellékútvonal hálózat) továbbfejlesztésével, hálózatának és nyomvonalainak alakításával (a településeket elkerülő szakaszok támogatásával). A szerkezetfejlesztés olyan megoldásokat alkalmaz – az OTvT biztosította keretek között - amely elősegíti a megye relatív hátrányos térségei elérhetőségének a javítását, ott a gazdaságfejlesztés gyorsítását, a népességmegtartóképeség fokozását.
- Az egyes települések között, illetve a foglalkoztató-, ellátó központi városias települések és a szolgáltatásokat igénybe vevő falvak között ma még számos helyen hiányzó közúti kapcsolatok kiépítésével járuljon hozzá a szolgáltatásokhoz való gyorsabb hozzájutás biztosításához, a magasabb színvonalú oktatási, egészségügyi, kulturális, kereskedelmi szolgáltatások elérhetőségének javításához, ezzel a társadalmi igazságosság érvényesítéséhez.

3.2. A jelenlegi környezeti állapot releváns, a tervvel összefüggésben lévő elemeinek ismertetése.

A vizsgálat célja, hogy összefoglalja a megye jelenlegi környezeti állapotát és meghatározza a környezeti vizsgálat számára azokat az alapértékeket, amelyek a tervezés eszközzel befolyásolhatók.

Légszennyezettség

Békés megyében a légszennyező anyagok kibocsátása az utóbbi két évtizedben tartósan és folyamatosan csökkent. A térségben a mezőgazdaság és a hozzá kapcsolódó feldolgozó- és könnyűipar dominál, ami levegőtisztaság-védelmi szempontból mérsékelt terhelést jelent, a levegő a közepesen szennyezett kategóriába sorolható. A motorizáció rohamos elterjedése miatt egyre jelentősebb a közúti közlekedés okozta környezetterhelés (CO, NO_x, CH₄-ek, Pb és korom). A szálló por (PM₁₀) magas koncentrációja eredményezi a legrosszabb levegőminőség-értékeket a mért komponensek közül. A városi levegőben található kis részecskék egyrészt a közlekedés és a szél által felvert porból származnak.

Összefoglalva a levegőtisztasággal kapcsolatos legfontosabb problémákat, a következő megállapítások tehetők:

- a) a vizsgált komponensek túlnyomó többségénél (NO₂, SO₂, szálló por és az ülepedő por) egy tél végi és egy őszi maximum figyelhető meg. Megállapítható, hogy a NO₂ és a szálló por maximumai között egyidejűség áll fenn, ami egyrészt utal a közös eredetre, mint a fűtés, közlekedés, másrészt utalhat a klimatikus viszonyok szerepére, melyek jelentősen befolyásolják a levegőszennyezettséget;
- b) az iparban bekövetkező szerkezetváltás a levegőszennyezés csökkenéséhez vezetett, viszont a motorizáció fokozódásával megnöttek a közlekedésből származó kibocsátások;
- c) a porszennyezés tavasztól ősziig terjedő maximumaiért a mezőgazdasági területeken fellépő defláció okozta kifújt poranyag a felelős, de fontos hangsúlyozni a közlekedés szerepét is a porterhelésben;
- d) az allergén pollenek mennyisége folyamatosan növekszik, és az év egyre hosszabb időszakában okoznak allergiás tüneteket.

Talaj- és föld

Békés megye területhasználatában uralkodó a mezőgazdasági művelés, a termőtalajok jó minőségűek, akár 30-35 aranykoronát (Ak/ha) is meghaladó értékekkel. A jó talajminőség mellett a domborzati és klimatikus adottságok is kiemelkedően kedvezőek. A legjobb talajú dél és közép-békési területek a mezőgazdasági termelésben kimagaslóan jó feltételeket kínálnak, ezért ezeket a területeket hosszú távon is a piaci versenykategóriás, ám környezetkímélő, termőhelyhez és társadalomhoz alkalmazkodó mezőgazdaság elsődleges célterületeiként kell kezelni. Ezeken a területeken távlatilag is meghatározó marad a gabona- és a zöldségtermesztés.

Békés megye területén az 1980-as évekig 127 km²-en valósult meg komplex meliorációs fejlesztés, 44 000 ha hatásterületű drénezés.

A Nitrát Akcióprogram keretében a vizek nitrát tartalma, valamint a veszélyesség mérlegelése alapján kijelölésre kerültek a nitrát érzékeny területek. Az akcióprogram második fázisa zajlik a 2008-2011 közötti időszakban, amelynek célja, hogy a nitrát érzékeny területeken a vizek nitrát-koncentrációja 50 mg/l alatt legyen.

A nitrát érzékeny területeken bevezetésre került a kötelezően alkalmazandó „helyes mezőgazdasági gyakorlat”.

Felszíni vizek

A Víz Keretirányelv alapcélkitűzése a vizek jó állapotának, illetve a mesterséges és erősen módosított felszíni víztestek esetében a jó ökológiai potenciál elérése. A víztestek minősítésének alapvető célja annak bemutatása, hogy az egyes víztestek jelenlegi állapota milyen, a célul kitűzött állapothoz képest. A minősítés által jelzett problémák azonosítása, vagyis annak meghatározása, hogy a jó állapottól/potenciáltól való eltérésnek milyen okai vannak, az intézkedések tervezésének alapja.

Békés megyében az eredmények azt mutatják, hogy a vízfolyásoknak **több mint 90 %-a nem éri el a jó állapotot/potenciált**, vagy adathiány (különösen a kémiai minősítéshez szükséges veszélyes anyagok tekintetében) miatt nem minősíthető. A legtöbb víztest a gyenge kategóriába tartozik, ami azt jelenti, hogy a jelenlegi állapot még távol van a céltól.

A **kedvezőtlen minősítés leginkább hidromorfológiai hatásokkal** magyarázható (a meder és a part szabályozottsága, a nem megfelelő hullámtéri művelés, az épített műtárgyak vagy a túlzott vízkivételek és a nem vízgazdálkodási célú tározás). A vizek nem megfelelő fizikai-kémiai állapota a víztestek közelítőleg felénél járult hozzá a nem jó állapothoz/potenciálhoz. A szennyezési problémákat az esetek túlnyomó többségében a vizek tápanyagterhelése okozza (legnagyobb arányban foszfor határérték túllépés fordul elő).

A diffúz eredetű szennyezések jelentik a legnagyobb kockázatot, hiszen a tervezett intézkedések hatása egyelőre nem ismert. Az ilyen típusú szennyezések kiváltó oka a túlzott szerves- és szervetlen tápanyagok használata, amely a jó mezőgazdasági gyakorlattal csökkenthető.

A felszíni vízfolyások állapotának legjellemzőbb kedvezőtlen adata a túl nagy tápanyag és/vagy szervesanyag-tartalom. A problémás állapot okaként megjelölhető tényezők:

- kommunális szennyvíztelepek, szennyvízbevezetések,
- belvízlevezetések,
- halastavi vízleeresztések,
- mezőgazdaságból a szántóföldi műtrágya- és trágyahasználat,

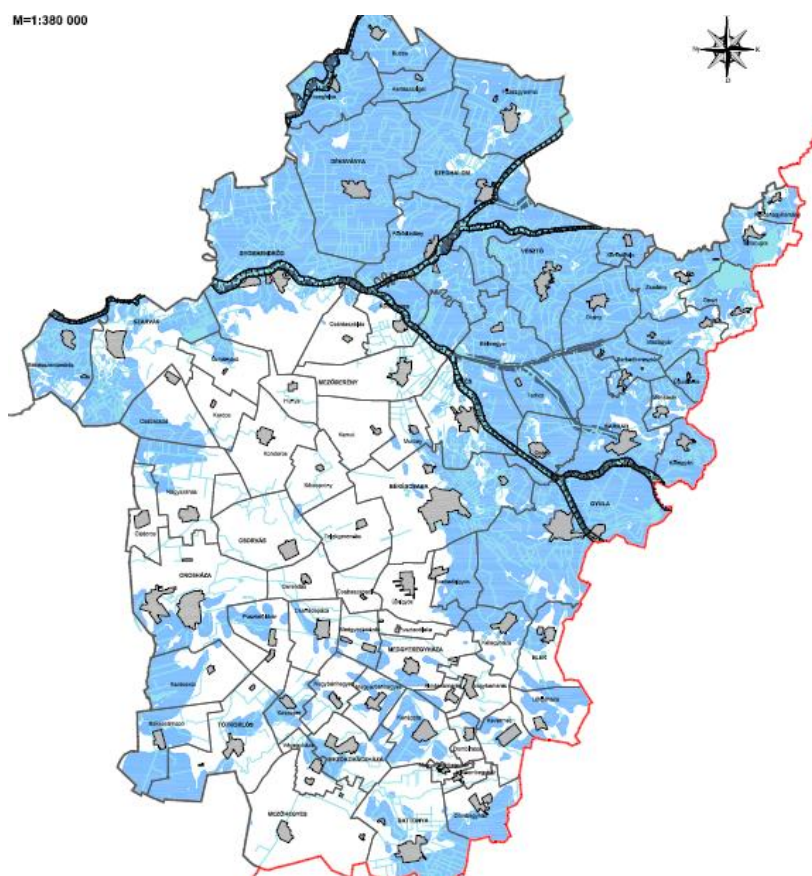
- a tápláló vízfolyásokon érkező túl nagy koncentrációjú hozzáfolyások.

Vízminőségvédelmi szempontból a megye fő vízfolyásai, a Körösök „egyéb védett” kategóriába, míg a többi vízfolyás, a különböző csatornák az „időszakos vízfolyás” kategóriába tartoznak. A Hármas-Körös teljes szakasza jogszabály által kihirdetett KV3 kategóriába tartozó ún. „halas víz” a 6/2002. (XI. 5.) KvVM rend. szerint.

A megye speciális adottságát jelentik a **holtágak**. A holtágak a XIX. századi folyószabályozások során a kanyarulatok átmetszésekor keletkezett sajátos képződmények. Békés megyében a Körösök mentén 33 db 5 ha-nál nagyobb, valamint 31 db 5 ha-nál kisebb holtmeder található, melyek közül 21 db holtág teljesen száraz. A Szarvas-Békésszentandrási holtág az ország ötödik legnagyobb vízfelületű állóvize, a Tiszántúl legnagyobb vízfelületű holtága. A holtágak „elhalási” folyamata az utóbbi évtizedekben felgyorsult, a nagy vegyszer és műtrágya adagokat használó gazdálkodás, az intenzív halasítás, a növényevő halak telepítése, valamint a víziszárnyas tenyésztés megjelenésével.

Ár és belvíz

Békés megye adottságainál fogva a vízrendezés és belvízvédelem kiemelt jelentőségű feladat. Ezt érzékletesen szemlélteti, hogy az 1999-2000. évi rendkívüli belvíz események kapcsán a megye területének 14 %-a (80 ezer ha) került víz alá, a 75 településből 53 kényszerült belvíz kárelhárítási tevékenységet lefolytatására.

4. ábra Ár és belvízveszélyeztetett területek Békés megyében (Forrás Kész Kft, 2005)

A 18/2003. (XII. 9.) KvVM – BM együttes rendelet meghatározza a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolását. Eszerint a rendelet a településeket 3 kategóriába sorolja:

1. Erősen veszélyeztetett „A” kategóriába tartozik, ha a hullámtéren lakóingatlanl rendelkezik, illetőleg, amelyet a védmű nélküli folyók és egyéb vízfolyások mederből kilépő árvize szabadon előnthet. Ebbe a csoportba tartoznak: Geszt, Hunya, Kétegyháza, Kondoros, Mezőgyán, Újszalonta.
2. Közepesen veszélyeztetett „B” kategóriába tartozik, ha nyílt vagy mentesített ártéren fekszik, és amelyet nem az előírt biztonságban kiépített védmű véd. Ebbe a csoportba tartoznak: Bélmegyer, Biharugra, Bucsá, Dévaványa, Doboz, Ecsefalva, Elek, Füzesgyarmat, Kertészsziget, Kétsoprony, Körösladány, Köröstarcsa, Lőkösháza, Nagykamarás, Okány, Sarkad, Sarkadkeresztúr, Szeghalom, Tarhos, Telekgerendás, Újkígyós, Vésztő, Zsadány.
3. Enyhén veszélyeztetett „C” kategóriába tartozik, ha nyílt vagy mentesített ártéren helyezkedik el, és előírt biztonságban kiépített védművel rendelkezik. Ebbe a csoportba tartoznak: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csárdaszállás, Csorvás, Gyomaendrőd, Gyula, Kamut, Kardos, Körösnagyharsány, Körösújfal, Kötegyán, Méhkerék, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szabadkígyós, Szarvas.

	Összesen km ²	Békés Megye km ²	Más megye km ²
2.87 Nagy Sárréti öblözet	909	812	97
2.91 Sarkadi öblözet	1077	1048	29
2.92 Remetei öblözet	87	87	-
2.93 Gyulai öblözet	101	101	-
2.94 Békési öblözet	297	297	-
2.95 Körös Tisza-Maros közi	351	333	18
Összesen:	2822	2678	144

14. táblázat Békés megye

Felszíni alatti vizek

A **talajvíz** általában szennyezettnek tekinthető a megyében. A szennyezett talajvíz hatása már kimutatható a sekélyebb rétegvizekben is. A települések beépített területén a talajvíz nagyrészt a kommunális szennyvíz-szikkasztások következtében szennyeződött el. A másik jellemző diffúz szennyezési forma a mezőgazdaság terhelése. A műtrágyák, trágyák, valamint a gyom- és rovarirtó szerek felhasználásának módja miatt a művelt területek alatt sok helyen a nitrát, ammónium és peszticid szennyezés határérték feletti, vagy a határérték közelében van. A jelenlegi gazdálkodási technológiai következményei mellett az 1990-es évek előtti évtizedekben folytatott, túlzott mértékű műtrágya és növényvédőszer-használat káros hatása a mai napig kimutatható talajvizeinkben.

A 123/1997. (VII. 8.) korm. rend. alapján 6 db olyan védett, jelenleg üzemelő és távlati vízbázis található a megyében, melyek védőidoma rendelkezik felszíni metszettel:

- Dombegyház (hidrogeológiai „B” védőidom)
- Kevermes (hidrogeológiai „B” védőidom)
- Kunágota (hidrogeológiai „B” védőidom)
- Medgyesbodzás (hidrogeológiai „B” védőidom)

- Mezőkovácsháza-Végegyháza (hidrogeológiai „C” védőidom)
- Mezőgyán (2009.)

A szolgáltatott **ivóvíz** vonatkozásában nyilvántartott minőségi kifogással érintett települések” Békés megyében: Almáskamarás, Battonya, Békés, Békéscsaba, Békéssámson, Bélmegyer, Bucsa, Csabacsúd, Csabaszabadi, Csárdaszállás, Csorvás, Dévaványa, Doboz, Dombegyház, Dombiratos, Ecseghalva, Elek, Füzesgyarmat, Gádos, Gerendás, Geszt, Gyomaendrőd, Gyula, Hunya, Kamut, Kardos, Kardoskút, Kertészsziget, Kétegyháza, Kétsoprony, Kisdombegyház, Kondoros, Körösladány, Köröstarcsa, Körösújfal, Kötegyán, Lőkösháza, Magyarbánhegyes, Magyardombegyház, Medgyesegyháza, Medgyesegyháza-, Bánkút, Méhkerék, Mezőberény, Mezőgyán, Mezőgyán-, Nagygyanté, Mezőhegyes, Murony, Nagybánhegyes, Nagykamarás, Nagyszénás, Okány, Orosháza, Örménykút, Pusztaföldvár, Pusztáotlaka, Sarkad, Sarkadkeresztúr, Szabadkígyós, Szarvas, Szeghalom, Tarhos, Telekgerendás, Tótkomlós, Újkígyós, Újszalonta, Vésztő, Zsadány

Fluorid, nitrit és nitrát szennyezettség nincs, bórral szennyezett 4 db település (Bucsa, Ecseghalva, Kertészsziget és Kondoros), a legtöbb az arzén és ammónium szennyezés, több településen mindkettő.

A **termálvíz**beszerzés lehetőségei viszonylag kedvezőek, a geotermikus adottságok miatt már 450-550 m alatti mélységből 30 °C-ot meghaladó kifolyó víz hőmérsékletű víz nyerhető. A hévízhasznosítás fejlesztésének legnagyobb problémáját – gyakorlatilag akadályát – jelenti a használtvíz hévíz befogadására alkalmas, bővízü felszíni vízfolyás hiánya. A térségben mezőgazdasági célra használnak 30 °C-ot meghaladó – szigorú mércével mérve már hévíznek számító – rétegvizeket.

3.3. A tervben javasolt térségi területfelhasználási kategóriák kijelölésével és övezetek lehatárolásával kapcsolatos azon környezeti jellemzők azonosítása, amelyekre a terv valószínűleg jelentős befolyással lesz.

A terv térségi területfelhasználási kategóriáinak részletes környezeti azonosítása az *Békés Megye Területrendezési Terve II. kötet Megalapozó Munkarészek* (2011. május) rendelkezésre bocsájtott dokumentum alapján történt.

A környezeti hatásokat az egyes térségi területfelhasználási kategóriák, övezetek, a környezeti elemek (föld, víz levegő, táj, tájkép,) és települési környezet ökológiai rendszer, ember mátrixában vizsgáljuk, értékeljük. A jelenlegi tervdokumentáció csak kivételesen tartalmaz olyan területi kimutatásokat amely pontosan számszerűsítene a jelenlegi terv által történő változtatások nagyságát. A korábbi területrendezési terv adatai digitálisan nem állnak rendelkezésre, ezért csak az OTrT-hez képesti területi változásokat lehet meghatározni.

15. táblázat Területfelhasználási kategóriák és övezetek környezeti hatásainak azonosítása

Területfelhasználási kategóriák, övezetek	Föld	Víz	Levegő	Táj, tájkép	Települési környezet	Ökológiai rend.	Ember	Összegzés
Erdőgazdálkodási térség	+	++	++	++	0	+/-	++	Az OTTrT-hez képest erdőterület csökkenést tervez. Az eltérő erdőterület nagyságok a „mezőgazdasági térségbe” történő besorolás miatt következett be. A tájrehabilitációt igénylő területek erdősítésére kiemelt figyelmet kell fordítani. A nem kötelező érvényű területfelhasználási ajánlások érvényesítésére fokozottan figyelni kell. Dévaványa, Kőrösladány, Gyomaendrőd valamint Tarhos térségében új erdőgazdálkodási térség került feltüntetésre, amely az OTTrT-ben nem szerepelt. (. ábra)
Mezőgazdasági térség	++	++	+	++	0	++	+	A mezőgazdasági térség nagysága lényegében nem változott. Dévaványa, Kőrösladány, Gyomaendrőd valamint Tarhos térségében a korábbi (OTTrT) mezőgazdasági térsége erdőgazdálkodási térségként került feltüntetésre (. ábra).
Városias települési térség	-	-	-	+	+++	-	++	A közlekedési hálózatok mellett a települési területek jelentik a legnagyobb környezeti terhelést. A beépítésre szánt területek túlzott növekedését fékezni szükséges. Az OTTrT-hez képest növekedés figyelhető meg.
Hagyományosan vidéki települési térség	-	-	-	+	+++	-	++	A közlekedési hálózatok mellett a települési területek jelentik a legnagyobb környezeti terhelést. A települési térség új, kiegészítő ajánlásai biztosítják az: - intenzív területhasználatot, kompakt településszerkezet kialakulását, - a területek újrahasznosítását, - a településkép, és tájkarakter megőrzését, - zártkertek szabályozott lakóterületté válását, - települési területek környezetvédelmét.
Vízgazdálkodási térség	+	++	0	++	-	++	+/-	Az ökológia rendszerre pozitív hatása van. A térségre készült alegység szintű vízgyűjtő-gazdálkodási tervben meghatározottakat kell figyelembe venni. A 221/2004. (VII.21) Korm. rendelet szerint és érvényesíteni kell az EU Vízkereitirányelvében (Water Framework Directive) foglaltakat. A térség változásait a ábra tartalmazza.
Építmények által igénybe vett térség	- /+	0	0	+/-	++	-	++	A térség területnagysága (alsóbb szintű tervekből átvett adatok) megnőtt. Számos településen területi növekedés figyelhető meg ami negatívan befolyásolja a környezeti elemeket és rendszereket. A közműhálózatok tervezésénél a műszaki szempontok mellett a tájképvédelmi

Területfelhasználási kategóriák, övezetek	Föld	Víz	Levegő	Táj, tájkép	Települési környezet	Ökológiai rend.	Ember	Összegzés
								szempontokat is figyelembe kell venni. A terv ajánlásai biztosítják, hogy figyelembevételük esetén a környezetterhelés a kockázata a minimálisra csökkenjen.
Energia hálózatok és építmények								
Villamos- energia-hálózatok és építmények	-	0	0	++	+/-	++	+/-	Az új építmények markáns elemeivé válnak a tájnak. Az új infrastruktúra nyomvonalak kijelölésénél a Natura2000 és az ökológiai hálózat védelmének prioritást kell kapnia.
Szénhidrogén hálózatok és építmények	-	+/-	0	+/-	0	-	0	
Hulladékkezelés								
Veszélyes hulladéktátrálatlanító	-	-	- /+	-	0	+/-	+/-	A veszélyes hulladéktátrálatlanító és radioaktív hulladéktátrálatlanító elsősorban a környezeti kockázatot növeli az adott térségben.
Közüti közlekedés								
Közüti közlekedés	-	-	-	-	+/-	-	+/-	A közlekedési úthálózat fejlesztés jelentős hatással van szinte minden környezeti elemre. Annak ellenére, hogy hozzájárul a területi kiegyenlítődéshez és az elérhetőség növekedéséhez, területfoglalása, környezet-szennyezése révén a fenntarthatósági alapelvekkel kerül gyakran ellentmondásba. Az új nyomvonal kijelölések esetén különösen nagy figyelmet kell fordítani az ökológiai hálózat védelmére. Békés megyében az M44 és M47 gyorsforgalmi autótutak kiépítése csak részben történik a meglévő nyomvonalak felhasználásával, jelentős részben új nyomvonalon valósulna meg. Az új nyomvonalak jelentős területigénybevételt jelentenek és számos helyen érintik a Natura 2000 területeket. Az OTrT-ben új települési elkerülő út Mezökövácsháza esetében szerepel. A meglévő összekötő utak felhasználásával létrejövő térségi jelentőségű mellékutak (Szeghalom. Túrkeve, Békés-Sarkadkeresztúr) jelentős új terhelést nem okoznak.
Vasúti közlekedés								
Vasúthálózat	-	-	+	+/-	-	-	+	Új vonalak létesítése várható. A vasúthálózat fejlesztések a fenntartható közlekedésfejlesztés koncepciójával egy irányba mutatnak. A szárnyvonal bezárások és az áthelyeződő teher és személyszállítás a közüti környezetterhelés növekedését

Területfelhasználási kategóriák, övezetek	Föld	Víz	Levegő	Táj, tájkép	Települési környezet	Ökológiai rend.	Ember	Összegzés
								jelentik. A megyében szünetelő vasútvonalak: -Kiskunfélegyháza-Szentes-Orosháza -Mezőtúr-Szentes-Orosháza-Mezőhegyes -Békéscsaba-Kétegyháza-Mezőhegyes-Makó-Szeged/Mezőhegyes-Battonya -Gyomaendrőd-Dévaványa-Körösladány-Szeghalom-Véscző -Püspökladány-Szeghalom-Véscző-Okány-Kötegyán Szünetelő helyreállítandó személyszállítás vonalak: -Véscző-Körösnagyharsány -Murony-Békés -Kisszénás-Kondoros Újraindításuk környezeti szempontból előnyös lenne.
Kerékpárút hálózat	+	0	0	+	++	+	+	A hálózat kialakítása környezetbarát fejlesztésnek tekinthető, az új nyomvonalon történő építések mindenképpen a táj terhelését, ha kis mértékben is, de növelik. A megyében a Balaton törvény területén kívül térségi szintű kiépített kerékpáros útvonal nincs, kiépítése hozzájárul a környezetbarát közlekedési módok növekedéséhez. Célszerű lenne a térségi kerékpárút hálózat megjelenítése is a tervben.
Logisztikai központ	-	-	-	-	+/-	+/-	+/-	A logisztikai központokat a nagy burkolt felületek dobozépületek, forgalmas kiszolgáló utak jellemzik. A „steril” felületek csökkentik a biodiverzitást, kedvezőtlenül befolyásolják a tájképet, növelik a környezetszennyezést.
Légi közlekedés	-	-	-	0	+/-	+/-	-	A repülőterek környezetszennyezése főként a jelentős zajterhelésből ered. A békéscsabai repülőtér jelentősége a temesvári repülőtér közelsége és fejlesztése miatt csökken.
Vízgazdálkodás építményei								
Elsőrendű árvízvédelmi fővédvonal	0	0	0	-	-	0	+/-	Az árvízvédelmi fővonalak környezetterhelése alacsony. Az árvízvédelem pozitív hatása mellett az ökológiai rendszerre általában kedvezőtlen hatást jelent. Egyes térségekben kimondottan negatív a vizuális hatása is van.
ÖVEZETEK								
Magterület övezete, Ökológiai folyosó övezete, Puffer terület övezete	++	++	++	++	++	++	+	Az ökológiai hálózathoz jelentős területek kerültek ki Dévaványa. Körösladány, Gyula és Mezőgyán térségében. Új területek Csárdaszállás, Békés, Mezőhegyes térségében kerültek be az

Területfelhasználási kategóriák, övezetek	Föld	Víz	Levegő	Táj, tájkép	Települési környezet	Ökológiai rend.	Ember	Összegzés
								ökológiai hálózatba. A Natura 2000 területek érintettségét vizsgálni kell közúthálózat, a vasúthálózat fejlesztések és a települési elkerülő utak fejlesztése esetén. Az övezet egyértelmű területi növekedése kedvező hatású a környezeti elemekre és rendszerekre. A Natura 2000 hatásbecslési dokumentációban a területek a területi átfedéseket pontosítani, tisztázni kell.
Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezet Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete Közepes termőhelyi adottságú mezőgazdasági (mezőgazdálkodásról a másodlagosan alkalmas) terület övezete	++	++	0	0	0	0/-	0	A kiváló termőhelyi adottságú területek megőrzése, termőképességük fenntartása a fenntarthatóság alapfeltétele. Beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában, a külön jogszabályban meghatározott területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki, ez nagymértékben korlátozza a beépülést. Környezeti szempontból előnyt jelent a kiváló termőhelyi adottságok lehatárolás és beépítés mentességének megőrzése.
Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete Erdőtelepítésre elsődlegesen alkalmas terület övezete Erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas terület övezete	++	++	+	++	+	++	+	Az erdőtelepítés elsődleges célterületei a tájrehabilitációra kijelölt területek. A kijelölésnél fokozott figyelmet kell fordítani, hogy az érzékeny karsztok, gyeptársulások ne sérüljenek. Beépítésre szánt terület csak kivételesen jelölhető ki, ez hozzájárul az erdőterületek védelméhez. Környezeti szempontból szintén előnyt jelent a területek lehatárolása.
Országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete Térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete	++	+	+	++	+	++	+	A terület környezetszennyezése révén jelentős terhelést jelent minden környezeti elemre. Kijelölésük és rehabilitálásuk pozitív hatással van a tájra. A megfogalmazott két új irányelv megakadályozza, hogy ökológiai rehabilitációt igénylő területeken beépítésre szánt terület kerüljön kijelölésre, valamint a bányászattal érintett területen tájrendezési rekultivációs terv készítése szükséges a rehabilitációhoz.
Országos jelentőségű tájképvédelmi	++	+	+	++ +	++	+	+	Békés megye tájképileg az ország egyik legegységesebb mezőgazdasági jellegű területe. A homogén tájhasználat miatt

Területfelhasználási kategóriák, övezetek	Föld	Víz	Levegő	Táj, tájkép	Települési környezet	Ökológiai rend.	Ember	Összegzés
terület övezete Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete								felértékelődnek a kisebb jelentőségű tájképileg értékes területek is. Az új, egységes módszertan szerint kijelölt tájképvédelmi terület övezet hozzájárul a tájkép mint erőforrás, hosszútávú megőrzéséhez. A konkrét területi lehatárolást településrendezési tervben pontosítani kell. Az irányelvek fokozott érvényesítésére itt is szükség lenne.
Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete	+	++	0	0	+/-	+	+	A térség fokozottan hozzájárul a felszíni és felszín-alatti vízminőség védelemhez. A terület lehatárolása a jogszabályok szerint változott. A 219/2004. (VII.21.) Korm. rend. illetve a 27/2004. (XII.25) Kvm rendeletek által meghatározott településsoros lehatárolás szerint csökkent (kivétel a karsztos területek). Az európai elvárásoknak (pl. Vízkereitirányelv) megfelelő területi lehatárolás és megfelelő védelmet jelentő szabályozás lehetősége növekszik.
Felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területe övezete	+	++	0	+	+/-	+	+/-	Kijelölésével és a szabályozás betartásával javul a felszíni vizek minősége. A tervben megfogalmazott új irányelvek tovább szigorítják a védelmet.
Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete	+/- -	-	-	-	+/-	-	+/-	Az övezet lehatárolását össze kell vetni az egyéb védelmi jellegű övezetekkel (Pl. tájképvédelmi). Az ásványi nyersanyag gazdálkodási terület övezetének kijelölése során figyelembe kell venni, hogy külszíni művelésű bányatelek csak a magterület, ökológiai folyosók területén kívül jelölhető ki.
Térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület övezete	+	+	+	+	+/-	+/-	+/-	A kizáró feltételek révén egyes területek ilyen célra történő használatának a lehetősége csökken, így ott a táj- és településkép védelmi érdekek jobban érvényre juttathatóak. A megfogalmazott irányelvek betartásával csökkenne a környezetterhelés, növekedne a szelektív hulladékgyűjtés. Az irányelvek közül lehetőség szerint a szabályozásba kellene áttenni a területkijelölésre vonatkozó ajánlást, mert ennek betartása kötelező érvényű lenne.
Rendszeresen belvízjárta terület övezete	+/- -	+	0	+	0	++	+/-	Rendszerint inkább növeli a környezet terhelését, bár természetvédelmi területek (pl. lápréteken) hatása fordított. A lehatárolásokat a településrendezési tervek szerkezeti és szabályozási

Területfelhasználási kategóriák, övezetek	Föld	Víz	Levegő	Táj, tájkép	Települési környezet	Ökológiai rend.	Ember	Összegzés
								munkarészei kidolgozásánál érvényesíteni kell mind a beépítésre szánt területek kijelölésnél, mind az övezetbe tartozó területeken való építés differenciált szabályozása kidolgozásánál.
Földtani veszélyforrás terület övezete	0	0	0	0	0	-	+	A megnevezés pontosítása révén szélesebb körben lehetséges szabályozás alá vonni a veszélyeztetett/veszélyeztető területegységeket.
Vízérózióknak kitett terület övezete	-	0	0	-	0	-	-	A vízérózió révén bekövetkező talajpusztulás szinte minden környezeti elemet kedvezőtlenül érint.
Szélérózióknak kitett terület övezete	+	0	+/- -	+/-	+/-	+/-	+/-	A defláció negatív környezeti hatású. Az övezet kijelölése hozzájárulhat a problémák kezeléséhez.
Kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezete Honvédelmi terület övezete	+/ -	+/-	+/ -	+/-	+/-	+/-	+/-	Környezeti hatását nehéz becsülni. Az adott terület használata lehet pozitív vagy negatív hatású is. Közismert, hogy a lőtterek, gyakorlóterek a védett növények elsőrendű rezervátumait is jelentették.
Szélérőművek telepítésére alkalmas terület övezete	+	0	+/ -	+/-	+/-	+/-	+/-	A defláció negatív környezeti hatású. Az övezet kijelölése hozzájárulhat a problémák kezeléséhez. Tájképi szempontból telepítésük nem javasolt. Békés megye területe nem alkalmas szélérőművek telepítésére (Országos Meteorológiai Szolgálat).
Együtt tervezhető térségek övezete	+	+	+	+	+	+	+	Az együtt tervezésnek alapvetően pozitív hatásai vannak.
- létező kapcsolat, amely veszélyezteti a környezeti elem minőségét + – gyenge, áttételes, vagy közvetett, amely csak részben járul hozzá az elem védelméhez ++ – erős, közvetlen kapcsolat amely hozzájárul az elem védelméhez 0 – bizonytalan, vagy nehezen értelmezhető vagy nem létező kapcsolat								

3.4. A terv által feltárt környezeti konfliktusok értékelése, és a környezeti állapot várható alakulása abban az esetben, ha a felülvizsgálat javaslatai nem valósulnának meg

A terv által feltárt környezeti konfliktusok körültekintő vizsgálatról tanúskodnak és jól szolgálják azt a célt, hogy a megyei területrendezési terv felülvizsgálata és módosítása során célirányosan lehessen alkalmazni a **területrendezés eszközkészletét**. Az eszközök a

- a környezeti és természeti értékek megőrzésével,
- a térszerkezet fejlesztésével,
- a védőtávolságok és védőterületek következetes alkalmazásával,
- a terület- és környezethasználat alakításával,
- a közlekedési hálózat formálásával, valamint a

– közmű infrastruktúra és a hulladékgazdálkodás fejlesztésére vonatkozó javaslatokkal járulnak hozzá a megye környezeti állapotának javításához, a környezeti elemek veszélyeztetésének csökkentéséhez, közvetve pedig a lakosság egészségi állapotának javításához. Amennyiben a megvalósítás során meghozandó döntések és részletes tervek vezérelve az értékközpontúság, értékalapú megközelítés lesz, a terv hozzájárul a helyi közösségek, az egyének teljes értékű életéhez, illetve az élővilág és az ökoszisztémák fennmaradásához szükséges feltételek biztosításához. Ellenkező esetben a haszonelvű megközelítés e terv által meghatározott keretek között sem éri el a fentebb megfogalmazott célokat.

Egyetértünk és megerősítjük a tervben alkalmazott integrált megközelítés szemléletét, amely a konfliktusok feltárásánál is megjelent, amely szerint a különböző környezeti elemek terhelését és szennyezését nem külön-külön, hanem egységesen kell vizsgálni. A levegőbe, vízbe vagy talajba történő kibocsátások egymástól elkülönült kezelése ugyanis inkább a szennyezés egyik környezeti elemből a másikba történő átvitelére ösztönözhet, mintsem a környezet egészének védelmére. A területrendezési tervezés során más területeken is kiemelten fontosak az ágazati folyamatokat és politikákat átfogó megoldási javaslatok, ezért a konfliktuselemzést és megoldási javaslatokat a tervben is meghatározott problémakörönként rendeztük alpontokba.

Közlekedésből eredő konfliktusok és megoldásuk

A megye környezeti problémáinak jelentős részét a közlekedésből származó környezetterhelés jelenti. Békés megye területén a **légszennyezettség** mértékét döntően a közúti közlekedés befolyásolja. A helyzet jelenleg nem kritikus, de beavatkozást igényel, mert beavatkozás nélkül már középtávon is további romlás várható. A közlekedésből eredő légszennyezés elsősorban az út menti területek levegőminőségének alakulásában meghatározó, ezért elkerülhetetlen fejlesztési, illetve rendezési feladat nagy forgalmú szakaszokon **az érzékeny területeket elkerülő utak** építése.

Zaj- és rezgésvédelmi szempontból is környezeti konfliktust okoz a közlekedés. A vasúti közlekedés okozta **zaj- és rezgésterhelés** csökkentését a meglévő vonalakon elsősorban nem területrendezési eszközökkel (pl. zajvédő fal építésével, korszerű szerelvények beállításával) lehet megoldani, a közúti közlekedés vonatkozásában azonban **elkerülő utak** tervezésével és építésével javítani lehet a helyzeten.

A terv hét településen irányoz elő elkerülő utat, amelyek építésének elmaradása esetén jelentősen nő a települések környezetterhelése. A települések és utak a következők:

- 46.sz.főút: Gyomaendrőd, Mezőberény
- Szarvas-Orosháza-Battonya főút: Nagyszénás, Kaszaper
- Békés-Doboz-Sarkad főút: Békés, Doboz, Sarkad
- Békéscsaba-Medgyesegyháza-Battonya főút: Medgyesegyháza, Mezőkovácsháza.

A települési elkerülő főutak mellett a gyorsforgalmi útfejlesztések is jelentősen csökkentenék a települések terhelését.

5. ábra Települési elkerülő utak Békés megyében

A közlekedés további környeztkárosító hatása **a talaj és a vizek szennyezése** üzemszerű használat és havária esetén egyaránt. A csapadékvíz korszerűtlen elvezetése (ill. el nem vezetése) ahhoz vezet, hogy a talajba és közvetlenül vagy közvetve a vizekbe káros anyagok mosódnak be. A meglévő utak korszerűsítése, az elkerülő utak és egyéb új útszakaszok építése során ezért kiemelt figyelemmel kell lenni e hatások hatékony mérséklésére. A nyomvonal körülszomszéd megtervezése mellett fontos a **vízvezetés korszerű megoldása** és környezetvédelmi berendezések (pl. megfelelő szűrők) alkalmazása, így biztosítandó a környezeti elemek megóvását.

3.5. A terv céljainak megvalósulásával közvetve vagy közvetlenül környezeti szempontból negatív hatást kiváltó tényezők feltárása, különös tekintettel azokra a tervi elemekre, amelyek a természeti erőforrások igénybevételét vagy a környezetterhelés, vagy az emberi egészség károsodásának közvetlen előidézését jelentik.

A tervmódosítás legjelentősebb potenciális negatív környezeti hatását, környezeti terhelését a tervezett gyorsforgalmi közútfejlesztések jelentik. A tervezett települést elkerülő gyorsforgalmi utak (M44, M47) javítják ugyan Békés megye számos településének levegőminőségi adatait, de a mérleg másik serpenyőjét az új nyomvonal kijelölések, a természetvédelmi vagy Natura 2000 védett területek károsítását jelentik.

Természetvédelmi szempontból frekvenciált területet érint:

- M44-es gyorsforgalmi út nyomvonal (a jelenleg engedélyezettől eltérő) változatai.
- Szeghalom-Déaványa-Túrkeve új főúti nyomvonal.

- A természetvédelmi szempontból kedvezőbb Geszt-Nagyszalonta közúti kapcsolat helyett, a Geszt-Marciháza nyomvonal.
- Tótkomlós-Rákos (Makó) meglévő nyomvonal főútvonallá fejlesztése érinthet Natura 2000 és országos jelentőségű védett természet területet is.
- Orosháza-Fábiánsebestyén-Szentes új nyomvonal
- A tervezett M47-es gyorsforgalmi út nyomvonala számos helyen érint, vagy érinthet Natura 2000 területet.
- A Gyomaendrődnél építendő Körös-híd (46-os főút), nemzeti parki, illetve Natura 2000 területen épülne.

A természetvédelmi és Natura2000 területek konkrét érintettségét a mellékelt Natura 2000 hatástanulmány tartalmazza.

3.6. A terv főbb céljainak megvalósulása esetén várható közvetlen vagy közvetett hatások előrejelzése (különös tekintettel a környezeti elemekre /földre, levegőre, vízre, élővilágra, épített környezetre, ez utóbbi részeként az építészeti és régészeti örökségre/, a környezeti elemek rendszereire, folyamataira, szerkezetére, különösen a tájra, településre, klímára, természeti (ökológiai) rendszerre, Natura2000 területekre, a biodiverzitásra, valamint az emberek egészségi állapotára, társadalmi, gazdasági változásokra)

A várható környezeti hatásokat és hatótényezőket a TrT II. kötetet 3.1.1. fejezet „területrendezési terv tervezett változtatásai” munkarész alapján foglaljuk össze. A tervezett változtatásokat az alábbi hármas csoportosításban vizsgáljuk:

- A megyei szerkezeti terv területfelhasználását érintő változtatások
- A térségi szerkezeti tervet érintő - az infrastruktúra hálózattal összefüggő – változtatások
- A megyei övezeti tervet érintő változtatások

Tervezett változások elemei	Általános környezeti és vonatkozó társadalmi gyakorlatot érintő hatások		Natura 2000 területekkel kapcsolatosan várható hatások	Vizek állapotára vonatkozóan várható hatások
A megyei terv felülvizsgálata és módosításának előkészítése során - a hatályos településszerkezeti tervek tartalmának feldolgozásával - elkészült a területfelhasználás jogi állapotát, ezen belül a települési területek kiterjedését rögzítő vizsgálat, amely a módosítás kiinduló alapját képezi.	Az alkalmazott megoldás biztosítja, hogy a települési térség további bővítése során következetesen lehessen alkalmazni azokat a térségi övezeteket, amelyek a terület-felhasználást befolyásolják, korlátozzák. <i>(E korlátozások a jóváhagyott településszerkezeti tervekben beépítésre szánt és jogszerűen kijelölt területeket nem érinti.)</i>	A tervezés során választott megoldás jogbiztonságot biztosít, azt, hogy a települési önkormányzatok által az önkormányzati és az épített környezet alakításáról szóló törvényekben biztosított döntések beépültek a megyei szerkezeti terv alapját képező területfelhasználási adatbázisba, tehát a tervezés során e döntésekben meghatározottakhoz képest terület-felhasználási visszasorolásokra nem kerül sor.	Natura 2000 területekre vonatkozóan értékelhetővé válik a helyzet, amely eredményeképpen a települések és térségek szintjén orientálhatók a beépítésre szánt területek kijelölési folyamatai.	A települések kiterjedése befolyásolhatja a vizek állapotára gyakorolt hatások nagyságát, kiterjedését. Az aktuális állapot rögzítése elősegítheti a megfelelő orientációt a további beépítések takarékos megvalósítása és a vizekre gyakorolt hatások minimalizálása tekintetében.
A megyei szerkezeti tervben tervezett területfelhasználás meghatározása során új elem –a „vegyes” területfelhasználási kategória - is alkalmazásra került az OTRT-ben adott felhatalmazás szerint, a megyei sajátosságok figyelembevételével.	A „vegyes” kategória alkalmazásával némileg csökkent az erdőgazdasági térség kiterjedése az OTRT-ben tervezetthez képest, de növekedett a mozaikos tájhasználatot lehetővé tevő vegyes - mező és erdőgazdasági - területek tervezésének lehetősége.	A „vegyes” terület-felhasználási kategória alkalmazása az érintett települési önkormányzatok számára lényegesen nagyobb mozgásteret biztosít a külterület terület-felhasználás tervezéséhez.	Vegyes területfelhasználási térségek elsősorban a Körösök völgyében kerültek lehatárolásra a területi sajátosságok figyelembe vételével. Vizsgálni kell a Natura 2000 területek érintettségét.	
Az erdőgazdálkodási térség tervezett kiterjedése a hatályos megyei tervben tervezetthez képest nő azáltal, hogy az elsődlegesen	Az erdőterületek növelésének egyértelműen kedvezőek a környezeti hatásai, ha az erdősisítés nem a legjobb minőségű termőterületek	A növekedés az erdőgazdasági hasznosításra való elsősorban alkalmas területeken tervezett, a másodsorban alkalmas területeken javasolt.	A potenciális erdőtelepítési területből – ritka gyeptársulásaik megőrzése érdekében – <i>ki kell zárni</i> a természetvédelmi oltalom alatt	Az erdősisítés, amennyiben megfelelő szerkezetű erdők és nem faültetvények kialakítására kerül sor a felszínalatti vizek védelmét és a vízmegtartást is

Tervezett változások elemei	Általános környezeti és vonatkozó társadalmi gyakorlatot érintő hatások		Natura 2000 területekkel kapcsolatosan várható hatások	Vizek állapotára vonatkozóan várható hatások
erdősítésre alkalmas területek is távlati erdőgazdasági térségként kerültek meghatározásra és lehatárolásra.	rovására történik.	Ennek következtében a település-szerkezeti tervekben tervezendő erdők kiterjedése – <i>ezzel együtt a megye erdősültsége</i> – tovább fog nőni elsősorban a mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmas területeken, amely egyaránt kedvező a táji potenciáloknak megfelelő tájhasználat kialakítása, másrészt a turizmus- idegenforgalom fejlesztése szempontjából. Az erdősültség további növelése csökkenti a mezőgazdaságilag felhagyott parlag területek arányát, ezzel az érintett térségek fejlődését, ott az életminőség környezeti feltételeinek javulását.	álló gyepterületeket, továbbá a természetes - és természetközeli állapotú, természeti területnek minősülő gyepterületeket, valamint a NATURA 2000 hálózatba kijelölt természetes élőhelyeket. Az erdőtelepítésre javasolt területek későbbi természetvédelmi oltalom alá kerülése esetén minden művelési ág változáshoz a természetvédelmi hatóság engedélye is szükséges. Az erdőgazdálkodási térség NATURA 2000 madárvédelmi és természet-megőrzési területein az erdőgazdálkodást a táj- természetvédelemi szempontok figyelembevételével, az ökológiai érdekek érvényesítésével kell folytatni.	elősegíthetik, valamint a felszíni vizek közelében védő zónát alkothatnak, amellyel szintén védik a vizek minőségét.
Az OTRT-ben módosítása során megváltozott területfelhasználási kategóriák alkalmazása keretében egységes mezőgazdasági térség került meghatározásra és lehatárolásra a megyei tervben, ezzel megszűnt a	Környezeti szempontból nem értékelhető a változtatás hatása, ugyanis a területekre vonatkozó minden más szabályozási feltétel változatlanul teljesül.	Mivel megyei szinten nem fűződnek direkt érdekek a területhasználat meghatározásához, a gyűjtő-kategória alkalmazása nem jár kedvezőtlen hatással a térség társadalmára. A megyei terv alkalmazott	Több helyen is érinti a Natura 2000 hálózat területeit a kategória. A nem megfelelően körütekintő és hatásbecslésen alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a kijelölési és védelmi célokat. Másrészt pedig elősegítheti a Natura 2000 fenntartási tervekhez	A kategória több helyen is érint vízgazdálkodási problémákkal küzdő területeket. A nem megfelelően körütekintő és vizsgálatokon alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a vizek állapotát. A területek felhasználása során a

Tervezett változások elemei	Általános környezeti és vonatkozó társadalmi gyakorlatot érintő hatások		Natura 2000 területekkel kapcsolatosan várható hatások	Vizek állapotára vonatkozóan várható hatások
kül- és belterjes minősítéssel összefüggő művelési ág (gyep, legelő, ültetvény terület) megkülönböztetése.		övezetei a megyei szerkezeti terven kijelölt mezőgazdasági térségen belül akár a szántó művelésre való elsődleges, vagy másodlagos alkalmasság vonatkozásában, akár az erdősítésre való elsődleges, vagy másodlagos alkalmasság megjelölésével, akár az ökológiai hálózathoz való tartozás meghatározásával kellő információt szolgáltatnak az egyes területek településrendezési tervben történő meghatározásához.	való igazodást, azaz a védelmi célokhoz is igazodó gazdálkodás, területfelhasználás valósítható meg megfelelő tervezéssel és gazdálkodói szemlélettel.	felszíni, felszínalatti jó állapotának megtartása vagy elérését kell elősegíteni a gyakorlat során.
A megyei szerkezeti terv és a megyei területrendezési szabályozás a korábbinál takarékosabb területfelhasználásra ösztönöz azzal, hogy – új övezetek alkalmazásával - korlátozza a mező és erdőgazdasági térségben az újabb beépítésre szánt területek kijelölését.	Környezeti szempontból kiemelkedő fontosságú az új – <i>beépítésre szánt</i> - területek kijelölésének és igénybevételének lassítása. A megoldás hozzájárul a térség egésze hosszú távú fenntarthatóságának biztosításához.	A hatályos településszerkezeti tervekben megfogalmazott területfelhasználás <i>(amely a településenként külön-külön megfogalmazott és elfogadott településfejlesztési koncepciók célkitűzései figyelembevételével került megfogalmazásra és elfogadásra)</i> megjeleníti a megyei települések által elfogadott fejlesztési irányokat és rögzíti az ezek megvalósításához szükséges területeket. A kijelölt területek e szerint elegendőek és alkalmasak a tervezett funkciók	Alapvetően pozitív hatású a takarékosabb területfelhasználásra ösztönzés. Több helyen is érinti a Natura 2000 hálózat területeit. A nem megfelelően körütekintő és hatásbecslésen alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a kijelölési és védelmi célokat. Másrészt pedig elősegítheti a Natura 2000 fenntartási tervekhez való igazodást a nagyobb mozgástér kihasználásával, azaz a védelmi célokhoz is igazodó gazdálkodás, területfelhasználás valósítható	Alapvetően pozitív hatású a takarékosabb területfelhasználásra ösztönzés. Több helyen is érint vizgazdálkodási problémákkal küzdő területeket. A nem megfelelően körütekintő és vizsgálatokon alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a vizek állapotát. A területek felhasználása során a felszíni, felszínalatti jó állapotának megtartása vagy elérését kell elősegíteni.

Tervezett változások elemei	Általános környezeti és vonatkozó társadalmi gyakorlatot érintő hatások		Natura 2000 területekkel kapcsolatosan várható hatások	Vizek állapotára vonatkozóan várható hatások
		megvalósítására. Amennyiben a megyei terv hatálya időszakában ma még nem ismert új funkció számára válik szükségessé olyan új területi kijelölés, amelynek nagyságrendje meghaladja a területrendezési szabályokban megengedett mértéket, úgy lehetőség van annak területrendezési eljárásban történő beillesztésére. Így az indokolt helyi fejlesztési célok megvalósítása – <i>már amennyiben nem sértenek táj- természetvédelmi- földvédelmi érdeket</i> – megvalósíthatóvá válik.	meg.	
A területhasználat koordinálását segítik azok <i>(az OTrT-vel összhangban kijelölt)</i> övezetek, amelyek a beépítésre szánt területek kiterjesztését korlátozzák. A megyei szerkezeti tervhez kapcsolódó alátámasztó munkarészek megjelenítik a területhasználatot korlátozó övezetek területi kiterjedését, ezzel kirajzolódik az a	Az új területek kijelölésének – <i>térségi övezetek meghatározásával történő</i> - erőteljes korlátozása biztosítja, hogy új területek kijelölésére és igénybevételére csak ott kerülhessen sor, ahol az nem sért természetvédelmi-, talajvédelmi-, erdővédelmi érdekeket.	Az OTrT-ben is érvényesített ösztársadalmi érdek fűződik az országos és térségi jelentőségű – a térség hosszú távú potenciáljait is meghatározó táji-, természeti értékek és területek megőrzéséhez. A korlátozással nem érintett területek megjelenítésével a terv elősegíti, hogy a települések már fejlesztési	Alapvetően pozitív hatású. Több helyen is érinti a Natura 2000 hálózat területeit. A nem megfelelően körütekintő és hatásbecslésen alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a kijelölési és védelmi célokat. Másrészt pedig elősegítheti a Natura 2000 fenntartási tervekhez való igazódást a nagyobb mozgástér kihasználásával, azaz a védelmi célokhoz is	Alapvetően pozitív hatású. Több helyen is érint vízgazdálkodási problémákkal küzdő területeket. A nem megfelelően körütekintő és vizsgálatokon alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a vizek állapotát. A területek felhasználása során a felszíni, felszínalatti jó állapotának megtartása vagy elérését kell elősegíteni.

Tervezett változások elemei	Általános környezeti és vonatkozó társadalmi gyakorlatot érintő hatások		Natura 2000 területekkel kapcsolatosan várható hatások	Vizek állapotára vonatkozóan várható hatások
korlátozott mozgástér, amelyen belül a települések a törvény által lehetővé tett bővítési lehetőségükkel élhetnek.		célkitűzéseik és irányaik meghatározásánál figyelembe tudják venni a térségi jelentőségű és értékű területeket.	igazodó gazdálkodás, területfelhasználás valósítható meg.	
Jelen tervezési eljárás keretében készült módosított térségi szerkezeti tervhez egy olyan településsoros - és valamennyi területfelhasználási kategória területét meghatározó, a tervmódosítás mellékletét képező - területi mérleg készül, amely lehetővé teszi az önkormányzatok által készített településszerkezeti tervekben tervezett eltérések (változtatások) %-os megfelelőségének ellenőrzését.	A területi mérleg, illetve a területi változás számszerűsíthető monitoringozása lehetőségének biztosítása kedvező környezeti szempontból, hiszen hiteles és összehasonlítható információval szolgál a környezet és természetvédelmi hatóságok, illetve az ebben érdekelt társadalmi szervezetek számára	A terület- és településfejlesztésért és rendezésért felelős tárca által megjelenített érdekek fűződnek a területfelhasználási szabályok betartásához és ellenőrzéséhez. Ezt segíti elő, hogy a tervmódosítás során a területi mérleg is kidolgozásra és elfogadásra kerül, amely kiindulási alapjává, illetve mérőszámává válik az azt követő változtatásoknak.	Pozitív hatású a nyomon követés lehetőségének biztosítása.	Pozitív hatású a nyomon követhetőség és az értékelési feltételek javítása.
A térségi területfelhasználási kategóriák, valamint a megyei övezetek ajánlásai számos új elemmel egészülnek ki a tervelőzményből a továbbra is aktuális ajánlások változatlanul hagyása, vagy aktualizálása mellett. A térségi területfelhasználásra	A kiegészítések többsége a fenntarthatósági követelmények teljesülését segíti ajánlasként és nem kötelező szabályként. <i>(Utóbbi a megyei tervek tartalmi követelményei nem teszik lehetővé.)</i>	A kiegészítések kedvező hatásúak az egyes térségek fenntartható fejlesztése feltételei differenciált meghatározásához, amelyhez ösztársadalmi és térségi érdekek egyaránt fűződnek.	Áttekintve és értékelve az ajánlásokat, amelyek rendkívül átfogó és jó környezeti, társadalmi értékként tükröznek, ugyanakkor a Natura 2000 hatásbecslés általában hiányzik az ajánlások közül, holott minden esetben kötelező vizsgálni, hogy	Áttekintve és értékelve az ajánlásokat, amelyek rendkívül átfogó és jó környezeti, társadalmi értékként tükröznek, ugyanakkor a VKI és a vízgyűjtő gazdálkodási tervek figyelembevételére való figyelemfelhívás hiányzik, bár számos elem megjelenik az

Tervezett változások elemei	Általános környezeti és vonatkozó társadalmi gyakorlatot érintő hatások		Natura 2000 területekkel kapcsolatosan várható hatások	Vizek állapotára vonatkozóan várható hatások
és az övezetekre vonatkozó ajánlások kiegészítése a magyarországi megyei területrendezési tervezés fő tapasztalatai és eredményei felhasználásával történt.			szükséges-e az elkészítése.	ajánlások között, amely a vizek jó állapotának megőrzését vagy elérését hivatott elősegíteni, pl. védőövezetek, stb.
Az M44 autópálya nyomvonalának pontosítása az OTvT törvény módosításának figyelembevételével. Az OTvT Békéscsabát É-ről elkerülő változatot tartalmaz, és ezt rögzíti a közelmúltban elfogadott új országos főúthálózatfejlesztési koncepció is. A megyei területrendezési terv alternatívaként az OTvT változat mellett szerepelteti a Békéscsabát D-ről elkerülő változatot is, amelyet Békéscsaba megyei jogú város településszerkezeti terve és a 2005-ben készült megyei területrendezési terv is tartalmaz.	Környezeti szempontból az É-i (OTvT) nyomvonalevezetés tekinthető optimális változatnak. A Békéscsabát délről elkerülő változat természetvédelmi területet érint.	A megyei tervben szereplő Békéscsabát elkerülő D-i változat a várostól D-re található települések elérhetőségét javítja. A gyorsabb eljutás a közérzeti és gyakorlati időmérleg javulását is eredményezheti a lakosságnál.	Az előírások megtartásával és hatásbecslés készítésével várhatóan mérsékelhetők a negatív hatások. A részletes tervekben fontos lenne a Natura 2000 fenntartási tervekkel összehangoltan kompenzációs területek kijelölése, amennyiben erre van lehetőség, illetve a terület jellege lehetővé teszi.	A szabályok betartásával és a VKI által is hangsúlyozott jó gyakorlat betartásával elkerülhetők az esetleges negatív hatások.
Az M44-hez hasonlóan az M47 gyorsforgalmi út is két változatban szerepel a tervben Mezőberény	A nyomvonal a területek érzékenysége miatt nem vezethető el a környezeti értékek teljes körű érintetlenül		Több helyen is érinti a Natura 2000 hálózat területeit a kategória. A nem megfelelően körültekintő és hatásbecslésen	A kategória több helyen is érint vízgazdálkodási problémákkal küzdő területeket. A nem megfelelően körültekintő és

Tervezett változások elemei	Általános környezeti és vonatkozó társadalmi gyakorlatot érintő hatások		Natura 2000 területekkel kapcsolatosan várható hatások	Vizek állapotára vonatkozóan várható hatások
elkerülése kapcsán. A terv vizsgálja Orosháza-Szentetornya elkerülésének lehetőségét is.	hagyásával. Ezért az egyeztetés során mérlegelni kell, hogy az országos érdekű hálózati elem megvalósítása során melyik alternatíva jelent kisebb környezeti kárt, illetve kockázatot.		alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a kijelölési és védelmi célokat.	vizsgálatokon alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a vizek állapotát.
A terv több új melléküti kapcsolatot is meghatároz.	A szerkezeti változtatások környezeti szempontból kedvező hatásúak, amennyiben tehermentesítik a gyorsforgalmi utakat.	A pontosított nyomvonalak által itt is kiszámíthatóbbá válik az egyes települések fejlesztéssel való érintettsége. Javulnak az ágazati szintű továbbtervezés feltételei.	Ha nem érint Natura2000 területeket akkor e nincs kedvezőtlen hatás.	Nincs hatás
A felülvizsgálat keretében sor kerül az országos és a megyei kerékpáros hálózat módosítására az OTrT-ben történt változások érvényesítésére.	Környezeti szempontból a hálózat fejlesztése kedvező, mert miközben nem veszélyeztet fontos védett és védendő táji-, természeti értékeket, lehetővé teszi azok megközelítés kerékpárral, ezzel a „szelíd” és környezetbarát közlekedési eszközzel.	Térségi és megyei érdek a kerékpárutak hálózattá fejlesztése, ezért a továbbtervezéssel pontosított hálózat társadalmi szempontból kedvező hatású.	Alapvetően pozitív hatású. Több helyen is érinti a Natura 2000 hálózat területeit. A nem megfelelően körütekintő és hatásbecslésen alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a kijelölési és védelmi célokat.	Alapvetően pozitív hatású. Több helyen is érint vízgazdálkodási problémákkal küzdő területeket. A nem megfelelően körütekintő és vizsgálatokon alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a vizek állapotát.
Az OTrT övezeti rendszerének megfelelően az országos ökológiai részét képező területeken lehatárolásra kerülnek a „magterület”, „ökológiai folyosó” és a „pufferterület” kategóriák.	Az OTrT-ben bevezetett és Békés megye tervében is alkalmazott új övezetek lehatárolása környezeti vonatkozásban egyértelműen pozitív hatású, mivel a korábbinál hatékonyabban,	Össztársadalmi érdekek fűződnek a táji-, természeti értékeink védelméhez, fenntartásához és fejlesztéséhez. Az ennek figyelembevételével	Alapvetően pozitív hatású. Több helyen is érinti a Natura 2000 hálózat területeit. A nem megfelelően körütekintő és hatásbecslésen alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a kijelölési és	Alapvetően pozitív hatású. Több helyen is érint vízgazdálkodási problémákkal küzdő területeket. A nem megfelelően körütekintő és vizsgálatokon alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a vizek

Tervezett változások elemei	Általános környezeti és vonatkozó társadalmi gyakorlatot érintő hatások		Natura 2000 területekkel kapcsolatosan várható hatások	Vizek állapotára vonatkozóan várható hatások
Azokon a területeken ahol területi ütközés van a védelmi kategóriák lehatárolása és a településrendezési tervekben rögzített területfelhasználás között, ott a megyei terv intézkedéseket javasol az összhang biztosítására	szigorúbb szabályok alkalmazásával biztosítja a táji-, természeti értékek védelmét. Ugyanakkor a szabályozás – területrendezési hatósági eljárás beiktatásával – kivételes esetekben lehetőséget ad az egyedi helyzetek értékelésére, (ennek alapján csak olyan területfelhasználási döntések meghozatalára, amelyek nem járnak együtt a táji-, természeti értékek jelentős sérelmével).	a módosított OTRT-ben átalakított - és az ágazati fogalomhasználattal és követelményekkel is összhangba hozott - védelmi övezeti rendszer mivel szigorúbb és egyértelműbb szabályokat tartalmaz a táji-, természeti értékek védelmére, – kedvező változást jelent a védelem hatékonysága érdekében. Ezen övezetek és övezeti szabályok megyei tervben való alkalmazása ezért egyértelműen pozitív hatású táji-, természeti potenciálok megőrzése valamint a fenntarthatósági követelmények teljesítése érdekében, amelyekhez – a fejlesztési dokumentumok tanúsága szerint - Békés megyében is hosszú távú társadalmi érdekek fűződnek.	védelmi célokat. Másrészt pedig elősegítheti a Natura 2000 fenntartási tervekhez való igazodást a nagyobb mozgástér kihasználásával, azaz a védelmi célokhoz is igazodó gazdálkodás, területfelhasználás valósítható meg.	állapotát. A területek felhasználása során a felszíni, felszínalatti jó állapotának megtartása vagy elérését kell elősegíteni.
A terv módosítása során – az OTRT-ben is alkalmazott módszertan alkalmazásával - felülvizsgálatra és a léptéknek megfelelő pontosításra kerül a „kiváló termőhelyi	A termőföldvédelem hatékony eszközkészlete bővült ennek a két kategóriának alkalmazásával. Ennek pozitív környezeti hatása kiemelkedő.	Mivel hosszú távú társadalmi érdekek fűződnek a racionális földhasználati módok és rendszerek kialakításához, a megyei tervben alkalmazott övezetek pozitív hozzájárulást	Több helyen is érinti a Natura 2000 hálózat területeit. A nem megfelelően körültekintő és hatásbecslésen alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a kijelölési és	Több helyen is érint vízgazdálkodási problémákkal küzdő területeket. A nem megfelelően körültekintő és vizsgálatokon alapuló területfelhasználás

Tervezett változások elemei	Általános környezeti és vonatkozó társadalmi gyakorlatot érintő hatások	Natura 2000 területekkel kapcsolatosan várható hatások	Vizek állapotára vonatkozóan várható hatások
adottságú szántóterület” övezeti lehatárolása a rendelettel elfogadásra kerülő munkarészek között. Ezen túlmenően meghatározásra és lehatárolásra kerül „a mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas terület övezete” a megyei közgyűlési határozattal elfogadásra kerülő munkarészek között.	A „kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” övezeti lehatárolása biztosítja a legjobb termőképességű területek védelmét, a „mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas terület övezete” lehatárolása pedig segítséget és érveket nyújt a jó területek mezőgazdasági művelésben tartásához. A mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas területek lehatárolása tájékoztató jellegű és segítséget az ad Önkormányzatok számára a racionális földhasználat szempontjait figyelembe vevő területfelhasználás érvényesítésére akár az új fejlesztési területek kijelölése, akár az erdősítésre kijelölésre kerülő területek kiválasztása során.	védelmi célokat. Másrészt pedig elősegítheti a Natura 2000 fenntartási tervekhez való igazodást a nagyobb mozgástér kihasználásával, azaz a védelmi célokhoz is igazodó gazdálkodás, területfelhasználás valósítható meg.	veszélyeztetheti a vizek állapotát. A területek felhasználása során a felszíni, felszínalatti jó állapotának megtartása vagy elérését kell elősegíteni.
Új övezetként kerül	Az új övezetek alkalmazásának	Hosszú távú társadalmi	Alapvetően pozitív hatású.
			Alapvetően pozitív hatású. Több

Tervezett változások elemei	Általános környezeti és vonatkozó társadalmi gyakorlatot érintő hatások	Natura 2000 területekkel kapcsolatosan várható hatások	Vizek állapotára vonatkozóan várható hatások	
lehatárolásra az „erdőtelepítésre alkalmas terület övezete” a rendelettel jóváhagyásra kerülő munkarészek között és „az erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas terület övezete”.	környezeti hatása pozitív egyrészt azért, - o mert elősegítik az erdőterületek bővítését ebben a megyében, ahol ennek kiemelkedő jelentősége van a táji-, üdülési potenciál alakulásában - o másrészt, mert a lehatároláshoz kapcsolódó övezeti szabály korlátozza a beépítésre szánt terület kijelölésének lehetőségét, ezzel – <i>a legjobb minőségű szántóterületek védelmének mintájára</i> – az erdőtelepítésre leginkább alkalmas területeket is védi a más célú felhasználástól, ezzel közvetve hozzájárul a takarékos területhasználat célkitűzései érvényesítéséhez is.	érdekek fűződnek a területek racionális használatához, a táji és a turisztikai potenciálok növeléséhez, a biológiai aktivitásérték emeléséhez. Az erdőtelepítésre való alkalmasság új elemként jelenik fenti társadalmi érdekek érvényesítése, a racionális területhasználati módok és rendszerek kialakítása érdekében. A megyei tervben is alkalmazott új övezetek ebben a vonatkozásban is pozitív hozzájárulást jelentenek ahhoz, hogy a településrendezési tervekben a külterületek területfelhasználási kategóriáit a hosszú távú célok és a területi potenciálok együttes figyelembevételével lehessen meghatározni. A kapcsolódó - <i>a területhasználat módjára vonatkozó</i> - ajánlások itt is hozzájárulnak a területhasználatok területi potenciálokkal összhangban történő alakításához.	Több helyen is érinti a Natura 2000 hálózat területeit. A nem megfelelően körütekintő és hatásbecslésen alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a kijelölési és védelmi célokat. Másrészt pedig elősegítheti a Natura 2000 fenntartási tervekhez való igazodást a nagyobb mozgástér kihasználásával, azaz a védelmi célokhoz is igazodó gazdálkodás, területfelhasználás valósítható meg.	helyen is érint vízgazdálkodási problémákkal küzdő területeket. A nem megfelelően körütekintő és vizsgálatokon alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a vizek állapotát. A területek felhasználása során a felszíni, felszínalatti jó állapotának megtartása vagy elérését kell elősegíteni.

Tervezett változások elemei	Általános környezeti és vonatkozó társadalmi gyakorlatot érintő hatások		Natura 2000 területekkel kapcsolatosan várható hatások	Vizek állapotára vonatkozóan várható hatások
Új övezetként kerül lehatárolásra a „kiváló termőhelyi adottságú erdőterület” övezete az MGSZH adatszolgáltatása figyelembe vételével.	A „kiváló termőhelyi adottságú erdőterület” – mint a szántóterület – lehatárolása és a hozzá kapcsolódó szigorú szabály alkalmazása – amely csak kivételesen indokolt esetben, területrendezési hatósági eljárás lefolytatása esetén teszi lehetővé e területeken új beépítésre szánt terület kijelölését és a bányanyitást is korlátozza – környezeti és tájvédelmi szempontból egyaránt kedvező hatású	Az erdők - és azokon belül is a kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek – megőrzéséhez társadalmi érdekek fűződnek, mert többnyire ezek azok a erdőterületek, ahol a területi potenciáloknak megfelelő, honos állományok alakultak ki.	Több helyen is érinti a Natura 2000 hálózat területeit. A nem megfelelően körültekintő és hatásbecslésen alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a kijelölési és védelmi célokat. Másrészt pedig elősegítheti a Natura 2000 fenntartási tervekhez való igazodást a nagyobb mozgástér kihasználásával, azaz a védelmi célokhoz is igazodó gazdálkodás, területfelhasználás valósítható meg.	Több helyen is érint vízgazdálkodási problémákkal küzdő területeket. A nem megfelelően körültekintő és vizsgálatokon alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a vizek állapotát. A területek felhasználása során a felszíni, felszínalatti jó állapotának megtartása vagy elérését kell elősegíteni.
A térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete (az OTrT-vel megegyező módszertan alkalmazásával kerül kidolgozásra) A megyei terv módosítása során az OTrT-ben közigazgatási határosan meghatározott országos tájképvédelmi területek pontosításra és a térségi tájképvédelmi területekkel kiegészítésre kerültek.	A tájképvédelem szempontjainak érvényesítése a területrendezési és a településrendezési tervezésben táji-, környezeti szempontból egyértelműen kedvező hatású. A szabályozás, amely a léptéknek megfelelő részletezettséggel jelöli ki - a közigazgatási határosan rögzített érintettségén belül - a tájképvédelem fő célterületeit, a hatékony védelem eszközrendszerét a településrendezési tervezési	Békés megye tájképileg az ország egyik leghomogénebb területe. A tájképvédelmi területek lehatárolása, védelme ezért kiemelt fontosságú. Azok a szabályok, amelyek a hatékony tájképvédelmet biztosítanak – tájvédelmi törvény hiányában – még csak formálódhatnak a területrendezési-, településrendezési eszközök részeként.	Kedvező hatású.	Kedvező hatású.

Tervezett változások elemei	Általános környezeti és vonatkozó társadalmi gyakorlatot érintő hatások	Natura 2000 területekkel kapcsolatosan várható hatások	Vizek állapotára vonatkozóan várható hatások
	eljárásokhoz kapcsolja olyan – <i>a tájképi értékek fennmaradását biztosítani hivatott</i> - eszközök alkalmazásával, mint az építmények tájba illesztését bizonyító látványterv.		
Új övezetként lehatárolásra kerülnek a „történeti települési területek” a KÖH adatszolgáltatásában megadott településkört érintően területi lehatárolásokkal.	Környezeti szempontból ez a lehatárolás is pozitív hatású, mert felhívja a figyelmet a történeti belvárosok és településközpontok megkülönböztetett kezelésének és az örökségvédelem szempontjait is érvényesítő továbbtervezés szükségességére, illetve kijelöli a továbbtervezés, a speciális szabályozás célterületeit, ezzel lehetőséget ad a fejlesztési és rendezési tervezés eszközkészletének összekapcsolására.	A történeti települési területek meghatározásához a térségi érdekeken túl helyi érdekek is fűződnek. A közigazgatási határos lehatárolást kiegészítő – <i>a konkrét területet a lépték adta pontossággal megjelölő</i> – ábrázolás elősegíti annak településrendezési tervben történő pontosítását. Ezzel a kiegészítéssel válik ez a lehatárolás – <i>az OTRT-ben rögzítetthez képest továbblépésnek</i> - társadalmi szempontból pedig pozitív hatásúnak.	Nincs hatása a Natura 2000 területekre Nincs hatása a vizek állapotára.
Lehatárolásra kerül a „rendszeresen belvíz járta terület” övezete a VKKI adatszolgáltatása felhasználásával.	A „rendszeresen belvíz járta terület” övezet lehatárolás környezeti szempontból is pozitív hatású. A lehatárolások elősegítik a településfejlesztési koncepciók és településszerkezeti tervek készítésénél a veszély	A „rendszeresen belvíz járta terület” övezet lehatárolás társadalmi szempontból is hasznos, mert tájékoztat azokról a veszélyekről és kockázatokról, amelyek ezeken a területeken a belvizekkel együtt járnak.	A Natura 2000 területekre alapvetően pozitív hatású. Az időszakos vízborítás kedvezően hat a vizes élőhelyek kialakulására. Kedvező hatású.

Tervezett változások elemei	Általános környezeti és vonatkozó társadalmi gyakorlatot érintő hatások		Natura 2000 területekkel kapcsolatosan várható hatások	Vizek állapotára vonatkozóan várható hatások
	megelőzés szempontjainak érvényesítését.			
Új övezetként lehatárolásra kerül a „nagyvízi meder” övezete a VKKI adatszolgáltatása felhasználásával.	A nagyvízi meder lehatárolás környezeti hatása is pozitív, mert indirekt módon megremti a „teret a folyónak” EU-s irányelv érvényesítésének lehetőségét.	Annak a szabálynak érvényesítéséhez, amely ezeken a területeken megakadályozza az új beépítésre szánt terület kijelölését társadalmi és gazdasági érdekek egyaránt fűződnek, ezért ezek a lehatárolások mindkét vonatkozásban kedvezőnek minősíthetők	Alapvetően pozitív hatású. Több helyen is érinti a Natura 2000 hálózat területeit. A nem megfelelően körültekintő és hatásbecslésen alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a kijelölési és védelmi célokat. Másrészt pedig elősegítheti a Natura 2000 fenntartási tervekhez való igazódást a nagyobb mozgástér kihasználásával, azaz a védelmi célokhoz is igazodó gazdálkodás, területfelhasználás valósítható meg.	Alapvetően pozitív hatású. Több helyen is érint vízgazdálkodási problémákkal küzdő területeket. A nem megfelelően körültekintő és vizsgálatokon alapuló területfelhasználás veszélyeztetheti a vizek állapotát. A területek felhasználása során a felszíni, felszínalatti jó állapotának megtartása vagy elérését kell elősegíteni.
Új térségi övezetként kerül lehatárolásra a „földtani veszélyforrás terület” övezete az MBFH adatszolgáltatása alapján.	Mivel a hatályos tervben történt lehatároláshoz képest nincs területi változás, annak környezeti hatása sem értelmezhető.	A hatályos megyei területrendezési terv az alátámasztó munkarészek között tartalmazta a térségi övezet által érintett területeket. Mivel ezekben a természeti adottságokból adódó lehatárolásokban nincs változás, a módosítás nem tesz javaslatot a hatályos tervi lehatárolásokat megváltoztatására.	Nincs hatás.	Nincs hatás.

Tervezett változások elemei	Általános környezeti és vonatkozó társadalmi gyakorlatot érintő hatások	Natura 2000 területekkel kapcsolatosan várható hatások	Vizek állapotára vonatkozóan várható hatások
A megyei területrendezési terv módosításában – megyei közgyűlési határozattal jóváhagyandó munkarészek között - változatlanul szerepelnek majd kiegészítő övezetek, amelyek tartalma segíti a településrendezési tervezést, de előírásai, ajánlásai nem kötelező érvényűek a településrendezési tervek készítésénél. Alkalmazott kiegészítő övezetek: - a mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas terület övezete, - az erdősítésre másodlagosan alkalmas terület övezete, - az együtt tervezésre ajánlott települések övezete, - valamint a szélérőművek telepítése szempontjából vizsgált területek övezete	Környezeti szempontból mind a négy kiegészítő övezet alkalmazása pozitív, hiszen a mezőgazdasági művelésre, illetve az erdősítésre másodlagosan alkalmas terület övezete lehatárolásai információt adnak a területek valós potenciáljainak megfelelő használati módok betervezéséhez és kialakításához, Az együtt tervezésre javasolt települések köre segíti a táji-, környezeti szempontból is fontos térségi szemlélet érvényesítését a településrendezésben A szélérőművek telepítése szempontjából vizsgált területek övezete lehatárolásai alkalmazásával biztosítható, hogy a táj- és a tájképvédelem érdekei és szempontjai a lehető legkevésbé sérüljenek az új szélkerekek, és kiserőművek helykiválasztása és telepítése során..	Nincs hatás	Nincs hatás

16. táblázat A várható környezeti hatásokat és hatótényezőket azonosítása

4. Javaslat környezeti szempontú intézkedésre

4.1. A terv érvényesülése során fellépő, környezetre és az emberi egészségre káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések

Általános környezeti szempontú javaslatok

A terv a különböző ágazati intézkedések, beavatkozások, koncepciók területi vetületét hatásait, és az azokat korlátozó használatokat szabja meg. A különböző adatforrásokból, hatóságoktól származó információk közös területi alapon jelennek meg. Ennek megfelelően az egyes övezetek, szabályozások erősíthetők, vagy gyengíthetők egymást. Az ágazati szempontok közötti konszenzus megteremtése érdekében szükséges lenne tovább erősíteni a terv **holisztikus, horizontális szemlélet** szemléletét, hogy elkerülhetők legyenek az olyan elemek, mint a közlekedési infrastruktúrafejlesztés, a Nemzet Ökológiai Hálózatot, a Natura 2000 hálózat kapcsolata esetében.

A tervkészítés során meg kell határozni az **egymást kizáró, vagy funkciójukban egymást jelentősen korlátozó övezeti fedvényeket**, területhasználatokat. Térképszerűen is vizsgálni, elemezni kellene a fedvények átfedését. A tájhasználati konfliktusok és anomáliák nagy valószínűséggel azokon a helyeken keletkeznek, ahol tartalmában, funkciójában két kevésbé összeegyeztethető réteg találkozik. Az átfedő területeken konkrétan vizsgálni szükséges az övezetek közötti kapcsolatot az alábbi minta táblázathoz hasonló mátrix segítségével. Kiemelten fontos lenne a mátrixban „X”-el jelzett területeken az esetleges problémák feloldása.

Szerkezeti, szabályozási tervi elemek (területhasználatok övezetek stb.)	Magterület övezete, Ökológiai folyosó övezete, Puffer terület övezete	Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek övezet	Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete	Ásványi nyersanyag- gazdálkodási terület övezete	Rendszeresen belvízjárta terület	Szélerőművek telepítésére alkalmas terület övezete	Tájképvédelmi terület övezete	Felszíni vízminőség-védelmi vízgyűjtő területének övezete
Magterület övezete, Ökológiai folyosó övezete, Puffer terület övezete	O	O	E	X	O	X	E	E
Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek övezet		O	V	V	X	X	V	V
Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete			O	X	V	O	E	E
Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete				O	V	O	X	X
Rendszeresen belvízjárta terület					O	O	V	V
Szélerőművek telepítésére alkalmas terület övezete						O	V	O
Tájképvédelmi terület övezete							O	E
Felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területének övezete								O
X – Egymást kizáró vagy jelentősen korlátozó E – Egymást erősítő kapcsolat V – A kapcsolatot vizsgálni kell O – Nincs hatás								

17 táblázat. Az övezetek, területhasználatok kapcsolata (minta)

A területrendezési tervek az övezeti lapokat, a szerkezeti tervet külön-külön lapon dokumentálják. Ennek oka, hogy a fedvények jelentős mennyiségű részletes grafikus információt hordoznak, amelyet nehéz lenne egy térképlapon megjeleníteni. A külön lapon történő dokumentálással azonban elveszik a térinformatikai feldolgozás nagy előnye, hogy a különböző fedvények együtt, „egymás felett” láthatók. Mindig mindent mindennel átfedésben vizsgálni, dokumentálni természetesen értelmetlen és felesleges dolog lenne, de az alátámasztó munkarészek összegzéseként nem lenne célszerűtlen elkészíteni a fenti mátrix kritikus átfedéseit (X) tartalmazó rétegek összesített fedvényeit.

Békés megye kunhalmokban rendkívül gazdag vidék. Az OTTrT módosításánál elvetett, de jogszabályban létező **„történeti táj”** kategóriát vissza kell hozni a területrendezési tervek övezeti rendszerébe. A kulturális örökségvédelemben egyre nagyobb teret kap a **„cultural landscape”, „historical landscape”** fogalma. Bár a történeti tájak védelmének területi rendszere még nem alakult ki és úgy tűnik az illetékes örökségvédelmi hivatal sem nagyon szorgalmazza ennek kialakítását. Ennek ellenére a tájvédelem és a kulturális örökségvédelem közös területét képezően olyan rendszert kellene kialakítani és bevezetni mint amely a természetvédelem területén kialakult és hatékonyan működik.

A tervezés során a folyamatok elemzésén túl növekvő mértékben kell támaszkodni az adott térség érdekcsoportjait, illetve sajátos értékeit megjelenítő szereplők elvárásainak összefogására. Éppen ezért gondoskodni kell arról, hogy a területi tervezés folyamatában a partnerség elve **a valódi participáció** révén hatékonyan érvényesüljön, nem pusztán utólagos szakmai, társadalmi egyeztetéseket jelentve. A partnerség és a bevonás, - csakúgy, mint az átláthatóság és legitimitás - erősítése fokozottan szükséges a területrendezési tervezés esetében is (Területfejlesztési Füzetek 1. – Segédlet a közösségi tervezéshez, VÁTI, Budapest, 2010)

A kistérségi, települési tervek a nagyprojektek esetében kiemelt kockázatcsökkentő szerepe van az **előzetes környezeti és fenntarthatósági vizsgálatoknak**. A projektek tervezésének legkorábbi fázisában el kell kezdeni a vizsgálatokat, amelyek nyilvánosságát és eredményeinek figyelembevételét biztosítani kell az EU és a hazai előírásoknak megfelelően (Élőhelyvédelmi Irányelv, Aarchusi egyezmény, Víz Keretirányelv stb.).

A terv fenntarthatósági szempontú megfelelése érdekében nyilvánvalóbbá kell tenni, erősíteni kell a fenntarthatósági elvekhez történő illeszkedést. A célrendszer további erősítését tarjuk szükségesnek a fenntarthatóság javítása érdekében.

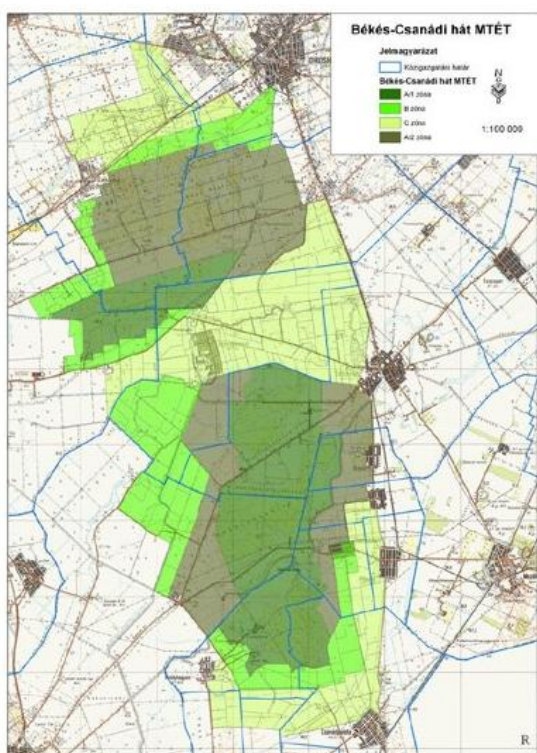
A terv a különböző ágazati intézkedések, beavatkozások, koncepciók területi vetületét hatásait, és az azokat korlátozó használatokat szabja meg. A különböző adatforrásokból, hatóságoktól származó információk közös területi alapon jelennek meg. Ennek megfelelően az egyes övezetek, szabályozások erősíthetik, vagy gyengíthetik egymást. Az ágazati szempontok közötti konszenzus megteremtése érdekében szükséges lenne tovább erősíteni a terv holisztikus, **horizontális szemlélet szemléletét**, hogy elkerülhetők legyenek az olyan elemek, mint a közlekedési infrastruktúrafejlesztés, a Nemzet Ökológiai Hálózatot, a Natura 2000 hálózat kapcsolata esetében.

Környezeti szempontból továbbra is kívánatos, hogy a **Natura 2000 területek, önálló fedvényként**, jelenjenek meg a területrendezés tervben is (Ne csak a Natura 2000

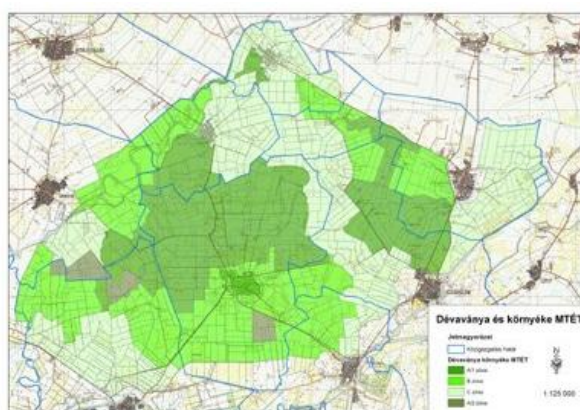
hatástanulmányban). Az európai közösségi jelentőségű, természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészek részletes listáját és a területeket ábrázoló térképeket a 14/2010 (V.11.) KvVM rendelet tartalmazza. Magyarország az Európai Unióhoz történő csatlakozással vállalta, hogy az Unió jogrendjét a hazai szabályozásba — megfelelő igazításokkal — beépíti. A csatlakozás pillanatától Magyarországra is érvényes a két uniós direktíva, a Madárvédelmi- és az Élőhelyvédelmi Irányelv. Ezek értelmében hazánk köteles volt közösségi jelentőségű természetes élőhelyei, valamint állat- és növényfajai védelmében területeket kijelölni, amelyek így az EU ökológiai hálózatának, a Natura 2000 hálózatnak a részeivé váltak. A hálózat eszméjére nevéből is következtethetünk: értékes természeti területek, élőhelyek többé-kevésbé összefüggő láncolata, amelyek az eredeti európai élővilágot őrzik. A kijelöléssel hazánk területének közel 21%-a lett Natura 2000 terület. Az eredeti védett területeink csaknem mindegyike bekerült a hálózatba, de ezeken kívül további körülbelül 1,2 millió hektár kapott uniós védeltséget."

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program zonális természetvédelmi célprogramja az ún. **Magas Természeti Értékű Területeken (MTÉT)** valósul meg. Az MTÉT területeken a természetkímélő gazdálkodási módok kialakítását és fenntartását támogatják, ahol a mezőgazdasági hasznosítás folytatása különösen fontos feltétele az élővilág, a tájkép, valamint az épített és történeti értékek bosszú távú megőrzésének. A Magas Természeti Értékű Területek az agrár-környezetgazdálkodási zonális támogatások alapját képezik, ezért a területrendezési tervekben javasolt ezen területeknek feltüntetése.

Békés megyében két Magas Természeti Értékű Terület is kijelölésre került:

6. ábra Békés-Csanádi hét MTÉT

7. ábra Dévaványa és környéke MTÉT

Részletes javaslatok, pontosítások

Békés megye területének jelentős része tekinthető belvizes területnek ahol érvényesíteni kell a **„jó” vízgazdálkodási és mezőgazdasági gyakorlat** követelményeit. Ezek kijelölése jelenleg folyik az árvíz- és belvízvédelmi kockázati tervek kidolgozása keretében. A jó gyakorlat bevezetéséhez a területeket és a követelményeket rögzítő jogszabály kiegészítés szükséges.

A **vegyes területfelhasználású** térség által érintett területeken települési térségen kívüli - ahhoz szervesen nem kapcsolódó - zöldmezős beruházások településrendezési tervbe illesztése előtt tájterhelhetőségi vizsgálatot és területrendezési tanulmányt, környezeti vizsgálatot kell készíteni ha a tervezett területfelhasználás kiterjedése meghaladja a 10 hektárt, vagy az egymással funkcionális kapcsolatban lévő, de egymáshoz nem kapcsolódó területfelhasználások együttes kiterjedése meghaladja a 15 hektárt. Veszélyes ipari üzem vagy létesítmény létesítése esetén - a tervezett területfelhasználás kiterjedésétől függetlenül — külön jogszabályban meghatározott esetekben az illetékes hatóság állásfoglalását ki kell kérni.

A **vizek ökológiai állapotromlásának megelőzése**, illetve javítása érdekében a vízvédelmi területek rendszerének bővítésére, kiegészítésére van szükség: nitrát- és erózió-érzékeny területek felülvizsgálata, belvízérzékeny, valamint ún. partmenti vízvédelmi puffersáv kijelölése, a kötelező és önkéntes előírások meghatározása a területi és időbeli prioritások meghatározásával és a rendelkezésre álló források figyelembe vételével. Szükséges továbbá a belvízelvezető rendszer vízvisszatartási szempontok szerinti átalakítására vonatkozó jó gyakorlatok meghatározása.

A beépített területen kívül települni kívánó zöldmezős beruházások, ipari, kereskedelmi, szolgáltató centrumok telephely kijelölését a településrendezési tervekben szabályozni kell. Veszélyes ipari üzem, veszélyes létesítmény létesítése, illetve működése esetén figyelembe kell venni az **üzem körüli veszélyességi övezetben** lehetségesen fellépő károsító hatásokat.

A terület vonatkozásában a vízhiányos és a vízbő időszakok egyaránt jelentősek. Előbbi a kora nyári időszakokban a legsúlyosabb. A terület másik sajátossága a vízbő, belvízi időszakok megjelenése, amelyek során jelentős területek kerülnek elöntés alá. A térség, területi adottságai következtében, rendkívül érzékeny a belvízi elöntések kialakulására.

A vízbő időszakokban jelentkező víztöbblet gyors elvezetése helyett törekedni kell az összegyülekezett vizeknek a **vízgyűjtők felső szakaszain történő visszatartására** is, amellyel az alsó szakaszok tehermentesíthetők. A tározott víztömegek felhasználhatók a vízhiányok káros következményeinek mérséklésére is.

A vízfolyások mennyiségi kockázatosságának megszüntetése csak kellően hatékony határvízi együttműködés keretében lehetséges, a kisvízi időszakban a mederben hagyandó vízhozam növelésével a Víz Keretirányelv maradéktalan és minél hamarabb történő megvalósítása mellett.

Tájképi szempontból új térségi hulladéklerakó csak olyan helyre kerülhet, ahol nem zavarja a kialakult, kiegyensúlyozott alföldi táj megjelenését.

A határozattal elfogadásra kerülő ajánlásokban részletesebben ki kell térni a Békés megye a táj képét meghatározó **kunhalmokra**. A kunhalmok a mezőgazdasági művelés által is erősen veszélyeztetettek (elszántás veszélye) ezért a tájvédelem részénél is külön ki kell térni a kunhalmok védelmére.

A területrendezési tervben tovább szükséges hangsúlyozni, hogy a megyében történő **fásítások, illetve növénytelepítések** során hazánkban őshonos, az adott tájba illeszkedő, tehát az adott élőhelynek, társulásnak megfelelő, inváziós tulajdonságokkal nem rendelkező növényfajokat alkalmazzanak

Az elmúlt időszak gyakorlata és a Közösségi elvárások alapján a **Natura 2000 hálózattal** kapcsolatos védelmi intézkedések szükségességének szintje szigorodott, a Natura 2000 jelölő élőhelyek akár kismértékű károsítása is csak igen kivételes esetben történhet meg. Fokozottan figyelembe kell venni a megyei úthálózat fejlesztése, bővítése során a Natura 2000 területeket, a nyomvonalakat úgy tervezni, hogy azok Natura 2000 területeket ne érintsenek.

A területrendezési tervben kiemelt figyelmet kell szentelni a megye **belvízelvezető hálózatának kialakítására**, mivel a megye több települése is a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet szerint az erősen veszélyeztetett települések közé tartozik.

A felszín alatti víz állapota szempontjából az érzékeny területeken lévő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet szerint Békés megye több települése is az érzékeny települések közé tartozik.

4.2. Javaslat olyan környezeti szempontú előírásokra, feltételekre, amelyeket a terv által befolyásolt más terveknél figyelembe kell venni

A térségi tervezési tevékenység egységességének biztosításakor fontos feltétel a tervezési rendszernek keretet adó közös térségi értékrend kialakítása megyei, települési és térségi szinten is. Ehhez a tervezési tevékenységek mozgásterét szabályozó **fenntarthatósági keretstratégiák kidolgozása** szükséges nem csak országos szinten, de kifejezetten az egyes térségekre vonatkozóan, a helyi adottságokhoz igazodóan, mely a fenntarthatóságon túl más horizontális irányelveket is rögzíthet (pl. esélyegyenlőség, biztonság, örökségvédelem). A keretstratégia egyrészt olyan, a térségi fenntarthatóság megteremtéséhez szükséges vertikális célokat rögzít, melyeknek helyet kell kapniuk a célok témáját és az adott térséget érintő tervekben, másrészt a fenntartható fejlődést biztosító horizontális célokat, melyek minden, a térséget érintő fejlesztési tervdokumentumban rögzített célba beépülnek. A keretstratégiák kiindulópontját a térségi tervezési rendszer vizsgálati és értékelési alapjai - különösen a stratégiai környezeti vizsgálatok és az ex-ante értékelések -, valamint az integrált környezeti tervezés adják. E tervezési eljárások széles legitimitását a szakmai és lakossági nyilvánosság számára biztosítani kell, hogy valóban közös, a tervezésen is túlmutató hatású térségi értékrendet képviselő tervezési rendszerelemek legyenek.

A területfejlesztési politika, ill. adott területegység fejlesztési céljait a fejlesztési koncepcionális (stratégia) és operatív (program) tervezés, valamint a rendezési típusú tervezés együttesen kell, hogy biztosítsa. Ennek alapvető kritériuma a **területrendezési és a fejlesztési vonatkozású stratégiai területi tervezés szorosabb összekapcsolása**, annak érdekében, hogy az egyes területrendszerek (területegységek) céljait a fejlesztési és a területhasználat-szabályozási eszközök egymással szinergiát eredményezve szolgálják.

A tervezési rendszerekben a rendezési tevékenység megkezdését minden esetben meg kell előznie legalább koncepcionális szintű és előrehaladott fázisban lévő fejlesztési tevékenységnek. A fejlesztési koncepciókban vagy horizontális elveket szolgáló keretstratégiákban rögzíteni kell a térségi fizikai térhasználatát, térszervezési irányelveit, melyet a rendezési tervezésben szintén érvényesíteni kell.

A rendezési tervek készítése koncepcionális ill. stratégiai célokhoz kell, hogy igazodjon, míg a fejlesztési programok kialakítása során a rendezési tervek figyelembevétele, illetve a két tervezés iteratív, kölcsönös formálása szükséges. A két tevékenységet - az európai gyakorlatot követve - egységes területi tervezési tevékenységbe szükséges integrálni, melyre az operatív programozási tevékenységek közvetlenül épülnek. A rendezési tevékenység szorosabb integrálása a területfejlesztési politikába azért is kiemelt fontosságú, mert a környezeti értékek, természeti erőforrások hatásos és racionális védelme, a térhasználati ill. térszerkezeti feszültségek feloldása a területfejlesztési politika prioritásai közé tartoznak, kezelésük azonban főként rendezési eszközökkel biztosítható. A fejlesztési koncepció és a rendezési terv érvényesítése során folyamatos visszacsatolások biztosítása szükséges.

A tervezési rendszer összhangjának biztosítása érdekében a rendezési és fejlesztési tevékenység szakmai és kommunikációs háttérét egységesíteni kell. Ennek érdekében a rendezési tevékenységek során, különösen a térségi rendezési tevékenységek során, a műszaki területi tervezői szakmai munkát sokszínű szakmai háttérrel rendelkező területi és környezeti tervezői szakértői csoportoknak kell támogatni, települési és térségi szinten is.

A **területi információs rendszerrel (TEIR)** ki kell alakítani a folyamatos adatcsere és a területrendezési terv online elérhetőségének lehetőségét. A területrendezési tervnek mint közcélú adatnak folyamatosan elérhetővé kellene válni az erre kialakított rendszeren keresztül.

A területfejlesztési szakértők, tervező intézmények mellett a közigazgatásban is szükséges a **stratégiai szemléletű területi tervezéshez** szükséges készségek erősítése. Különösen a régiók mellett a megyei és kistérségi szinteken is indokolt a tervezés szakmai apparátusának kiépítése, és fontos a tervezési folyamatba bevont regionális szereplői kör felkészítése is a tervezői partnerségben való részvételre.

Az ágazati tervezési szakértők, tervező intézmények, közigazgatási egységekben is meg kell ismertetni a terület- és regionális stratégiai tervezés szemléletét. Fontos, hogy a területfejlesztési és -rendezési tevékenységek végrehajtásáért felelős munkakörökben dolgozóknak is legyenek területi tervezési ismeretei, amelyben hangsúlyt kell kapjanak az integrált, környezetintegrált, fenntarthatósági megközelítések, a helyi adottságokra és értékekre építkező területi szemléletű tervezési elemek. Ösztönözni kell a tervezési és a végrehajtási ismeretek, a különböző fejlesztési szintek (programok, projektek), területi szintek, területi és ágazati tervezők közötti kommunikációt, tapasztalatcserét megyei szinten is.

A tervmódosítás következményei érintik a 2014 utáni **EU-s programozási időszakot**. A BMTrT következő felülvizsgálata már erre az új időszakra esik. A 2012-2013-ra eső előkészítési időszakba, a referenciakeretek kialakításakor, a prioritási területek megfogalmazásakor ezért a területrendezési terv és fejlesztési koncepció célkitűzéseit fokozottan érvényesíteni kell. A BMTrT-nek szorosabb kapcsolatot kell kialakítani a területfejlesztéshez forrásokat is biztosító operatív programok irányában.

A **Natura2000 területek és a természetvédelmi területek kezelési és fenntartási terveinek** a területrendezési tervekkel összhangban kell készülni. A **településrendezési terveknek** a jóváhagyott BMTrT figyelembevételével kell készülni. A településrendezési tervekből megyei területrendezési tervekbe visszavezetett módosításokat kerülni kell.

A készülő ágazati fejlesztési koncepcióknak fokozottabban és folyamatosan figyelembe kell venni a BMTrT előírásait. Meg kell teremteni a kereteit egy térségi szereplőket összefogó fórumnak (tanácsnak), ahol a területi szereplők (tervezők, önkormányzatok, hatóságok) egyeztetethetik érdekeiket.

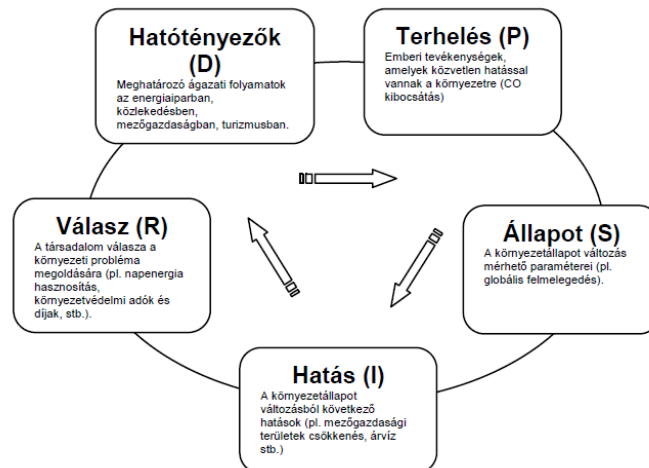
5. Monitorozás és indikátorok meghatározása

5.1 A terv érvényesítése során fellépő környezeti hatásokra vonatkozóan indikátorok meghatározása, monitorozási javaslatok értékelése.

Monitorozás alapja a DPSIR modell

A BMTrT monitorozása során a változásokat, illetve a terv környezeti hatásait objektív mérőszámokkal, indikátorokkal szükséges bemutatni. A környezeti jellegű indikátorok területén a DPSIR jellegű indikátorok használata tekinthető a legösszetettebb módszernek. A DPSIR indikátorok használatának előnye, hogy nem elsősorban a hatásokban, az állapotban bekövetkezett változásokra koncentrálnak, hanem körfolyamatként, ok-okozati láncként felfogva magának a környezeti problémát kiváltó oknak a megszüntetésére, csökkentésére koncentrálnak. A DPSIR rendszer kialakulásra a 80-as évek közepén kezdődött meg. A Brundtland Bizottság által 1987-ben megfogalmazott „Közös Jövőnk” című tanulmány óta a környezeti fenntarthatóság mérésére több száz környezeti indikátor került kialakításra. Az ENSZ, az OECD, az EU és az EEA egyaránt kialakította a fenntarthatósági kritériumok mérésére szolgáló indikátor rendszerét. A környezeti információk és a nagyszámú környezeti indikátor csoportosítására két nemzetközileg elfogadott modellrendszer került kialakításra. A DPSIR modell (*Hatótényezők (Driving forces) – Terhelés (Pressure) – Állapot (State) – Hatás (Impact) – Környezetpolitikai válaszok (Response) modell*) Számos vita után a kutatók ezt a modellt találták a legmegfelelőbbnek arra, hogy a környezettel kapcsolatos információkat rendszerbe foglalják. A modellt a legtöbb EU tagország elfogadta, azt használják a nemzetközi szervezetek is, mint az Európai Unió Statisztikai Hivatala (Eurostat) az Európai Környezeti Ügynökség (EEA).

A modellen belül az Eurostat a válaszok (környezetvédelemre fordított kiadások), a hatótényezők (a környezet szempontjából meghatározó szektorok pl. energia, közlekedés, mezőgazdaság), valamint a terhelések (emberi tevékenységek, melyek közvetlenül hatással vannak a környezetre, pl. CO₂ kibocsátás) területét vizsgálja. Az EEA az állapot (megfigyelhető változások a környezetben, pl. növekvő hőmérséklet) és a hatások (a megváltozott környezet hatásai, pl. hurrikánok, áradások) indikátorait vizsgálja. Éles határok természetesen nem húzhatók meg a területek között, így az indikátorokban átfedések is lehetnek.

8. ábra. A DPSIR modell (Forrás: Eurostat, 1999)

Indikátorok kiválasztásának alapelvei: Az indikátorainak kiválasztásánál általános alapelvként következő szempontokat kell figyelembe venni. A javasolt indikátoroknak:

- relevánsnak kell lenni (az indikátornak tükrözni kell a vizsgált paramétert),
- gyors reakció idejűnek kell lenni (a bekövetkezett változásokra lehetőleg azonnal reagálni kell),
- jól mérhetőnek kell lenni,
- jól érthetőnek, könnyen értelmezhetőnek, szemléletesnek kell lenni,
- költséghatékonynak kell lenni,
- szabványosnak, emiatt összehasonlíthatónak kell lenni.

Az indikátoroknak általában további két egyéb feltételnek is meg kell, hogy feleljenek: egyszerre *általánosnak* és *speciálisnak* kell lenniük. Általánosnak, ami azt jelenti, hogy lehetőleg a vizsgált folyamat egészének változásait követni tudják és ugyanakkor speciálisnak is, hogy a folyamatok egyedi sajátosságaira is reagálni tudjanak.

A vizsgált dokumentum nem tartalmazott a környezeti hatások értékeléséhez indikátorokat és monitorozásához ezért az alábbi források indikátorait javasoljuk felhasználni:

- EUROSTAT indikátorok
- Európai Környezeti Ügynökség (EEA) indikátorai
- Környezeti Operatív Program indikátora
- Egyéb (szakértői vélemények alapján megfogalmazható) indikátorok.
- Indikátorok alkalmazása a 2007-2013 tervezési ciklusban (NFÜ)

Környezeti állapot indikátorok

Az EUROSTAT és EEA kompatibilis környezeti indikátorok lehetővé teszik az EU-n belüli környezetállapot összehasonlítást, de kevésbé specifikusak és adekvátak a BMTrT környezeti hatásainak vizsgálatára. A második csoportba tartozó speciális hazai indikátorok jobban illeszkednek a BMTrT szerkezetéhez, könnyen mérhetőek, de nehezebben hasonlíthatók össze nemzetközi adatokkal.

A javasolt indikátorok a következők:

EUROSTAT EEA indikátor kód	Indikátor név	Leírás	Mértékegység, forrás	DPSIR kód
UP-3:	Tisztítatlan szennyvizek mennyisége	A mechanikai és biológiai tisztítás nélküli szennyvizek mennyisége	m3/fő EMIR	I
UP-6:	Területhasználat változás (beépítés)	A beépített területek, mint biológiailag inaktív felületek csökkentik a biodiverzitást.	m2/fő CORINE	S
WA-1:	Lerakásra kerülő hulladék nagysága	A hulladéklerakóba kerülő, újrahasznosítatlan kommunális és veszélyes hulladék mennyisége	kg/fő	S
WP-5:	A háztartások csatornázott és tisztított szennyvizeinek aránya		% EMIR	S
LB-1:	Természetvédelmi területek fragmentáltsága és károsítása	Az indikátor a védett területeken jelentkező infrastruktúra fejlesztések	Érintett területek %-a CORINE	I

		hatásait mutatja.		
LB-3:	Intenzív művelésű mezőgazdasági területek nagysága	Az intenzív művelésű mg. területek csökkentik a biodiverzitást	Ha CORINE	S
LB-4:	Tájak fragmentáltsági, (szabdaltsági) mutatója	A közlekedési infrastruktúra felszabdálja az egybefüggő terület egységeket kisebb foltokra	Terület foltok száma CORINE, LUCAS	S
RD-3:	Beépített területek nagyságának növekedése	Az urbanizáció és a közlekedési infrastruktúra növekedésével a beépítéssel csökken a biológiailag aktív területek nagysága	km2 CORINE	P
OTRT	Erdőgazdálkodási térség nagysága	Az erdőterületek hozzájárulnak a levegőminőség javításához és a biodiverzitás fenntartásához.	km2	P
OTRT	Települési térség nagysága	A települési területek nagyságának növekedésével nő a biológiailag inaktív felületek aránya. Cél: hogy a növekedés ne haladja meg az OTRT-ben előírtakat.	km2	P
OTRT	Nemzeti (Országos) Ökológiai Hálózat területének nagysága	A Natura2000 és ÉTT/MTÉT területeket magába foglaló övezet nagyságának változása	km2	R
MÉTA	Természeti Tőke Index	A máig megmaradt természetes növényzeti örökség területének (az ország területének százalékában) és természetességének (az egykori természetes állapot százalékában) szorzata	%	

18. táblázat. A BMTrT hatásainak nyomon követésére javasolt indikátorok

Javasoljuk a rendezési tervben foglaltak nyomon követése érdekében az integrált térségi fenntarthatósági értékelések és monitoring bevezetését és alkalmazását, amelyeknek nélkülözhetetlen alapja a térségek ökológiai rendszereinek és tájkarakter GIS alapú állapotértékelése, valamint térbeli és időbeli mintázatának elemzése (például MÉTA¹ és más táji szintű adatbázisok felhasználásával). A részletes értékelési szempontok és fenntarthatósági szempontú monitoring kialakítását mind a megyei, mind az alacsonyabb szintű térségi és települési tervek vonatkozóan is javasoljuk a tervekért felelős szerveknek.

¹ Magyarország Élőhelyeinek Térképi Adatbázisa, MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót

Területi mérlegek

A BMTTrT hatásainak monitoringozása szempontjából legfontosabb lépés, hogy a terv részeként elkészült egy olyan hiteles **területi mérleg**, amely alapul szolgálhat a későbbi változások nyomonkövetésére.

A területi mérleg, illetve a területi változás számszerűsíthető monitoringozása lehetőségének biztosítása kedvező környezeti szempontból, hiszen hiteles és összehasonlítható információval szolgál a környezet és természetvédelmi hatóságok, illetve az ebben érdekelt társadalmi szervezetek számára.

A területi mérleg adatait össze kell vetni a hatályos területrendezési terv, az OTTrT és egyéb „mérlegek” adataival (Natura 2000).

Területi hatáselemzés

A területi folyamatok, területfejlesztés és területi politikák hatásainak elemzésére kifejlesztett modellrendszerű hazai alkalmazás a T-MER ²(Területfejlesztési Megfigyelő és Értékelő Rendszer Információs Rendszer.) A T-MER rendszer a TEIR rendszer részeként nemcsak statikus jellegű adatszolgáltatásra alkalmas, hanem a területi folyamatok modellezésére, trendek megállapítására és a bekövetkezett változások nyomonkövetésére.

T-MER szervesen kötődik a VÁTI Kht. által üzemeltetett, a <https://teir.vati.hu> webes elérhetőségű Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszerhez (TeIR), mert a TeIR adatbázisa szolgáltatja azon alapadatokat, melyek a T-MER-ben szereplő, területfejlesztéshez kapcsolódó indikátorok és komplex mutatók számításához szükségesek. A T-MER rendszer az alábbi folyamatokhoz kapcsolódóan tartalmaz változások nyomonkövetésére monitorozására alkalmas mutatókat:

- Gazdasági folyamatok
- Társadalmi folyamatok
- Környezeti állapot, természeti és kulturális örökség
- Műszaki infrastruktúra, elérhetőség

A T-MER-ben közel 500 indikátor és komplex mutató között lehet böngészni melyek egy része nemzetközi, elsősorban az EU-s tagországokkal kapcsolatos összehasonlításra is lehetőséget ad. Rendelkezésre álló adatoktól függően terület és idősorosan is vizsgálhatóak az indikátorok.

Az Espoon területi kutatások keretében készült el a mezőgazdasági és közlekedési politika területi hatásait bemutató TIPTAP³ projekt, amely mutató szintén alkalmasak lehetnek területi folyamatok monitorozására.

Település Statisztikai Rendszer

A T-STAR ⁴ (Település Statisztikai Rendszer) alapvetően a területi folyamatok kutatására, a területi egyenlőtlenségek mérésére alkalmas az egyszerű ellátottság-vizsgálatok mellett. A

² <https://teir.vati.hu/tmer/tmer.html>

³ http://www.espon.eu/main/Menu_Projects/Menu_AppliedResearch/tiptap.html

települési alapadatokból aggregáció útján előállíthatók más, elemzési vagy még inkább gazdaság- és fejlesztéspolitikai szempontból releváns területi szintek (kistérség, megye, régió, településnagyság-kategóriák) adatsorai is. Az adatbázisban a legfontosabb változók (népességszám, személyi jövedelemadó-alap, vállalkozások száma, lakásállomány, helyi adók stb.) azonos definíció mellett minden egyes évben változatlanul jelennek meg, így esetükben idősorok is előállíthatók, dinamika-vizsgálatok is lefolytathatók. A T-STAR adatsorai leggyakrabban a *területi fejlettség* fogalma kapcsán jutnak szerephez. Ez egy összetett, sokdimenziós és sokmutató fogalom, de mérésére – különféle matematikai-statisztikai elemzési eszközök, pl. faktoranalízis – segítségével a T-STAR adatbázis önmagában is lehetőséget ad. Ennél persze szűkebb értelmezési határok között mozgó társadalmi jelenségek is vizsgálhatók a T-STAR felhasználásával. Ha csak a demográfiai fejezetet vesszük elő, kutathatóvá válnak településeink népesedési tendenciái: egyes falucsoportok elnéptelenedése, előregedése, az országosan jellemző koncentrációs folyamatok, vagy épp a szuburbanizáció.

arányára vonatkozó információkat, a falvak sokaságánál tapasztalható demográfiai megújulás, fiatalodás etnikai hátterére is következtetni tudunk.

A KSH T-STAR adatbázisa a BMTrT felülvizsgálatai esetében alkalmas a bekövetkezett folyamatok változások detektálására.

6. Összefoglalás

A terv megvalósulása esetén a **policentrikus településrendszer** kialakítását segíti elő. A településrendszer továbbfejlesztése, a központok és települések közötti munkamegosztás hozzájárul az „élhető” régió kialakulásához.

A terv hozzájárul, hogy mennyiségi és minőségi szempontból megfelelő területkínálatot biztosítson a gazdaság, a lakóterületek, a közösségi szolgáltatások számára. Az **optimális területhasználat irányába történő elmozdulás** keretfeltételeinek kialakítását a terv megteremti.

Környezeti szempontból kiemelkedő fontosságú az új – **beépítésre szánt - területek kijelölésének és igénybevételének lassítása**. A megoldás hozzájárul a megye hosszú távú fenntarthatósága biztosításához. A hatályos településszerkezeti tervekben megfogalmazott terület-felhasználás (amely a településenként külön-külön megfogalmazott és elfogadott településfejlesztési koncepciók célkitűzései figyelembevételével került megfogalmazásra és elfogadásra) megjeleníti a megyei települések által elfogadott fejlesztési irányokat és rögzíti az ezek megvalósításához szükséges területeket.

A megyei szerkezeti tervhez kapcsolódó alátámasztó munkarészek megjelenítik a területhasználatot korlátozó övezetek területi kiterjedését, ezzel kirajzolódik az a korlátozott mozgástér, amelyen belül a települések a törvény által lehetővé tett bővítési lehetőségükkel élhetnek.

A terv figyelembe veszi a **beépítésre szánt területek további bővítésénél az egyes települések sajátosságait**, a területi potenciálokat, a területfelhasználást korlátozó elemeket, a beépítésre szánt területek növelésének korábbi dinamizmusát (a területek

⁴ http://portal.ksh.hu/portal/page?_pageid=37,123834&_dad=portal&_schema=PORTAL

környezeti érzékenységet és megközelíthetőségét is figyelembe véve), illetve vizsgálva a fejlesztésre - a hatályos településszerkezeti tervben - kijelölt és a még fel nem használt területek nagyságrendi arányát. Ez a szempontrendszer differenciált megközelítést tesz lehetővé és környezeti szempontból kedvező.

A tervmódosítás egyértelműen érvényesíti a természetvédelemből, illetve az OTRT-ben adódó korlátozásokat, de ugyanakkor **biztosítja** a települések **fejlesztéshez indokoltan szükséges területeket**. A **fejlesztéseket területileg koncentrálja az urbanizált területekre**. A területtakarékosság illetve a korábban már igénybe vett (de alulhasznosított) területek felhasználására ösztönző szabályozás kialakítása egybevág a fenntarthatósági elvekkel.

A törvény módosítás egyik megfogalmazott célja a **takarékosabb területfelhasználás**. A beépítésre szánt területek kijelölésének és igénybevételének lassítása a mg-i és erdőterületeken (beépítésre szánt területek korlátozása) hozzájárul a kompaktabb és takarékosabb területfelhasználáshoz, növelve ezzel a fenntarthatóságot.

Környezeti szempontból fontosnak tarjuk, hogy a tervezési eljárás keretében készült módosított térségi szerkezeti tervhez egy olyan településsoros - és valamennyi területfelhasználási kategória területét meghatározó, a tervmódosítás mellékletét képező - területi mérleg készül, amely lehetővé teszi az önkormányzatok által készítendő településszerkezeti tervekben tervezett eltérések (változtatások) %-os megfelelőségének ellenőrzését. A **területi mérleg**, illetve a területi változás számszerűsíthető monitoringozása lehetőségének biztosítása kedvező környezeti szempontból, hiszen hiteles és összehasonlítható információval szolgál a környezet és természetvédelmi hatóságok, illetve az ebben érdekelt társadalmi szervezetek számára. A „**területi mérleg**” bevezetésével ellenőrizhetővé válik, hogy az adott önkormányzat területén milyen változások, cserék történtek. A %-os változások nyomonkövetésével csökken a környezetileg érzékeny vagy védett területek felhasználásának lehetősége, ezzel javul a táji, természeti értékek védelme.

A települési területek kijelöléséhez a **közműfeltételek** rendelkezésre állásának (vagy egyidejű kiépítésének) előírása biztosítja, hogy új – elsősorban és potenciálisan a felszín alatti vizeket terhelő – fejlesztésekre ne kerülhessen sor.

A terv pozitív hatása, hogy növekedett az **erdőterületek nagysága**. A térszerkezeti összefüggések, valamint a termőhelyi adottságok figyelembevételével alkalmas területeken törekedni kell további **új erdőterületek kijelölésére**. A település-szerkezeti tervekben tervezendő erdők kiterjedése – ezzel együtt a megye erdőszültsége – tovább fog nőni elsősorban a mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmas területeken, amely egyaránt kedvező a táji potenciáloknak megfelelő tájhasználat kialakítása, másrészt a turizmus-idegenforgalom fejlesztése szempontjából. Az erdőszültség további növelése csökkenti a mezőgazdaságilag felhagyott parlag területek arányát, ezzel az érintett térségek fejlődését, ott az életminőség környezeti feltételeinek javulását. Ügyelni kell azonban arra, hogy a legjobb minőségű szántóterületek ne kerülhessenek erdősítésre.

A **természeti erőforrások fokozott védelmét** jelentik az ásványi nyersanyag, a **kiváló termőhelyi adottságú erdő és szántóterületek** megjelenítése a tervben. A termőföldvédelem hatékony eszközkészlete bővült az új övezeti lehatárolásokkal. A „kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” övezeti lehatárolása biztosítja a legjobb

termőképeségű területek védelmét, a „mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas terület övezete” lehatárolása pedig segítséget és érveket nyújt a jó területek mezőgazdasági művelésben tartásához.

Az **„Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete”** alkalmazásának környezeti hatása pozitív egyrészt azért,

- mert elősegítik az erdőterületek bővítését ebben a megyében, ahol ennek kiemelkedő jelentősége van a táji-, üdülési potenciál alakulásában
- másrészt, mert a lehatároláshoz kapcsolódó övezeti szabály korlátozza a beépítésre szánt terület kijelölésének lehetőségét, ezzel – a legjobb minőségű szántóterületek védelmének mintájára – az erdőtelepítésre leginkább alkalmas területeket is védi a más célú felhasználástól, ezzel közvetve hozzájárul a takarékos területhasználat célkitűzései érvényesítéséhez.

A terv, illetve a törvénymódosítás hozzájárul az **értékvédelem bővülő szempontú érvényesítéséhez**, a természeti-, a táji-, tájképi-, a kulturális örökség elemei megőrzéséhez. A terv övezeti (tájképvédelmi, világörökségi) révén elősegíti az elvek érvényesülését.

Környezeti szempontból fontos kiemelni, hogy az **NKP III javaslatai** szövegszerűen is számos helyen beépítésre kerültek az övezeti ajánlásokba.

A törvénymódosítás mellékletét **képező települési elkerülő szakaszok** meghatározása (ezek törvényben való rögzítése) kiemelkedő jelentőségű az érintett települések belterületeinek, sűrűbben lakott területeinek (települési területeinek) tehermentesítése, ezzel az ott érintett területek környezetminősége javítása érdekében

Országos kerékpárúthálózat haladó szakaszainak pontosítása hozzájárul a helyi lakosság életminőségének növeléséhez. A környezetbarát közlekedési eszköz elterjedése csökkenti a környezetterhelést. Környezeti szempontból a kerékpárút hálózat fejlesztése kedvező, mert miközben nem veszélyeztet fontos védett és védendő táji-, természeti értékeket, lehetővé teszi azok megközelítését kerékpárral, ezzel a „szelíd” és környezetbarát közlekedési eszközzel.

Új területfelhasználási kategória az **„Ásványvagyon gazdálkodási térség”**. A kijelölésnek közvetlen környezeti hatása nincs, de a kijelölés hozzájárul az ásványvagyon megőrzéséhez.

A **„Térségi jelentőségű tájképvédelmi területek”** kijelölése hozzájárul a tájvédelemi célkitűzések megvalósulásához. A tájjelleg, tájkarakter megőrzése kiemelt feladat a gyorsan urbanizálódó, tájképileg homegenizálódó térségben. A tájképvédelem szempontjainak érvényesítése a területrendezési és a településrendezési tervezésben táji-, környezeti szempontból egyértelműen kedvező hatású. A „térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete” léptéknek megfelelő részletezettséggel jelöli ki - a közigazgatási határosan rögzített érintettségén belül - a tájképvédelem fő célterületeit, a hatékony védelem eszközrendszerét a településrendezési tervezési eljárásokhoz kapcsolja olyan – a tájképi értékek fennmaradását biztosítani hivatott - eszközök alkalmazásával, mint az építmények tájba illesztését bizonyító látványterv.

A módosítás a **komplex tájrehabilitáció területeinek meghatározásával** és lehatárolásával olyan területek rehabilitálását irányozza elő, amelyek környezeti szempontból is veszélyeztetettek vagy károsítottak.

A „**honvédelmi terület**” övezete módosítása környezeti szempontból negatív hatású lehet abban az értelemben, hogy míg a honvédségi területeken – a zavartalanságnak köszönhetően – általában biztosított a természeti értékek védelme, ez a védelem más funkciójú területen csak ott érvényesül maradéktalanul, ahol azt más (védelmi) övezeti szabályok biztosítják.

Környezeti szempontból a tervmódosítás kedvezőtlen hatása, hogy az eltérő lehatárolás miatt jelentősen csökken az **ökológiai hálózat területe**. (Az adat a korábbi és a jelenlegi területlehatárolás egybevetéséből származik és pontatlanságot tartalmazhat.) Konkrét területegységenként meg kell vizsgálni a csökkenés (eltérés) okát. A hálózat csökkenése mindenképpen kedvezőtlen környezeti szempontból.

Továbbra is hiánynak tekinthető, hogy nemzetközi egyezmény keretében védett területek (**Natura 2000 hálózat**) továbbra sem kerültek be az övezeti rendszerbe. A Nemzeti Ökológiai Hálózat nem tartalmazza a Natura 2000 területek teljes kiterjedését, ezért a NÖH hálózatának megjelenítése a tervben nem elégséges. A Natura 2000 hatásbecslési dokumentáció szerint a tervezett infrastruktúra elemek és beépítésre szánt területek számos helyen érintik a védett területeket (11 helyen).

Az egyedi létesítmények által okozott konfliktusokat az esetleges későbbi környezetvédelmi engedélyezési eljárások során kell feloldani.

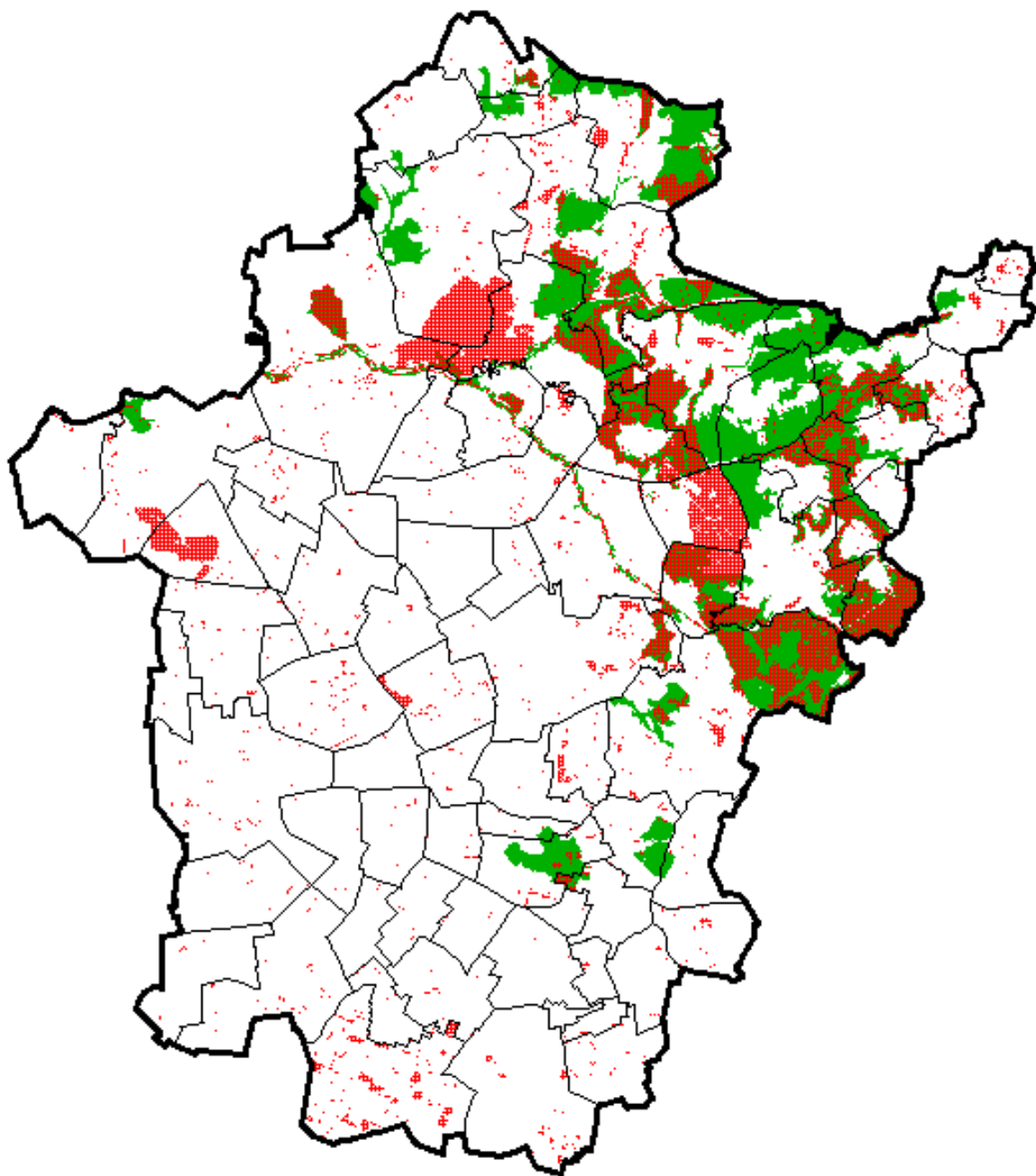
A **települési térség** esetében –a korábban említett - pozitív jellegű szabályozása ellenére növekedés figyelhető meg a 2005-ös tervhez képest. A növekedés is származhat az eltérő besorolásból, de valószínűsíthető, hogy a településrendezési tervek feldolgozásából származó adat jobban tükrözi a valóságot.

1. Melléklet**Békés Megye Területrendezési Terv módosítás környezeti vizsgálat ütemterve**

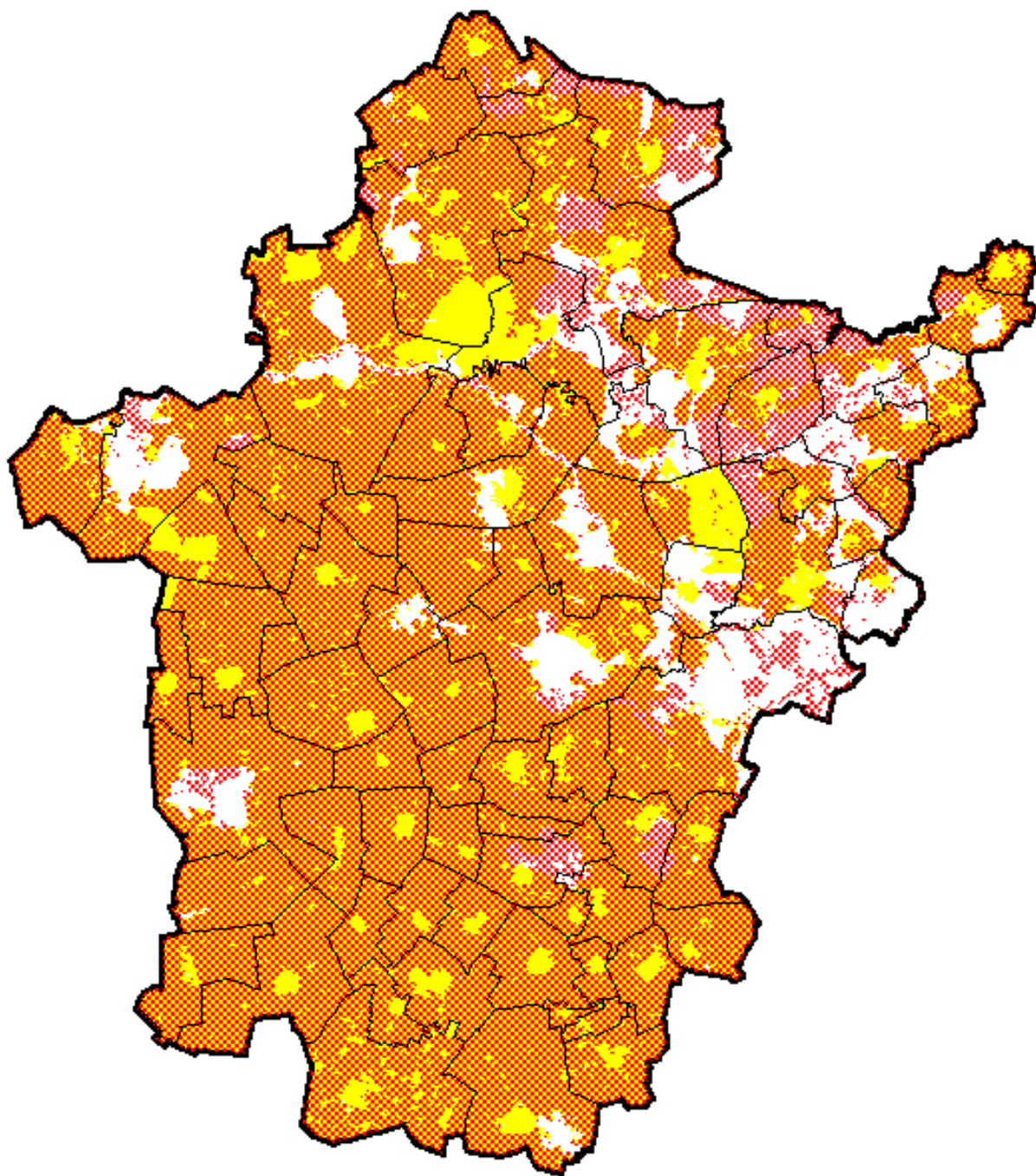
	Munkafázisok megnevezése
1.	Környezeti értékelés tematikájának megküldése környezet védelméért felelős szervezeteknek.
2.	A tematika nyilvánosságra hozatala honlapon tájékoztatás helyi lapban.
3.	A környezeti vizsgálat elkészítése és átadása a megrendelő részére
4.	Békés Megyei Területrendezési Terv módosítás előkészítő és javaslattevő fázis és a környezeti értékelés postázása véleményezésre a jogszabályokban meghatározott szervezeteknek és Országos Környezetvédelmi Tanácsnak.
5.	A Békés Megyei Önkormányzat hivatalos honlapján közzétételre kerül környezeti értékelés egyeztetési dokumentációja, a területrendezési terv módosítás egyeztetési dokumentációja és az eljárással összefüggő összes nyilvános dokumentáció.
6.	Egyeztetési folyamat – vélemények, észrevételek fogadása. Határidő:
7.	Vélemények és észrevételek figyelembevételéről tervezői válaszadás. A környezeti értékeléssel kapcsolatos eltérő vélemények egyeztetésére (igény esetén megbeszélés tartása).
8.	KÖZGYŰLÉSI rendelet alkotás és határozathozatal figyelembe véve a környezeti vizsgálat során kapott vélemények és észrevételek összegzését.
9.	A módosult Békés Megyei Területrendezési Tervhez a nyilvános hozzáférést a megye honlapján és a TeIR-ben biztosítjuk.
10.	Összefoglaló ismertetés készítése a módosult Békés Megyei Területrendezési Terv elfogadásáról, az elfogadás indokairól és a monitorozási intézkedésekről.
11.	Összefoglaló ismertető és a módosult Békés Megyei Területrendezési Terv megküldése a környezeti vizsgálatba bevont környezet védelméért felelős szervezeteknek és az Országos Környezetvédelmi Tanácsnak.

Megjegyzés: A megyei területrendezési terv felülvizsgálat, módosítás (218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet - a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól) és a környezeti vizsgálat (2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet - egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról) kidolgozása párhuzamosan folyik, a dokumentációk egyeztetése is együtt történik.

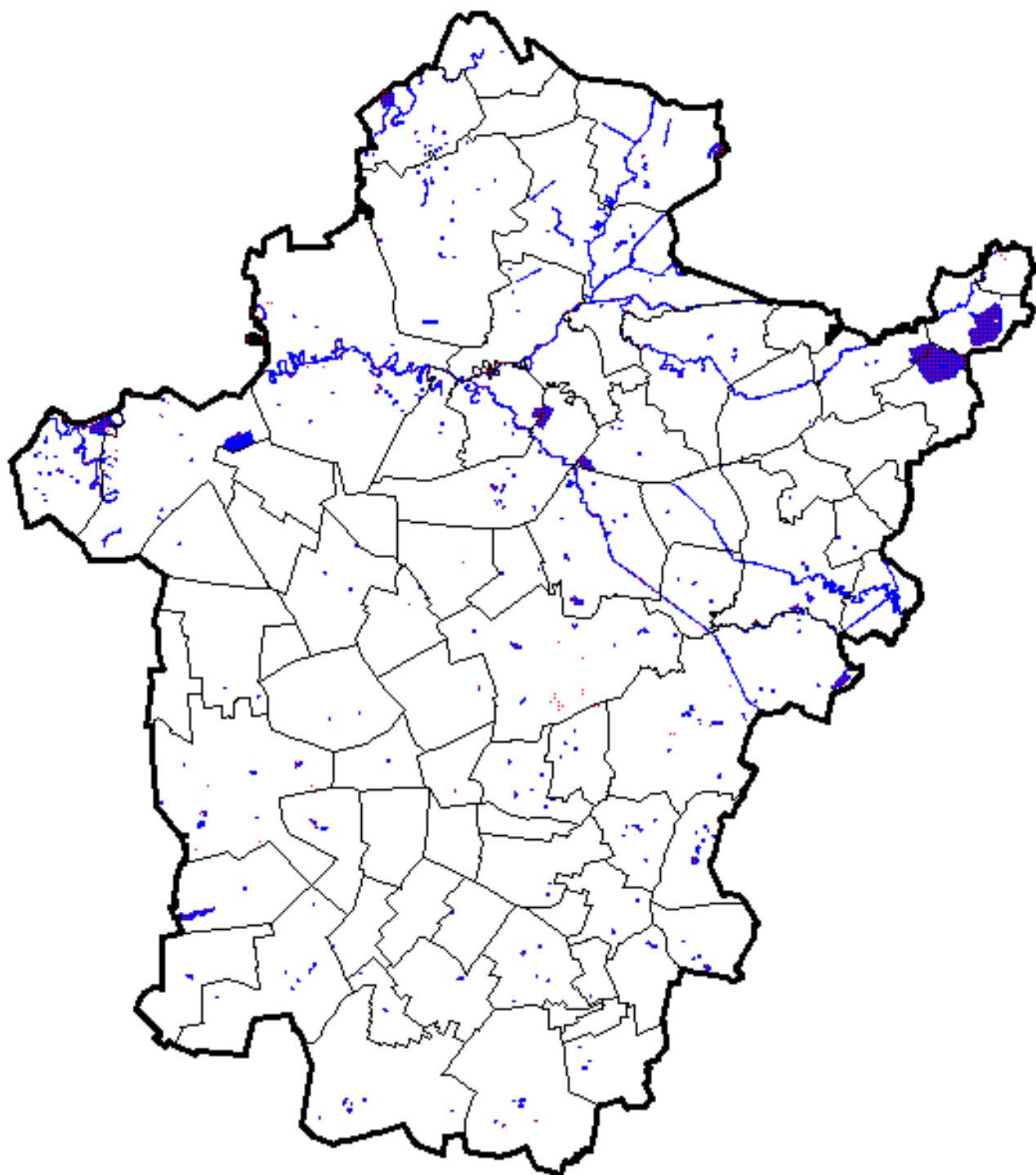
2. Melléklet Területi összehasonlítások térképei

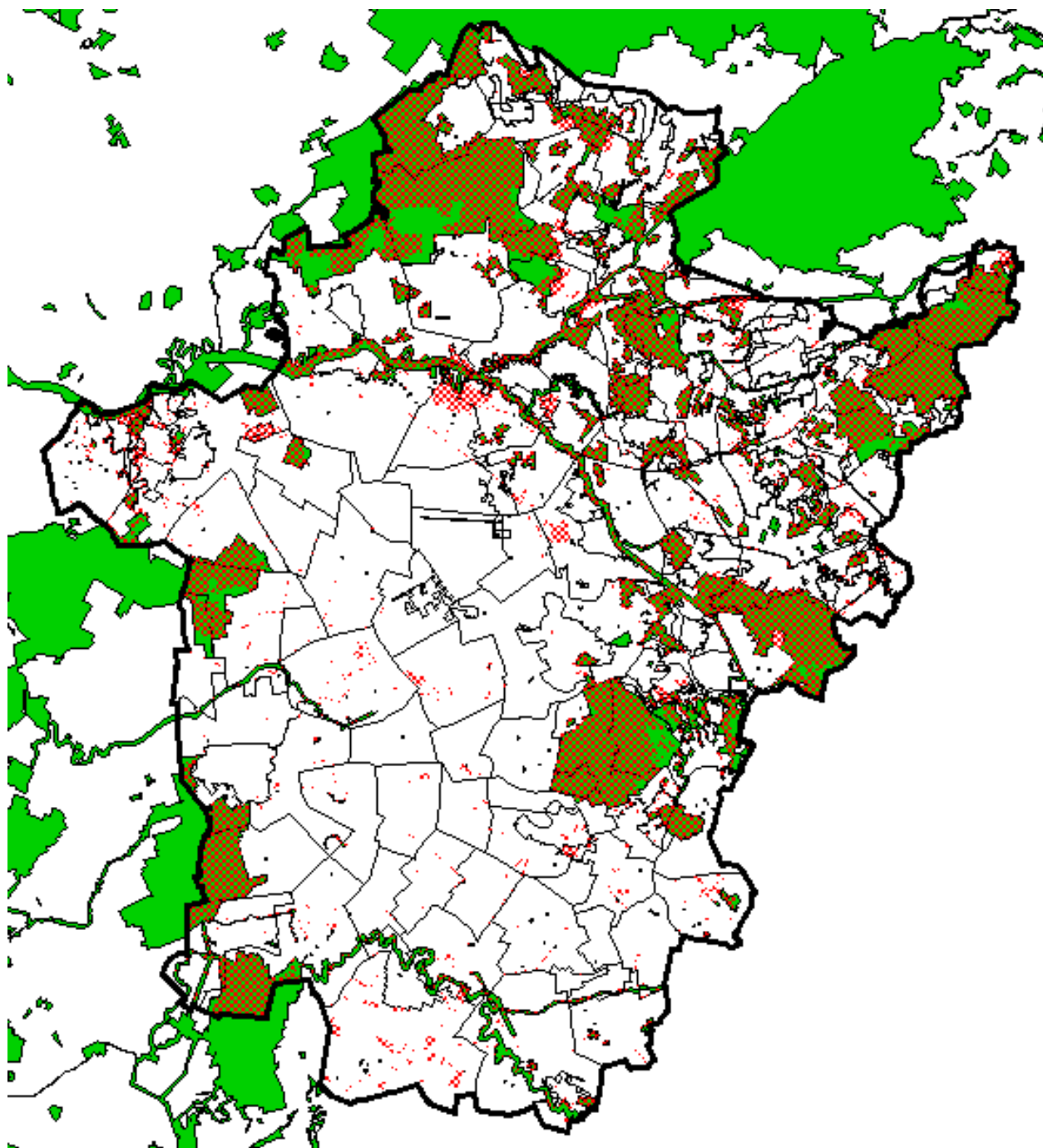
9. ábra. OTTrT szerinti meglévő erdők területe (sötétzöld, 79 863 ha) és a tervezett erdők területe (piros 58 115 ha)

10 ábra. Mezőgazdasági térség az OTTr-ben (sárga) és a terv mezőgazdasági térsége (piros), átfedés (narancs)

11. ábra. OTrT Vízgazdálkodási térség (kék)– tervezett (piros)

12. ábra. Az OTrT ökológiai hálózatának (zöld) és a BMTrT ökológiai hálózatának (piros) átfedése

Békés megye Területrendezési Terve módosítás Javaslattevő Tervfázis

Natura2000 hatásbecslési dokumentáció

Készítette:
Dr. Kollányi László,

Készült a Budapesti Corvinus Egyetem Tájtervezési és Területfejlesztési
Tanszékén a Pestterv Kft. megbízásából

Budapest, 2011 november

Tartalomjegyzék:

Bevezető	82
1. A terv általános bemutatása	84
2. Hatások általános bemutatása	85
2.1. Élőhely-fragmentáció és elszigetelődés	
2.2. Zavarás	
2.3. Szennyeződés	
2.4. Területfoglalás	
3. Az érintett Natura 2000 területek bemutatása (területenként)	87
3.1 Közlekedési infrastruktúra és Natura 2000 területek kapcsolata	
• Natura 2000 terület neve	
• Natura 2000 terület kódja	
• A terület státusza	
• A közösségi jelentőségű fajok felsorolása:	
• A közösségi jelentőségű élőhely típusok felsorolása:	
• Általános növényföldrajzi leírás	
• A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása	
3.2. A települési területek területek és Natura 2000 területek átfedéséből adódó, nem feloldható konfliktusok	
• Natura 2000 terület neve	
• Natura 2000 terület kódja	
• A terület státusza	
• A közösségi jelentőségű fajok felsorolása:	
• A közösségi jelentőségű élőhely típusok felsorolása:	
• Általános növényföldrajzi leírás	
• A terület településrendezési szabályozása	
• A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása	
• Összegzés	
3.3. A továbbtervezés során feloldható területhasználati konfliktusok	
• Natura 2000 terület neve	
• Natura 2000 terület kódja	
• A terület státusza	
• A közösségi jelentőségű fajok felsorolása:	
• A közösségi jelentőségű élőhely típusok felsorolása:	
• Általános növényföldrajzi leírás	
• A terület településrendezési szabályozása	
• A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása	
• Összegzés	
Összefoglaló	

Bevezető

A Natura 2000 hatásbecslési dokumentáció a tervek vagy beruházások a Natura2000 területekre gyakorolt hatását vizsgáló 266/2008 (XI. 6.) Korm. rendeletével módosított 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről 10. §-ban meghatározottak alapján a 14. Melléklet figyelembevételével készült.

A Natura 2000 hatásbecslés a Vidékfejlesztési Minisztérium által rendelkezésre bocsátott Natura 2000 területek (állapot: 2011. 02. 16.) poligonja és a BMTrT fedvényeinek térinformatikai feldolgozásával készült.

A hatásbecslési dokumentáció figyelembe vette, hogy a terv és a Natura 2000 területek kapcsolatának vizsgálatánál a törvény 8. § (1) bekezdését, amely szerint „... a Natura2000 terület jelölésekor jogszerűen, jogerős engedélynek megfelelően folytatott tevékenység korlátozás nélkül folytatható.”, ezért csak az új, ill. változtatásra kerülő infrastruktúra elemek vizsgálatára van szükség.

A Natura 2000 hatásbecslési dokumentáció jelezte a BMTrT és a Natura 2000 területek egymással néhol ellentétes, azaz konfliktust okozó területhasználati problémáit. A regionális léptékben jelentkező problémák teljes körét feloldani nem tudja, sok esetben csak irányt tud mutatni az ágazati, valamint a településrendezési tervek számára.

A BMTrT Szerkezeti Terve és a Natura 2000 területek lehatárolása eltérő léptékben készült. A BMTrT méretaránya az 1:50 000, de a hatásbecslési dokumentáció a BMTrT léptékét meghaladóan, sokszor a településrendezés szintjén vizsgálta a konfliktusos területeket. A konkrét területhasználatok így szinte a földnyilvántartás léptékének megfelelően kerültek vizsgálatra a beépítésre szánt területek esetében.

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet nem regionális tervek léptékének, méretarányának illetve műfaji sajátosságainak figyelembevételével készült, de a hatásbecslési során a térinformatikai adatfeldolgozással sikerült a léptékbeli különbségekből adódó problémákat kezelni.

A tényleges hatásbecslést akadályozta, hogy a területrendezési tervek Szerkezeti Tervén ábrázolt műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények nem tekinthetők kijelölt nyomvonalaknak, illetve telepítési helyeknek. A területfejlesztésről és területrendezésről szóló törvény az OTrT-ben rögzítettekhez képes +/-10%-os eltérést tesz lehetővé a nyomvonsávok kiemelt térségi tervekben történő pontosítása során, a kiemelt térségi tervekben (így a BMTrT-ban) jelölt közlekedési sávokhoz képest a településrendezési szinten további +/-5%-os eltérésre van még lehetőség, területrendezési hatósági eljárás lefolytatása mellett pedig ettől még nagyobb eltérés is megengedett. Ezek az eltérési lehetőségek biztosítják, hogy a Natura 2000 területek érintettsége a közlekedési hálózatok továbbtervezése, illetve településrendezési tervbe való illesztése során csökkenjen. A megengedett eltérések közigazgatáshatáron belüli hosszakra(!) vonatkoznak, tehát az is elképzelhető, hogy egy teljesen új nyomvonal kerül kialakításra.

A helyrajzi számmal kihirdetett NATURA 2000 területek érintettségének pontos mértékét, azon belül a különböző élőhelytípusok veszélyeztetettségét megállapítani csak a továbbtervezés során, a jogszabály által megengedett eltérési, illetve pontosítási

lehetőségek által pontosított nyomvonal ismeretében a településrendezési tervek, illetve a részletes ágazati tervek szintjén lehet.

A területek érintettségének bizonytalanságán túl a részletes és pontos hatásbecslést akadályozza, hogy a Natura2000 területekre eddig nem készültek el a részletes állapotfelmérések. A területekről rendelkezésre álló „Prioritások”, „Általános és Részletes célkitűzések” nem mindig alkalmasak arra, hogy a konkrét beavatkozások hatásait mérjük. Nem állnak rendelkezésre kezelési és a fenntartási tervek sem, ezért a hatásbecslési dokumentáció csak a meglévő, rendelkezésre álló adatok, információk „léptékében” készülhetett el.

Az önkormányzati rendelettel elfogadott helyi építési szabályzatból és szabályozási tervből a BMTrT által érintett térségben számos helyen építési jogok keletkeztek olyan területeken is, amelyek Natura 2000 lehatárolással érintettek. A BMTrT tervezése és egyeztetése során sem a készítőknél, sem az egyeztetőknél nem volt sem joga, sem lehetősége vizsgálni e területek átminősítésének, illetve az építési jogok keletkeztetésének jogszerűségét, így ezek a tervek figyelembevételre kerültek a BMTrT módosítása tervezetének kidolgozása során. A hatásbecslési dokumentáció ezeket a településrendezés hatáskörébe eső konfliktusterületeket feltárta és ahol lehetett megoldási javaslatokat tett figyelembe véve az illetékes természetvédelmi hatóság javaslatait.

1. A terv általános bemutatása

Békés megye hatályos területrendezési terve 2000-2005 között készült, az akkor hatályos tartalmi követelmények figyelembevételével. A tervet a Megyei Közgyűlés 15/2005. (X.7) KT számú rendelettel fogadta el. Békés Megye Területrendezési Terv módosítás (BMTrT) készítésének jogi alapját az 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről és a végrehajtásáról szóló 218/2009 Kormány rendelet a területfejlesztési koncepciók, programok és a területrendezési tervek tartalmi követelményeiről jelentik. A törvény szerint a területfejlesztés és területrendezés célja és feladata:

- a) az ország valamennyi térségében a szociális piacgazdaság kiépítésének elősegítése, a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése, az innováció térbeli terjedésének elősegítése, a társadalmi, gazdasági és környezeti céloknak megfelelő térbeli szerkezet kialakítása;
- b) a főváros és a vidék, a városok és a községek, illetve a fejlett és az elmaradott térségek és települések közötti – az életkörülményekben, a gazdasági, a kulturális és az infrastrukturális feltételekben megnyilvánuló – jelentős különbségek mérséklése és a további válságterületek kialakulásának megakadályozása, társadalmi esélyegyenlőség biztosítása érdekében;
- c) az ország térszerkezete, településrendszere harmonikus fejlődésének elősegítése;
- d) a nemzeti és térségi identitástudat megtartása és erősítése.

A területrendezési terv előírja az 5 évenkénti felülvizsgálatot.

- Hatályba lépett 2008. évi L. törvény az országos területrendezési tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény módosításáról,
- Életbe lépett a Kormány 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelete a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi

követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól.

2. Hatások általános bemutatása

Jelen környezeti vizsgálat esetében a megszokott Natura 2000 hatásbecslési dokumentáció elkészítése nem tekinthető reálisnak, hiszen az érintettség meghatározásához a pontos projekt szinten felmerülő nyomvonalsáv változatok rendelkezésre állására volna szükség. Vonalas infrastruktúra fejlesztések esetében a Natura 2000 területek esetében a fragmentáció, a zavarás, a szennyeződés és a területfoglalás.

2.1. Élőhely-fragmentáció és elszigetelődés

Az újonnan épített utak az élővilágra gyakorolt hatásai közül az élőhely-fragmentáció nevezhető a legjelentősebbnek. Az úthálózat fejlesztése során – a Natura 2000 területek elkerülésére nem alkalmas közlekedési relációkban – óhatatlanul szükségessé válnak olyan beruházások, amelyek esetében egy nagy, összefüggő élőhely mérete csökken és több darabra osztódik. Az élőhely pusztulása után kis, szétszórt darabjai fennmaradhatnak, amelyeket a közöttük lévő alkalmatlan élőhelyek (utak) izolálnak egymástól. A fragmentációt okozó fejlesztéseket a nyomvonalsávokat és Natura 2000 területi kategóriákat (madárvédelmi, kiemelt természet megőrzési, különleges természet megőrzési terület) külön-külön ábrázoló részletes nagytávú terv részét képező térképek mutatják be.

2.2. Zavarás

A várható zavarást két szempontból lehet értékelni: az építés okozta zavarás, és a későbbi rendszeres üzemelés okozta zavarás (műszaki kialakítás módja és az üzemeltetés módja). Az építés közvetlen zavaró hatása a már meglévő útpályára és annak keskeny szegélyező sávjára korlátozódik. Az építés következtében bekövetkező zavarás mértéke nagyban függ a tevékenységek idejének megválasztásától, a helytelen időben végzett cserjeirtás pl. a fészkelő madarak számára káros, míg a nedves mélyedéseken végzett földmunka az ott szaporodó kételtűekre. Az építés során reális veszély lehet, hogy gépek, anyagok időlegesen tárolásával a szorosan vett építési területen kívül is károkat okoznak a növényzetben és a védett fajok állományaiban. Az építési és üzemelési feltételek szabályozása nem tárgya a nagytávú terv és hosszú távú program készítésének, arra ettől független jogszabályi és hatósági eszközök állnak rendelkezésre.

2.3. Szennyeződés

Az utak burkolatáról elvezetett csapadékvíz befogadjaként leggyakrabban egy felszíni vízfolyás szolgál, amely a keresztezés szelvényének közelében Natura 2000 területet is keresztezhet, így az útburkolatról lemosott szennyeződés igaz közvetve, de eljuthat az élőhely területére, azonban a vonatkozó határértékek betartása mellett a szennyeződés elkerülhető.

Az utak építése és üzemelése során képződő emmissziók ugyancsak szennyezésként lépnek fel egy úthoz közeli élőhely esetében, azonban az ilyen típusú szennyezések mértéke a

forrástól távolodva jól ismertén csökken, ezért a konkrét nyomvonalasáv változat kiválasztásakor lehet a konkrét hatást figyelembe venni.

Az építés során az élővizekbe szennyeződések a jogszabályi feltételek betartása mellett közvetlenül nem juthatnak, ezért vízi élőlények károsodása nem valószínűsíthető.

A projekt szintű Natura 2000 hatásbecslés a környezeti hatásvizsgálati eljáráson belül kerül lefolytatásra, amely során a részletes helyszíni bejárásra alapozott szakértői dokumentáció alapján állapítható meg a fenti hatások mértéke illetve azok hatása a közösségű jelentőségű élőhelyekre valamint az állat és növényfajokra.

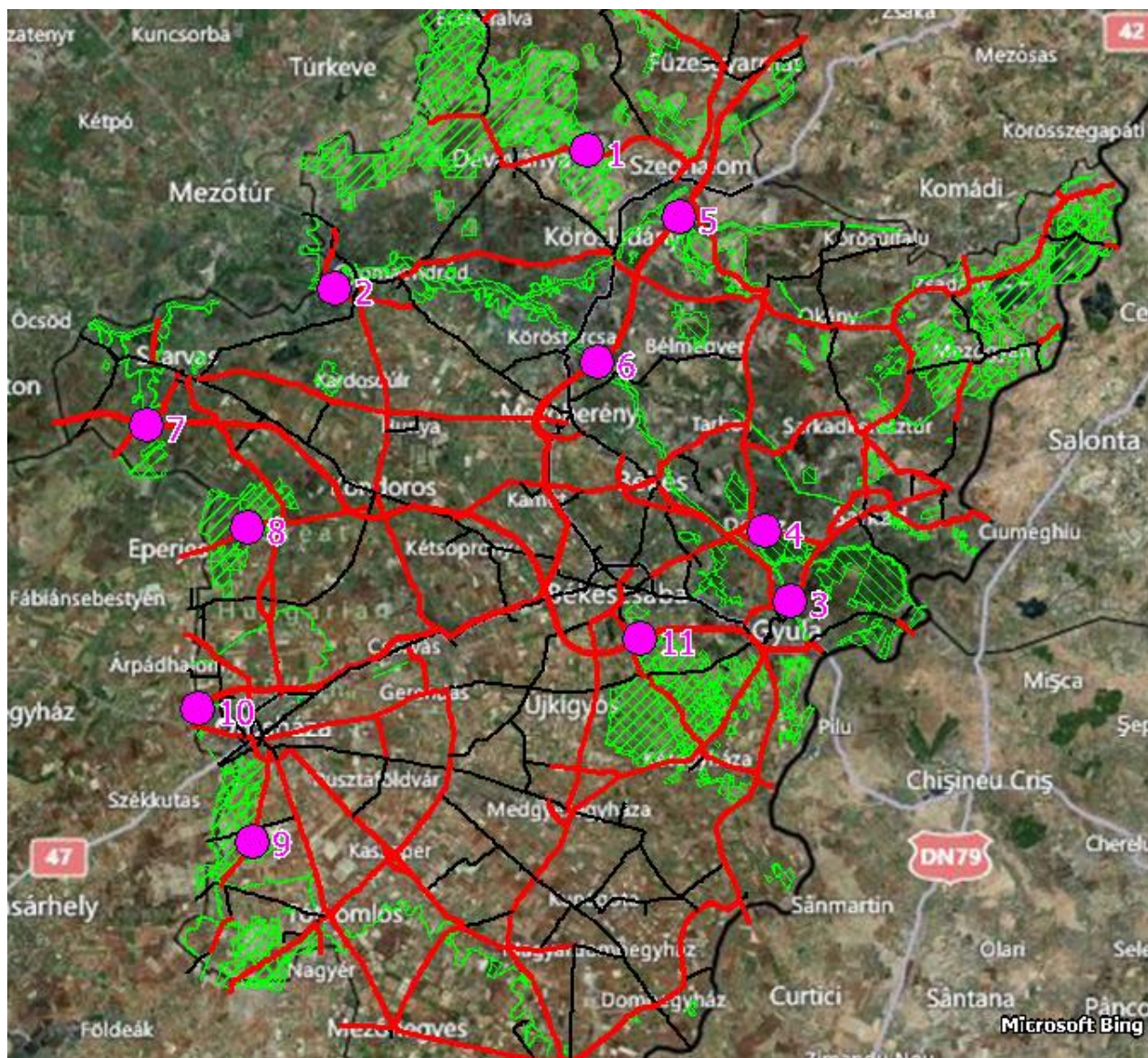
2.4. Területfoglalás

A területfoglalás a Natura 2000 területeken jelentkező hatások legdrasztikusabb formája. Az új infrastruktúra létesítmények építésekor az igénybe vett terület mint biológiailag aktív zöldfelület teljesen teljesen megszűnik. Az igénybevétel, a területfoglalás lehet ideiglenes vagy hosszátávú. Utóbbi esetben kicsi az esély arra, hogy belátható időn belül egy burkolt útból, ipari vagy lakóterületből újra aktív zöldfelület legyen. A területfoglalások ezért olyan irreverzibilis változásoknak tekinthetők, amelynek nagyságát mindenképpen a minimálisra kell szorítani.

3. Az érintett Natura 2000 területek bemutatása (területenként)

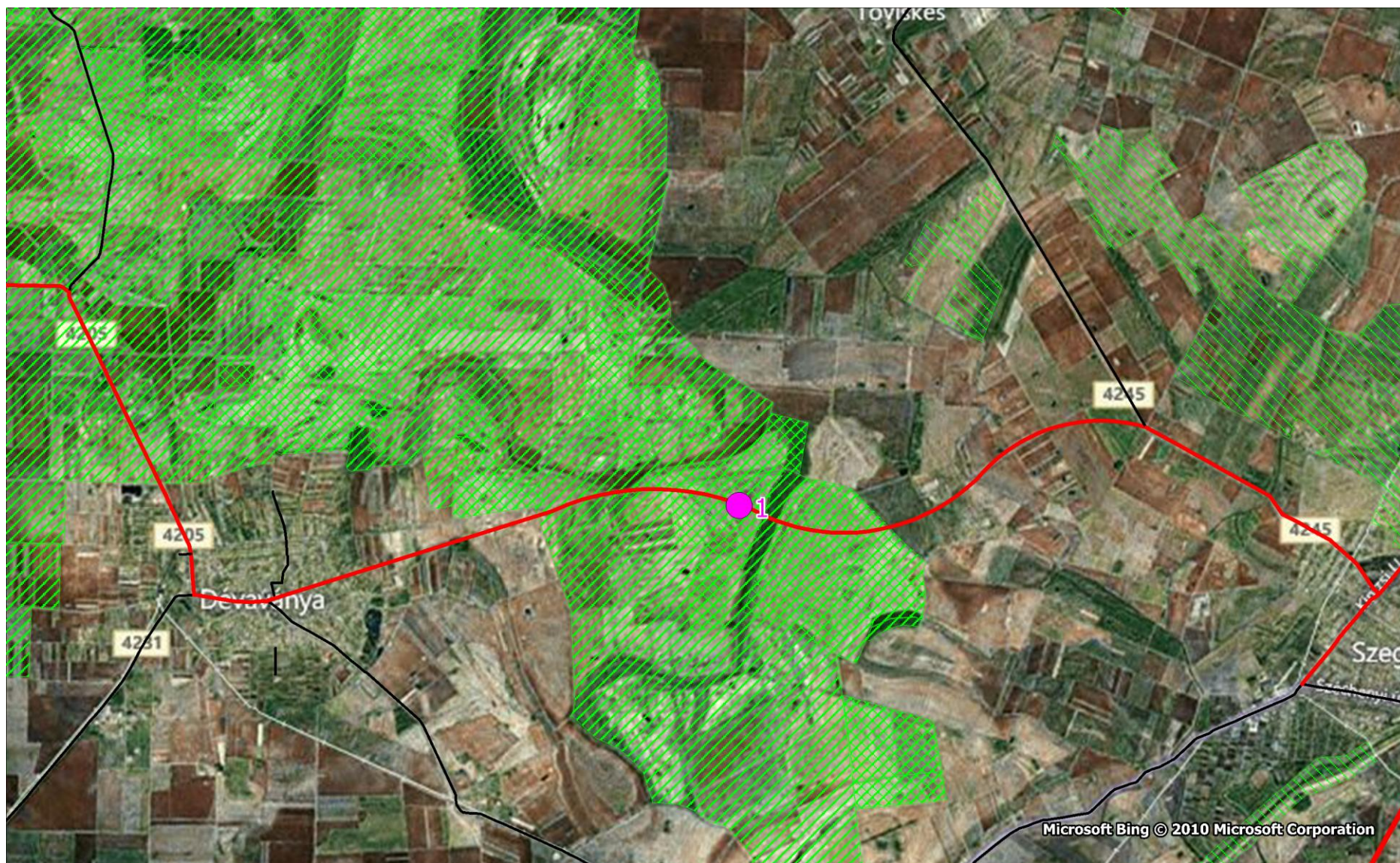
3.1. Közlekedési infrastruktúra és Natura 2000 területek kapcsolata

A térképen a Natura 2000 területek zölddel, a tervezett nyomvonalak pirossal, a konfliktusos (átfedő területek) lila ponttal jelöltek.

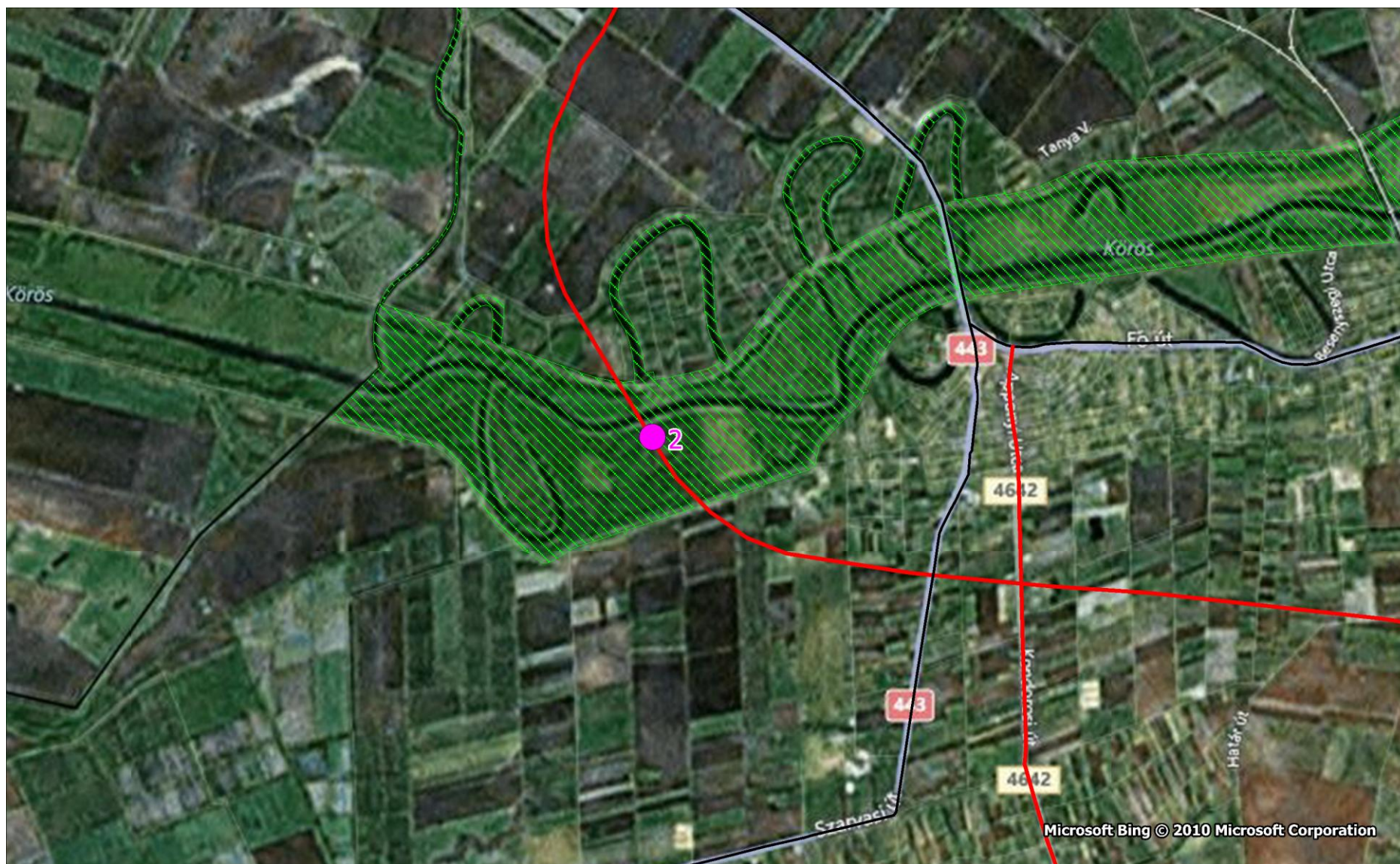

Áttekintő térkép a Natura 2000 területek és a Békés megye Területrendezési Terv módosítás közlekedési infrastruktúra hálózatának konfliktusos területeiről

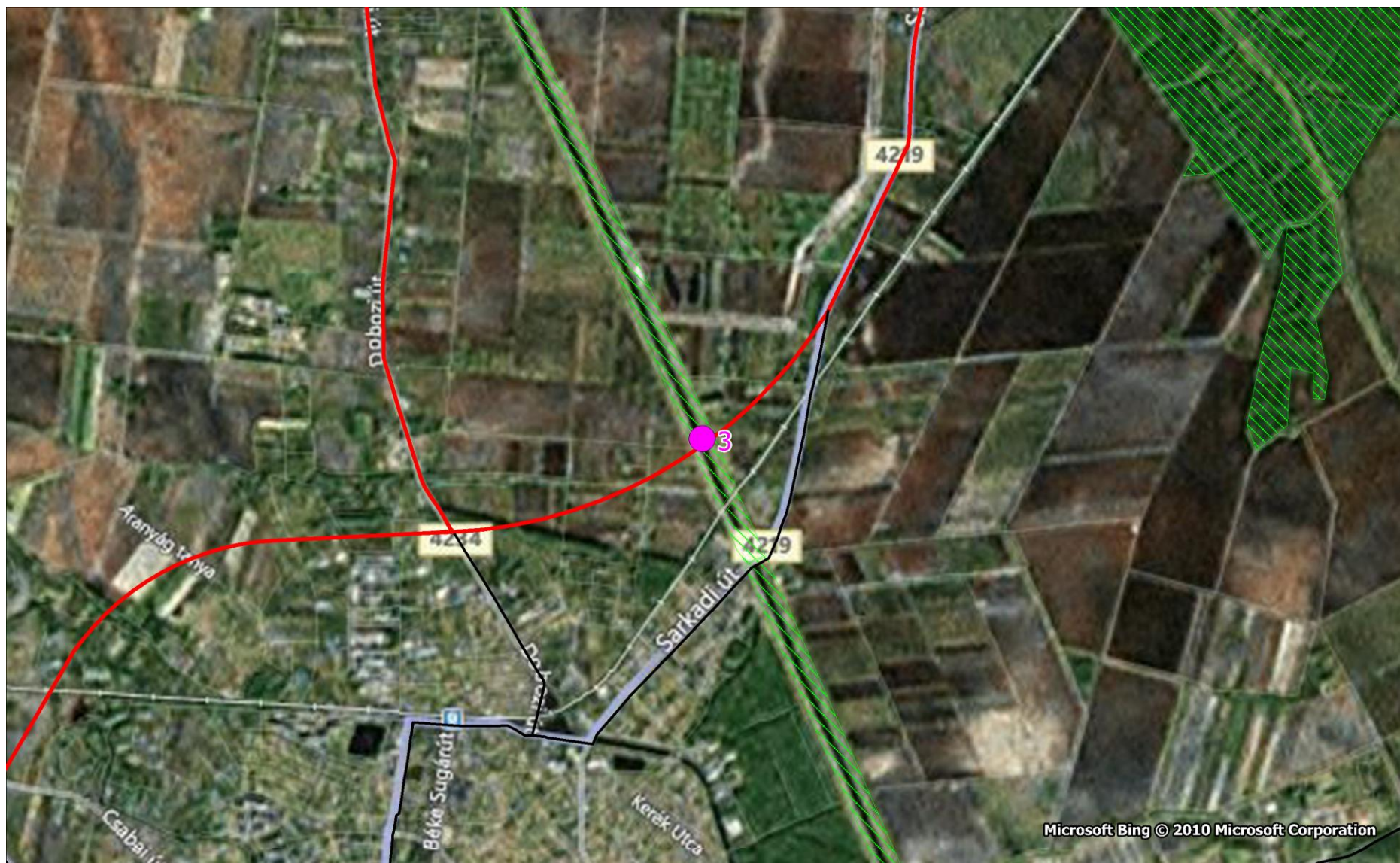
1.	Elkerülő út Natura 2000 területen					
	Natura 2000 terület neve:		Dévaványai-sík, Dévaványa környéki gyepek			
	Natura 2000 terület kódja:		HUKM10003, HUKM20014			
Település:		Dévaványa				
A terület státusza:		Különleges Madárvédelmi Terület, kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület				
A közösségi jelentőségű fajoknak, illetve élőhely típusoknak a felsorolása:						
Faj kód	Magyar név (latin név)	Pop.	Megőrzés	Élőhelytíp.kódja (* = kiem.)	Reprezentativitás	Kiterjedés (%)
2633	Molnárgörény (Mustela eversmannii)	B	B	1530 *	B	65
1335	Úrge (Spermophilus citellus)	C	B	6250 *	D	1
1188	Vöröshasú unka (Bombina bombina)	B	B			
1145	Réticsík (Misgurnus fossilis)	C	B			
1134	Szivárványos ökle (Rhodeus sericeus amarus)	C	B			
1149	Vágócsík (Cobitis taenia)	C	B			
4035	Nagy szikibagoly (Gortyna borellii lunata)	B	B			
4081	Kisfészű aszat (Cirsium brachycephalum)	C	B			
A129	Túzok (Otis tarda)					
A127	Daru (Grus grus)					
A023	Bakcsó (Nycticorax nycticorax)					
A022	Törpegém (Ixobrychus minutus)					
A021	Bölgébika (Botaurus stellaris)					
A404	Parlagi sas (Aquila heliaca)					
A026	Kis Kócsag (Egretta garzetta)					
A027	Nagy kócsag (Egretta alba)					
A029	Vörös gém (Ardea purpurea)					
A030	Fekete gólya (Ciconia nigra)					
A034	Kanalasgém (Platalea leucorodia)					
A075	Rétisas (Haliaeetus albicilla)					
A081	Barna rétihéja (Circus aeruginosus)					
A084	Hamvas rétihéja (Circus pygargus)					
A097	Kék vércse (Falco vespertinus)					
A132	Gulipán (Recurvirostra avosetta)					
A196	Fattyúszerkő (Chlidonias hybridus)					
A197	Kormos szerkő (Chlidonias niger)					
A222	Réti fűlesbagoly (Asio flammeus)					
A231	Szalakóta (Coracias garrulus)					
A272	Kékbegy (Luscinia svecica)					
A339	Kis őrgébics (Lanius minor)					
A082	Kékes rétihéja (Circus cyaneus)					
A166	Réti cankó (Tringa glareola)					
A140	Aranylile (Pluvialis apricaria)					
A339	Tövisszűrő gébics (Lanius collurio)					
Specifikus célok:		A hazai tűzokállomány egyik legfontosabb élőhelye. E globálisan veszélyeztetett faj országos állományának egyharmada a területen fordul elő. Fészkelő vonuló vízimadár állománya jelentős. A pannon szikes sztyepek és mocsarak élőhelytípus állományainak fenntartása aktív természetvédelmi kezeléssel (legeltetés, kaszálás). A pannon szikes sztyepek és mocsarak élőhelytípusba tartozó sziki erdőpuszta-rét társulás állományainak esetében a legeltetés és kaszálás általános mellőzése; cserjésedés, gyomosodás esetén a kaszálás esetenkénti alkalmazása. Az aktuális természeti állapothoz igazodó legeltetési rendszer kialakítása a túllegeltetés/alullegetetés elkerülése érdekében. A gyepek cserjésedésének megakadályozása aktív élőhelykezeléssel. Az inváziós növényfajok (többek között a keskenylevelű ezüstfa, fehér akác, gyalogakác, amerikai kőris, zöld juhar, selyemkóró) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása megfelelő természetvédelmi kezeléssel. A gyepek és vizes élőhelyek természetesnek megfelelő vízellátásának biztosítása megfelelő vízkormányzással. A pannon szikes sztyepek és mocsarak élőhelytípus területi arányának növelése, különösen a területek koherenciájának növelése, elsősorban a gyepterületek közé ékelődő, szántóföldi művelésre kevésbé alkalmas területek visszagyepesítésével. A gépjárművek okozta taposási károk mérséklése a gyepterületeken.				
A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása, mértéke, térbeli kiterjedése:		A Dévaványa – Szeghalom településeket összekötő új út 5100 m-en hosszan keresztez Natura 2000 területet. Az útszakasz környezeti hatása állandó jellegű. Megépítése esetén megszünteti az élőhelyeket. Az építkezés időszaka alatt további ideiglenesen hatások jelentkeznek (zaj, porszenyezés). A tervezett út védőtávolsága 100 m, ezért a hatásterületet erre a távolságra becsültük. Az érintett terület mintegy 10,2 ha a (100 m védőtávolsággal számolva.) A nyomvonalas minimális korrekciójára van csak lehetőség. A nyomvonalasv mindenképpen keresztezi a Natura 2000 területet.				

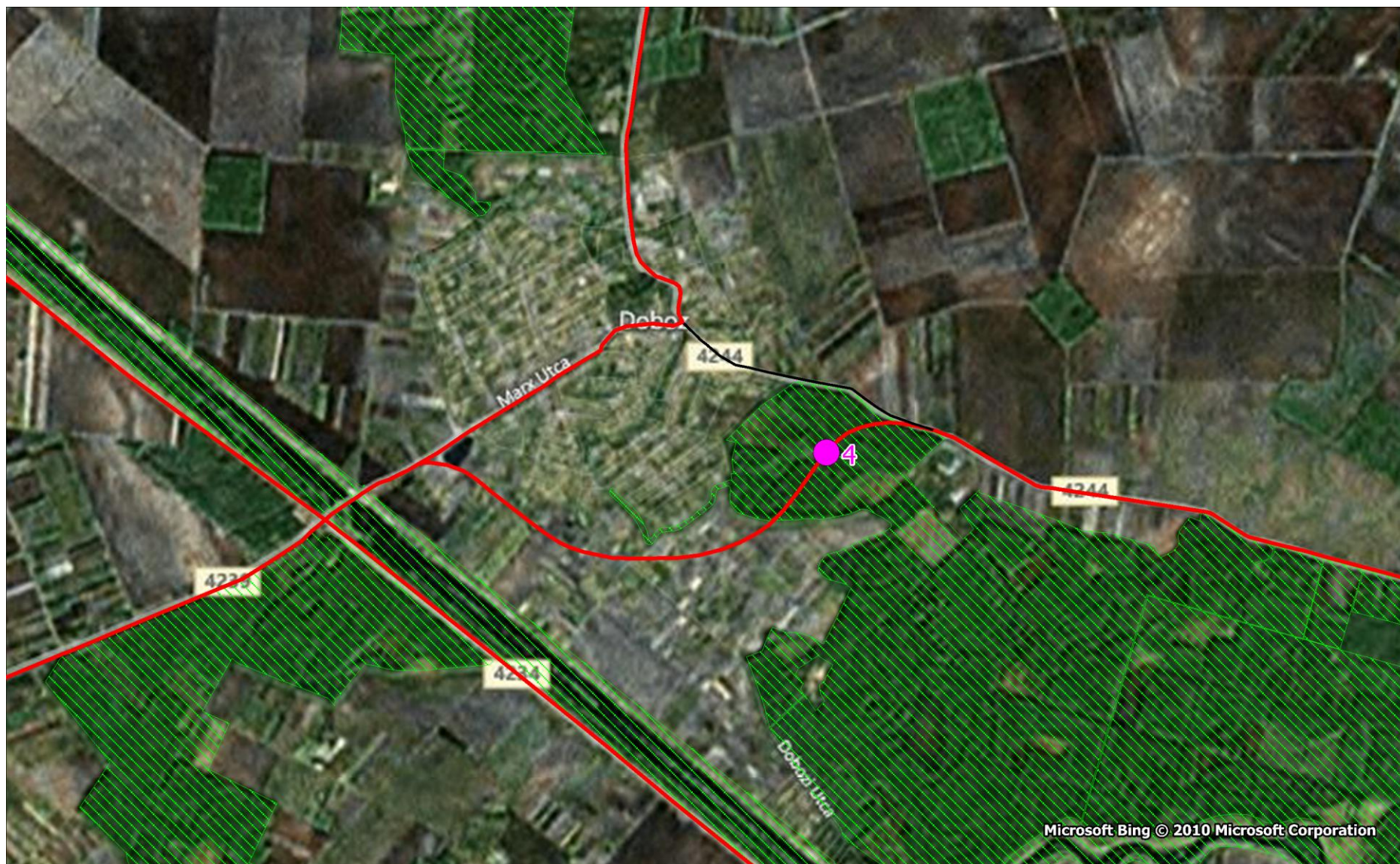
2.	Út Natura 2000 területen					
	Natura 2000 terület neve:		Hármas-Körös			
	Natura 2000 terület kódja:		HUKM20017			
Település:		Gyomaendrőd				
A terület státusza:		kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület				
A közösségi jelentőségű fajoknak, illetve élőhely típusoknak a felsorolása:						
Faj kód	Magyar név (latin név)	Pop.	Megőrzés	Élőhelytíp.kódja (* = kiem.)	Reprezentativitás	Kiterjedés (%)
1318	Tavi denevér (Myotis dasycneme)	B	B	3150	B	7
1355	Vidra (Lutra lutra)	B	B	3270	C	3
1166	Közönséges tarajosgöte (Triturus cristatus)	C	B	6440	B	20
1220	Mocsári teknős (Emys orbicularis)	B	B	91E0 *	B	10
1188	Vöröshasú unka (Bombina bombina)	C	B	1530 *	D	1
2522	Garda (Pelecus cultratus)	C	B	6250 *	D	1
1124	Halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus)	B	B			
1159	Magyar bucó (Zingel zingel)	C	B			
1130	Ragadozó őn (Aspius aspius)	B	B			
1145	Rétcsík (Misgurnus fossilis)	C	B			
1157	Selymes durbincs (Gymnocephalus schraetzer)	C	B			
1134	Szivárványos ökle (Rhodeus sericeus amarus)	C	B			
1149	Vágócsík (Cobitis taenia)	C	B			
1032	Tompa folyamkagyló (Unio crassus)	C	B			
Specifikus célok:		A gyepterületek fenntartása aktív természetvédelmi kezeléssel (kaszálás, legeltetés). A gyepek cserjésedésének megakadályozása aktív élőhelykezeléssel. Az aktuális természeti állapothoz igazodó legeltetési rendszer kialakítása a túllegeltetés/alullegeltetés elkerülése érdekében. Az inváziós növényfajok (különösen a gyalogakác, amerikai kőris, keskenylevelű ezüstfa, zöld juhar, selyemkóró, fehér akác) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása megfelelő természetvédelmi kezeléssel. A puhafás ligeterdő élőhelytípusba tartozó erdőterületek esetében a természetesség növelése, a vágásérettségi kor emelése, a site-on belül kiegyenlített korosztály-szerkezet kialakítása és fenntartása. A gepes, illetve erdős élőhelytípusok területi arányának növelése érdekében a hullámtéren fekvő szántóterületeken a földhasználat átalakítása (visszagyepesítés, erdősítés). A gépjárművek okozta taposási károk mérséklése a gyepterületeken. A puhafás ligeterdő élőhelytípusba tartozó erdőterületek esetében a természetesség növelése, a vágásérettségi kor emelése, a site-on belül kiegyenlített korosztály-szerkezet kialakítása és fenntartása. Természetközeli erdőkezelési eljárások bevezetése. A felszíni vízhasználatok (vízkivételek, vízátervezések) az ökológiai szempontból szükséges mederben hagyandó vízhozam figyelembevételével történő megvalósítása. A vízfolyást befogadóként használó meglévő szennyvíztisztító telepek hatásfokának növelése. A békésszentandrás duzzasztó az alvízi szempontok, illetve a hosszirányú átjárhatóság figyelembevételével történő üzemeltetése. A mentett oldali és hullámtéri holtmedrek ökológiai igényeket figyelembe vevő vízellátásának biztosítása. A jó halászati és horgászati gyakorlat bevezetése.				
A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása, mértéke, térbeli kiterjedése:		Az új településközi út 1100 m hosszan keresztez Natura 2000 területet. Megépítése esetén megszünteti az élőhelyeket. Az építkezés időszaka alatt további ideiglenesen hatások jelentkeznek (zaj, porszenyezés). Az út védőtávolsága 100 m ezért a hatásterületet erre a távolságra számoltuk. Az érintett terület 12 ha a (100 m védőtávolsággal számolva.) A nyomvonalsáv mindenképpen keresztezi a védett területet.				

3.	Új gyorsforgalmi út Natura 2000 területen					
	Natura 2000 terület neve:		Fekete-, Fehér- és Kettős-Körös			
	Natura 2000 terület kódja:		HUKM20012			
Település:		Gyula				
A terület státusza:		kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület				
A közösségi jelentőségű fajoknak, illetve élőhely típusoknak a felsorolása:						
Faj kód	Magyar név (latin név)	Pop.	Megőrzés	Élőhelytíp.kódja (* = kiem.)	Reprezentativitás	Kiterjedés (%)
1318	Tavi denevér (Myotis dasycneme)	B	B	91E0 *	B	25
1355	Vidra (Lutra lutra)	B	B	6440	B	8
1220	Mocsári teknős (Emys orbicularis)	C	B	3150	D	2
1188	Vöröshasú unka (Bombina bombina)	C	B	3270	C	3
1124	Halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus)	B	B			
1130	Ragadozó őn (Aspius aspius)	B	B			
1157	Selymes durbincs (Gymnocephalus schraetzer)	C	B			
1134	Szivárványos ökle (Rhodeus sericeus amarus)	B	B			
1149	Vágócsík (Cobitis taenia)	C	B			
4057	Bánáti csiga (Chilostoma banaticum)	B	B			
1032	Tómpa folyamkagyló (Unio crassus)	C	B			
Specifikus célok:		A gyepterületek fenntartása aktív természetvédelmi kezeléssel (kaszálás, legeltetés). A gyepek cserjésedésének megakadályozása aktív élőhelykezeléssel. Az inváziós növényfajok (különösen a gyalogakác, amerikai kiris, keskenylevelű ezüstfa, zöld juhar, selyemkóró, fehér akác) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása megfelelő természetvédelmi kezeléssel. A gépjárművek okozta taposási károk mérséklése a gyepterületeken. A puhafás ligeterdő élőhelytípusba tartozó erdőterületek esetében a természetesség növelése, a vágásérettségi kor emelése, a site-on belül kiegyenlített korosztály-szerkezet kialakítása és fenntartása. A gypes, illetve erdis élőhelytípusok területi arányának növelése érdekében a hullámtéren fekvő szántóterületeken a földhasználat átalakítása (visszagyepesítés, erdősítés). Természetközeli erdőkezelési eljárások bevezetése. A felszíni vízhasználatok (vízkivételek, víztávezetések) az ökológiai szempontból szükséges mederben hagyandó vízhozam figyelembevételével történő megvalósítása. A vízfolyást befogadóként használó meglévő szennyvíztisztító telepek hatásfokának növelése. A békési és a körösladányi duzzasztók az alvízi szempontok, illetve a hosszirányú átjárhatóság figyelembevételével történő üzemeltetése. A mentett oldali és hullámtéri holtmedrek ökológiai igényeket figyelembe vevő vízellátásának biztosítása. A jó halászati és horgászati gyakorlat bevezetése.				
A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása, mértéke, térbeli kiterjedése:		A gyorsforgalmi út 160 m hosszan keresztezi Gyula északi részén a Natura 2000 területet. Az út védőtávolsága 100 m ezért a hatásterületet erre a távolságra számoltuk. Az érintett terület 3,2 ha a (100 m védőtávolsággal számolva.) A nyomvonalsáv mindenképpen keresztezi a védett területet. A hatás nem jelentős.				

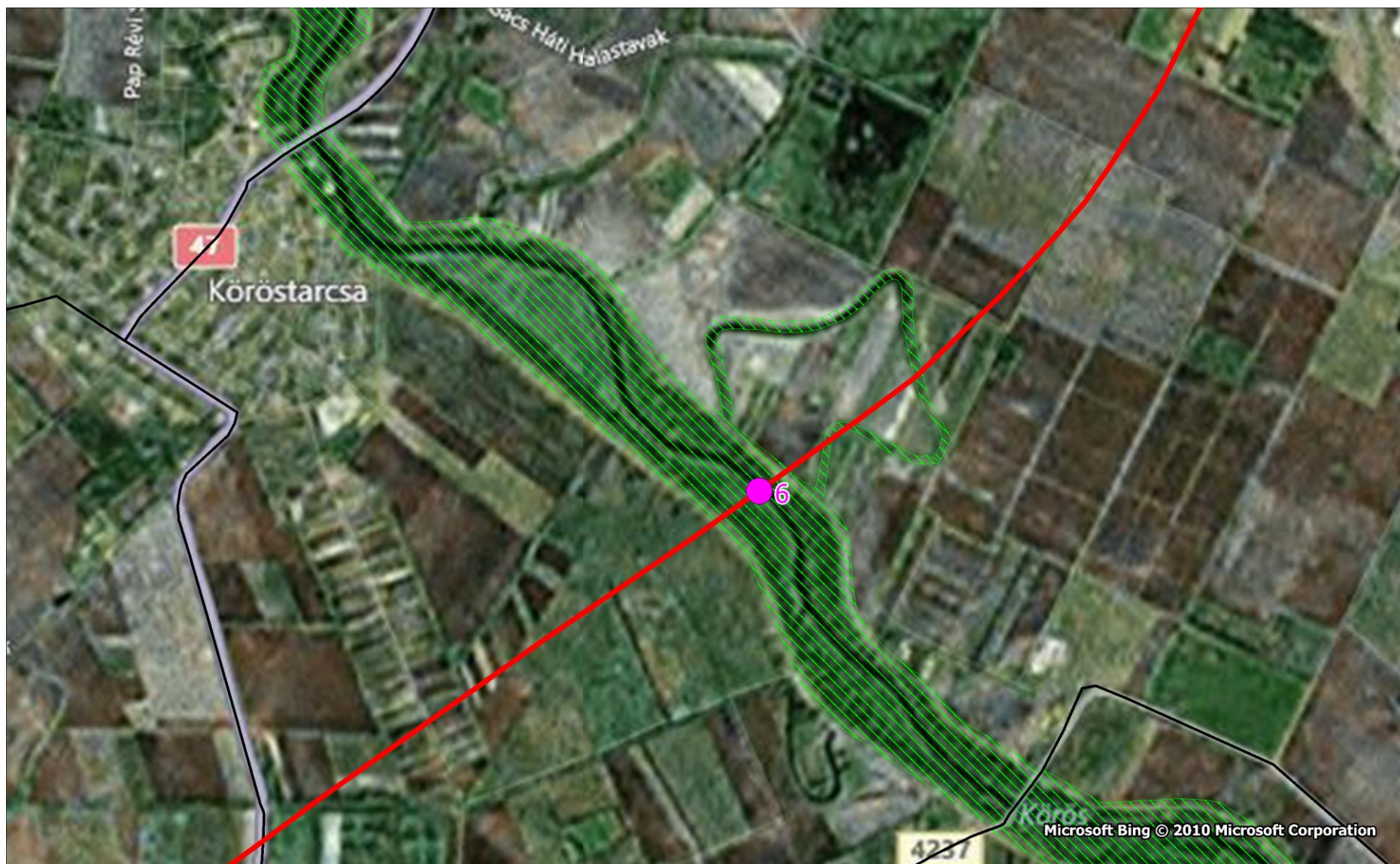
4.	Doboz elkerülő út a Natura 2000 területen					
	Natura 2000 terület neve:		Körösközi erdők			
	Natura 2000 terület kódja:		HUKM20011			
Település:		Doboz				
A terület státusza:		Különleges Madárvédelmi Terület, kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület				
A közösségi jelentőségű fajoknak, illetve élőhely típusoknak a felsorolása:						
Faj kód	Magyar név (latin név)	Pop.	Megőrzés	Élőhelytíp.kódja (* = kiem.)	Reprezentativitás	Kiterjedés (%)
1318	Tavi denevér (Myotis dasycneme)	C	B	91F0	B	70
4057	Bánáti csiga (Chilostoma banaticum)	B	B			
4059	Dobozi pikkelyescsiga (Hygromia kovacsi)	A	B			
1052	Díszes tarkalepke (Euphydryas maturna)	B	B			
4050	Erdélyi tarsza (Isophya stysii)	C	B			
4032	Magyar tavaszi-fésűsbagoly (Dioszeghyana schmidtii)	B	B			
1088	Nagy hősincér (Cerambyx cerdo)	C	B			
1083	Szarvasbogár (Lucanus cervus)	C	B			
Specifikus célok:		A keményfás ligeterdű élőhelytípusba tartozó erdőterületek esetében a természetesség növelése, a vágásérettségi kor emelése, a site-on belül kiegyenlített korosztály-szerkezet kialakítása és fenntartása. Az erdei tisztások védelme érdekében a gyepek, tisztások erdészeti munkálatoktól, tárolási és szállítási tevékenységtől való mentesítése. Az erdei tisztások cserjésedésének, gyomosodásának megakadályozása aktív természetvédelmi kezeléssel. A gépjárművek okozta taposási károk mérséklése a gyepterületeken. A keményfás ligeterdők élőhelytípusba tartozó erdőterületek site-on belüli arányának fokozatos növelése. Természetközeli erdőkezelési eljárások bevezetése. Az erdélyi tarsza (Isophya stysi) állományainak fenntartása, illetve fejlesztése érdekében az erdei tisztások fenntartása, a kaszálás időbeli korlátozása. A magyar fésűsbagoly (Dioszeghyana schmidtii) állományainak fenntartása, illetve fejlesztése érdekében a juharfajok, mint elegyfajok alkalmazása, illetve a juharfajok erdészeti munkálatok kivitelezése során történő kímélete. A díszes tarkalepke (Euphydryas maturna) állományainak fenntartása, illetve fejlesztése érdekében közönséges fagyal alkalmazása a cserjeszintben, a kőrisfajok közül a magyar kőris előnyben részesítése. A nagyvadállomány természetes vadeltartó képességnek megfelelő szinten való tartása.				
A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása, mértéke, térbeli kiterjedése:		A tervezett gyorsforgalmi út 1300 m hossza keresztül védett területet, területfoglalásával megszüntetve az élőhelyeket. Az építkezés időszaka alatt további ideiglenesen hatások jelentkeznek (zaj, porszenyezés). Az út védőtávolsága 100 m ezért a hatásterületet erre a távolságra számoltuk. Az érintett terület 26 ha a (100 m védőtávolsággal számolva.) A nyomvonaláv délebbi vezetésével az érintett terület nagysága csökkenthető lenne.				

5.	Út Natura 2000 területen					
	Natura 2000 terület neve:		Sebes-Körös			
	Natura 2000 terület kódja:		HUKM20016			
Település:		Szeghalom				
A terület státusza:		Különleges Madárvédelmi Terület, kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület				
A közösségi jelentőségű fajoknak, illetve élőhely típusoknak a felsorolása:						
Faj kód	Magyar név (latin név)	Pop.	Megőrzés	Élőhelytíp.kódja (* = kiem.)	Reprezentativitás	Kiterjedés (%)
1355	Vidra (Lutra lutra)	B	B	3270	D	2
1220	Mocsári teknős (Emys orbicularis)	C	B	6440	C	15
1188	Vöröshasú unka (Bombina bombina)	C	B	91E0 *	B	10
1124	Halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus)	C	B	3150	D	3
1130	Ragadozó őn (Aspius aspius)	C	B			
1145	Réticsík (Misgurnus fossilis)	C	B			
1157	Selymes durbincs (Gymnocephalus schraetzer)	C	B			
1134	Szivárványos ökle (Rhodeus sericeus amarus)	C	B			
1149	Vágócsík (Cobitis taenia)	C	B			
1032	Tompa folyamkagyló (Unio crassus)	C	B			
Specifikus célok:		A gyepterületek fenntartása aktív természetvédelmi kezeléssel (kaszás, legeltetés). A gyepek cserjésedésének megakadályozása aktív élőhelykezeléssel. Az inváziós növényfajok (különösen a gyalogakác, amerikai kőris, keskenylevelű ezüstfa, zöld juhar, selyemkóró, fehér akác) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása megfelelő természetvédelmi kezeléssel. A puhafás ligeterdő élőhelytípusba tartozó erdőterületek esetében a természetesség növelése, a vágásérettségi kor emelése, a site-on belül kiegyenlített korosztály-szerkezet kialakítása és fenntartása. A gyepek, illetve erdős élőhelytípusok területi arányának növelése érdekében a hullámtéren fekvő szántóterületeken a földhasználat átalakítása (visszagyepesítés, erdősítés). A gépjárművek okozta taposási károk mérséklése a gyepterületeken. A puhafás ligeterdő élőhelytípusba tartozó erdőterületek esetében a természetesség növelése, a vágásérettségi kor emelése, a site-on belül kiegyenlített korosztály-szerkezet kialakítása és fenntartása. Természetközeli erdőkezelési eljárások bevezetése. Megfelelő vízkormányzással az ökológiai igényeket figyelembe vevő vízhozam biztosítása. A biharugrai fenékgát az alvízi szempontok, illetve a hosszirányú átjárhatóság figyelembevételével történő üzemeltetése. A mentett oldali és hullámtéri holtmedrek ökológiai igényeket figyelembe vevő vízellátásának biztosítása. A vízfolyást befogadóként használó meglévő szennyvíztisztító telepek hatásfokának növelése. A jó halászati és horgászati gyakorlat bevezetése.				
A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása, mértéke, térbeli kiterjedése:		Az új gyorsforgalmi út 410 m hosszan keresztezi a Natura 2000 területet. A nyomvonal korrekciójára nincs lehetőség. Az érintett terület nagysága 8 ha.				

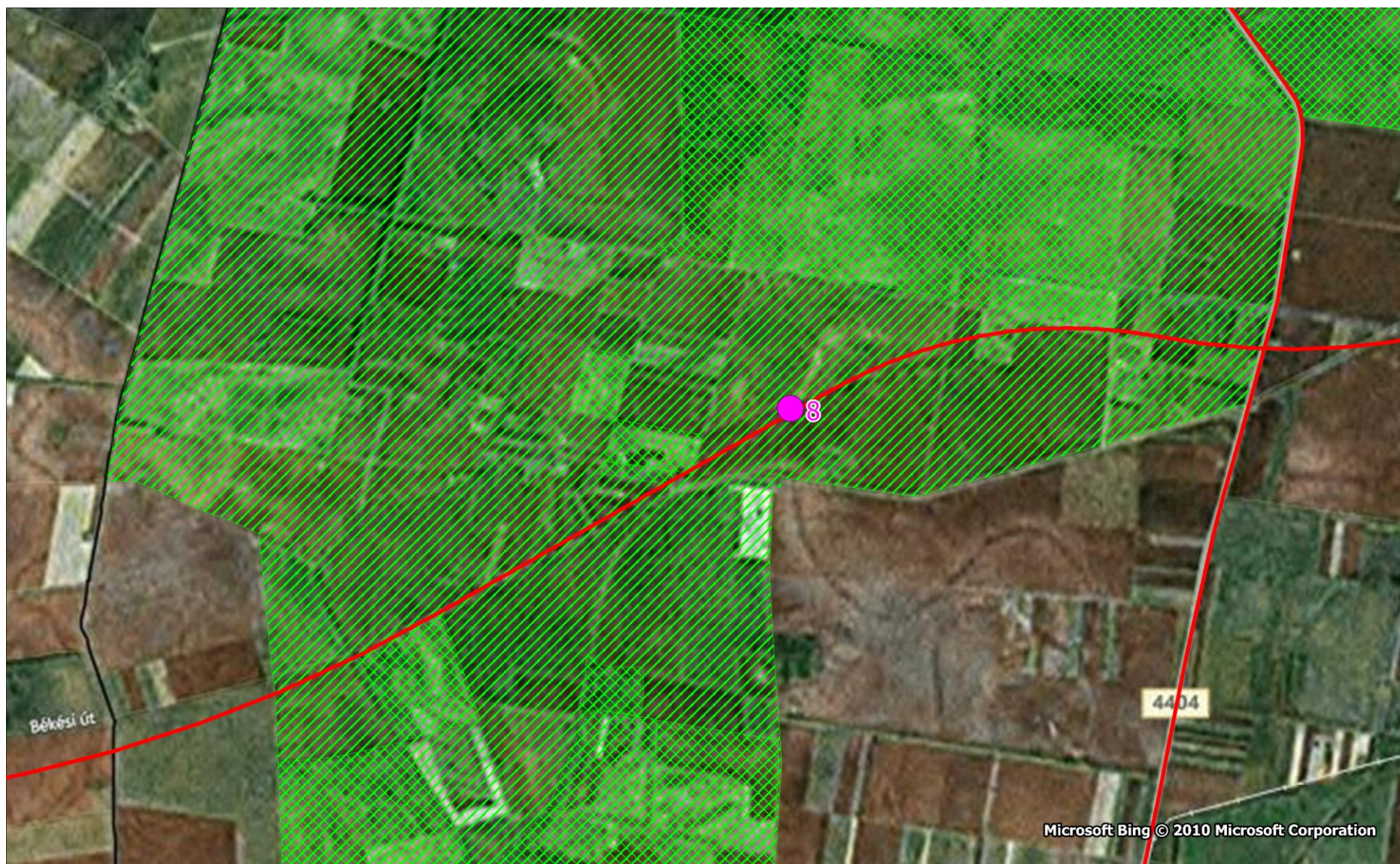
6.	Új gyorsforgalmi út Natura 2000 területen					
	Natura 2000 terület neve:		Fekete-, Fehér- és Kettős-Körös			
	Natura 2000 terület kódja:		HUKM20012			
Település:		Gyula				
A terület státusza:		kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület				
A közösségi jelentőségű fajoknak, illetve élőhely típusoknak a felsorolása:						
Faj kód	Magyar név (latin név)	Pop.	Megőrzés	Élőhelytíp.kódja (* = kiem.)	Reprezentativitás	Kiterjedés (%)
1318	Tavi denevér (Myotis dasycneme)	B	B	91E0 *	B	25
1355	Vidra (Lutra lutra)	B	B	6440	B	8
1220	Mocsári teknős (Emys orbicularis)	C	B	3150	D	2
1188	Vöröshasú unka (Bombina bombina)	C	B	3270	C	3
1124	Halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus)	B	B			
1130	Ragadozó őn (Aspius aspius)	B	B			
1157	Selymes durbincs (Gymnocephalus schraetzer)	C	B			
1134	Szivárványos ökle (Rhodeus sericeus amarus)	B	B			
1149	Vágócsík (Cobitis taenia)	C	B			
4057	Bánáti csiga (Chilostoma banaticum)	B	B			
1032	Tompa folyamkagyló (Unio crassus)	C	B			
Specifikus célok:		A gyepterületek fenntartása aktív természetvédelmi kezeléssel (kaszás, legeltetés). A gyepek cserjésedésének megakadályozása aktív élőhelykezeléssel. Az inváziós növényfajok (különösen a gyalogakác, amerikai kiris, keskenylevelű ezüstfa, zöld juhar, selyemkóró, fehér akác) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása megfelelő természetvédelmi kezeléssel. A gépjárművek okozta taposási károk mérséklése a gyepterületeken. A puhafás ligeterdő élőhelytípusba tartozó erdőterületek esetében a természetesség növelése, a vágásérettségi kor emelése, a site-on belül kiegyenlített korosztály-szerkezet kialakítása és fenntartása. A gypes, illetve erdis élőhelytípusok területi arányának növelése érdekében a hullámtéren fekvő szántóterületeken a földhasználat átalakítása (visszagyepesítés, erdősítés). Természetközeli erdőkezelési eljárások bevezetése. A felszíni vízhasználatok (vízkivételek, vízátervezetések) az ökológiai szempontból szükséges mederben hagyandó vízhozam figyelembevételével történő megvalósítása. A vízfolyást befogadóként használó meglévő szennyvíztisztító telepek hatásfokának növelése. A békési és a körösladányi duzzasztók az alvízi szempontok, illetve a hosszirányú átjárhatóság figyelembevételével történő üzemeltetése. A mentett oldali és hullámtéri holtmedrek ökológiai igényeket figyelembe vevő vízellátásának biztosítása. A jó halászati és horgászati gyakorlat bevezetése.				
A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása, mértéke, térbeli kiterjedése:		Az új gyorsforgalmi út 620 m hosszan keresztez Natura 2000 területet. A nyomvonal kismértékű korrekciójával csökkenthető az érintett terület nagysága, amely 100 m védőtálság alapján számolva 12 ha.				

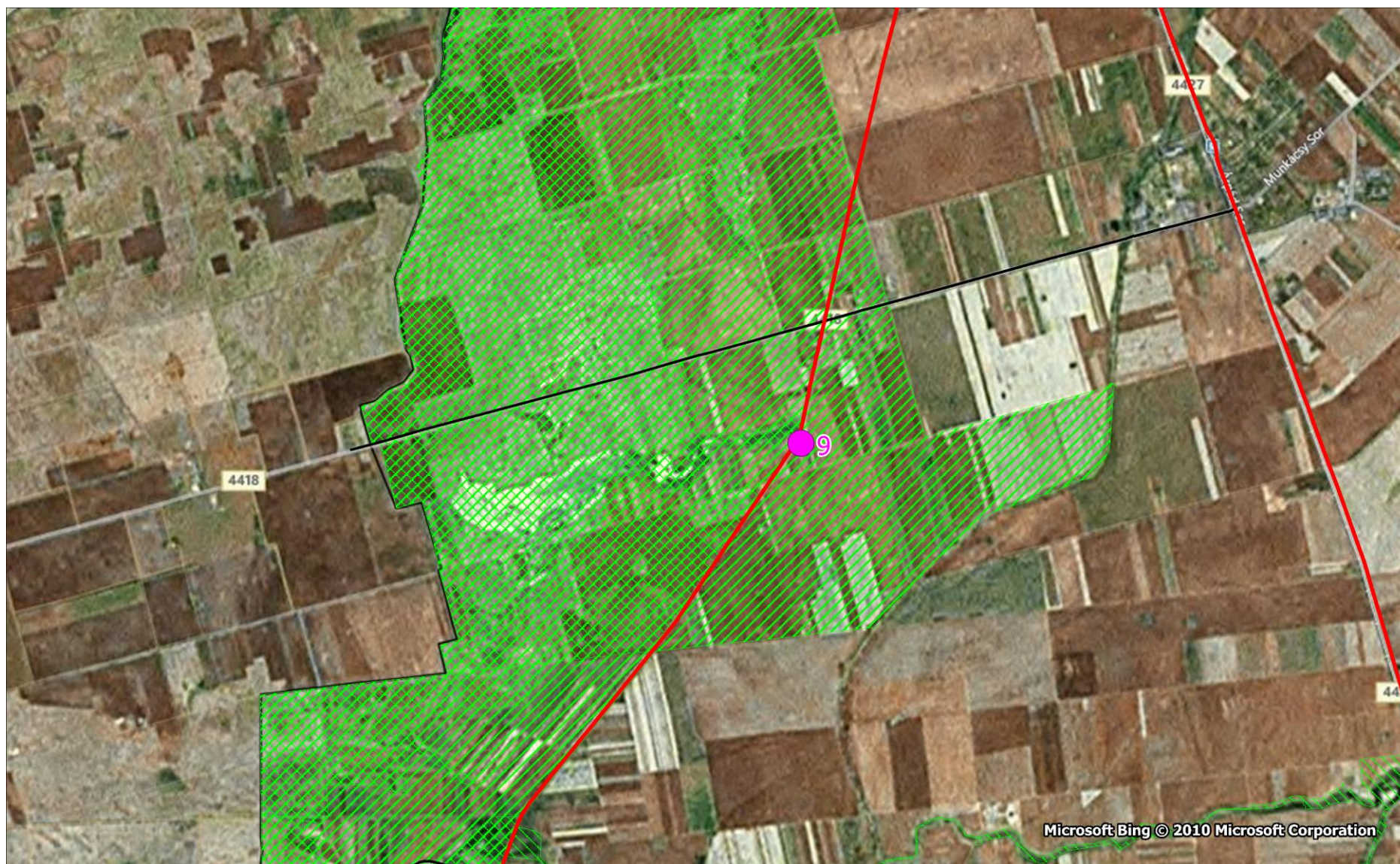
7.	Új út Natura 2000 területen					
	Natura 2000 terület neve:		Cserebökény			
	Natura 2000 terület kódja:		HUKM20027			
Település:		Szarvas				
A terület státusza:		Különleges Madárvédelmi Terület, kiemelt jelentőségű természet megőrzési terület				
A közösségi jelentőségű fajoknak, illetve élőhely típusoknak a felsorolása:						
Faj kód	Magyar név (latin név)	Pop.	Megőrzés	Élőhelytíp.kódja (* = kiem.)	Reprezenta- tívitas	Kiterjedés (%)
2633	Molnárgörény (Mustela eversmannii)	C	B	1530	B	70
1355	Vidra (Lutra lutra)	C	B	6250	B	6
1335	Ürge (Spermophilus citellus)	C	B	6440	C	3
1188	Vöröshasú unka (Bombina bombina)	C	B			
Specifikus célok:		A prioritásban megjelölt élőhelytípusok állományainak fenntartása aktív természetvédelmi kezeléssel (legeltetés, kaszálás). Az aktuális természeti állapothoz igazodó legeltetési rendszer kialakítása a túllegeltetés/alullegeltetés elkerülése érdekében. A gyepek cserjésedésének megakadályozása aktív élőhelykezeléssel. Az inváziós növényfajok (többek között a keskenylevelű ezüstfa, fehér akác, gyalogakác, amerikai kiris) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása megfelelő természetvédelmi kezeléssel. A gyepek és vizes élőhelyek természetesnek megfelelő vízellátásának biztosítása megfelelő vízkormányzással. A pannon szikes sztyeppek és mocsarak, valamint a síksági pannon löszgyepek élőhelytípusok területi arányának növelése, különösen a területek koherenciájának növelése, elsősorban a gyepterületek közé ékelődő, szántóföldi művelésre kevésbé alkalmas területek visszagyepesítésével. A gépjárművek okozta taposási károk mérséklése a gyepterületeken.				
A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása, mértéke, térbeli kiterjedése:		A tervezett új út 1200 m keresztez Natura 2000 területet. Az építkezés időszaka alatt további ideiglenesen hatások jelentkeznek (zaj, porszenyezés). Az út védőtávolsága 100 m ezért a hatásterületet erre a távolságra számoltuk. Az érintett terület nagysága 24 ha. A nyomvonalsáv délebbi vagy északabbi vezetésével a Natura 2000 terület elkerülhető lenne.				

8.	Út Natura 2000 területen					
	Natura 2000 terület neve:		Cserebökényi-puszták			
	Natura 2000 terület kódja:		HUKM10005			
Település:		Nagyszénás, Gádosos				
A terület státusza:		Kiemelt jelentőségű természet megőrzési terület				
A közösségi jelentőségű fajoknak, illetve élőhely típusoknak a felsorolása:						
Faj kód	Magyar név (latin név)	Pop.	Megőrzés	Élőhelytíp.kódja (* = kiem.)	Reprezenta- tívtás	Kiterjedés (%)
	Triturus cristatus	D	V	1530	B	60
	Emys orbicularis	C	R			
	Bombina bombina	B	C			
	Misgurnus fossilis	C	R			
	Rhodeus sericeus amarus	D	V			
	Cobitis taenia	D	V			
	Spermophilus citellus	C	R			
	Lutra lutra	C	R			
Specifikus célok:						
A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása, mértéke, térbeli kiterjedése:		Az új nyomvonalon kialakított út 7100 m-en keresztez Natura 2000 területet. A nyomvonal 3,8 km-el délebbre helyezésével megoldható lenne, hogy csak 1800 m-en keresztezze a pusztagyepet. Az útszakasz környezeti hatása (fragmentálás, zavarás, területfoglalás) állandó jellegű. Az építkezés időszaka alatt további ideiglenesen hatások jelentkeznek (zaj-, porszennyezés). Az érintett terület nagysága: 142 ha.				

9.	Új út Natura 2000 területen					
	Natura 2000 terület neve:		Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták			
	Natura 2000 terület kódja:		HUKM20001			
Település:		Kardoskút				
A terület státusza:		Különleges Madárvédelmi Terület				
A közösségi jelentőségű fajoknak, illetve élőhely típusoknak a felsorolása:						
Faj kód	Magyar név (latin név)	Pop.	Megőrzés	Élőhelytíp.kódja (* = kiem.)	Reprezenta- tívitas	Kiterjedés (%)
1355	Vidra (Lutra lutra)	C	B	1530 *	B	60
1220	Mocsári teknős (Emys orbicularis)	C	B	6250 *	C	5
1188	Vöröshasú unka (Bombina bombina)	B	B			
4035	Nagy szikibagoly (Gortyna borelii lunata)	B	B			
4028	Sztyeplepke (Catopta thrips)	A	B			
4081	Kisfészű aszat (Cirsium brachycephalum)	B	B			
1428	Mételyfű (Marsilea quadrifolia)	C	C			
Specifikus célok:		A síksági pannon löszgyepek, valamint a pannon szikes sztyeppék és mocsarak élőhelytípusok állományainak fenntartása aktív természetvédelmi kezeléssel (legeltetés, kaszálás). A pannon szikes sztyeppék és mocsarak élőhelytípusba tartozó sziki erdőpuszta-rét társulás állományainak esetében a legeltetés és kaszálás általános mellőzése; cserjésedés, gyomosodás esetén a kaszálás esetenkénti alkalmazása. Az aktuális természeti állapothoz igazodó legeltetési rendszer kialakítása a túllegeltetés/alullegetetés elkerülése érdekében. A gyepek cserjésedésének megakadályozása aktív élőhelykezeléssel. Az inváziós növényfajok (elsősorban keskenylevelű ezüstfa, fehér akác, selyemkóró, amerikai kőris, gyalogakác) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása megfelelő természetvédelmi kezeléssel. A gyepek és vizes élőhelyek természetesnek megfelelő vízellátásának biztosítása megfelelő vízkormányzással. A pannon szikes sztyeppék és mocsarak, valamint a síksági pannon löszgyepek élőhelytípusok területi arányának növelése, különösen a területek koherenciájának növelése, elsősorban a gyepterületek közé ékelődő, szántóföldi művelésre kevésbé alkalmas területek visszagyepesítésével. A pannon szikes sztyeppék és mocsarak élőhelytípusba tartozó szikes tavak esetében szántóföldi művelés alól mentes puffersávok kijelölése a negatív hatások, így a vegyszerbemosódás mérséklése érdekében, a puffersávok visszagyepesítése. A gépjárművek okozta taposási károk mérséklése a gyepterületeken.				
A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása, mértéke, térbeli kiterjedése:		Az új nyomvonalvezetésű főút 4900 m-en keresztezi a Natura 2000 területet, megszüntetve ezzel a pusztagyep vegetációt. Optimálisabb nyomvonalvezetéssel, az út keltebbre helyezésével a probléma nagysága csökkenthető lenne. Az út védőtávolsága 100 m ezért a hatásterületet erre a távolságra számoltuk. Az érintett terület nagysága 98ha.				

10.	Új településközi út Natura 2000 területen					
	Natura 2000 terület neve:		Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták			
	Natura 2000 terület kódja:		HUKM20001			
Település:		Orosháza				
A terület státusza:		Különleges Madárvédelmi Terület				
A közösségi jelentőségű fajoknak, illetve élőhely típusoknak a felsorolása:						
Faj kód	Magyar név (latin név)	Pop.	Megőrzés	Élőhelytíp.kódja (* = kiem.)	Reprezentativitás	Kiterjedés (%)
1355	Vidra (Lutra lutra)	C	B	1530 *	B	60
1220	Mocsári teknős (Emys orbicularis)	C	B	6250 *	C	5
1188	Vöröshasú unka (Bombina bombina)	B	B			
4035	Nagy szikibagoly (Gortyna borelii lunata)	B	B			
4028	Sztyeplepke (Catopta thrips)	A	B			
4081	Kisfészű aszat (Cirsium brachycephalum)	B	B			
1428	Mételyfű (Marsilea quadrifolia)	C	C			
Specifikus célok:		A síksági pannon löszgyepek, valamint a pannon szikes sztyepppek és mocsarak élőhelytípusok állományainak fenntartása aktív természetvédelmi kezeléssel (legeltetés, kaszálás). A pannon szikes sztyepppek és mocsarak élőhelytípusba tartozó sziki erdőpuszta-rét társulás állományainak esetében a legeltetés és kaszálás általános mellőzése; cserjésedés, gyomosodás esetén a kaszálás esetenkénti alkalmazása. Az aktuális természeti állapothoz igazodó legeltetési rendszer kialakítása a túllegeltetés/alullegeltetés elkerülése érdekében. A gyepek cserjésedésének megakadályozása aktív élőhelykezeléssel. Az inváziós növényfajok (elsősorban keskenylevelű ezüsthfa, fehér akác, selyemkóró, amerikai kőris, gyalogakác) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása megfelelő természetvédelmi kezeléssel. A gyepek és vizes élőhelyek természetesnek megfelelő vízellátásának biztosítása megfelelő vízkormányzással. A pannon szikes sztyepppek és mocsarak, valamint a síksági pannon löszgyepek élőhelytípusok területi arányának növelése, különösen a területek koherenciájának növelése, elsősorban a gyepterületek közé ékelődő, szántóföldi művelésre kevésbé alkalmas területek visszagyepesítésével. A pannon szikes sztyepppek és mocsarak élőhelytípusba tartozó szikes tavak esetében szántóföldi művelés alól mentes pufferek kijelölése a negatív hatások, így a vegyszerbemosódás mérséklése érdekében, a pufferek visszagyepesítése. A gépjárművek okozta taposási károk mérséklése a gyepterületeken.				
A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása, mértéke, térbeli kiterjedése:		Az új nyomvonalvezetésű út 610 m hosszan keresztezi a védett területet. A jelenleg gyepeként hasznosított területen az út építése megszüntetné a pusztagyepet. Kismértékű nyomvonal korrekcióval az út elkerülheti a területet. Az érintett terület nagysága 12,2ha.				

11.	M47 gyorsforgalmi út a Natura 2000 területen					
	Natura 2000 terület neve:		Gyula–szabadkígyósi gyepek			
	Natura 2000 terület kódja:		HUKM20010			
Település:		Békéscsaba				
A terület státusza:		Különleges Madárvédelmi Terület, kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület				
A közösségi jelentőségű fajoknak, illetve élőhely típusoknak a felsorolása:						
Faj kód	Magyar név (latin név)	Pop.	Megőrzés	Élőhelytíp.kódja (* = kiem.)	Reprezentativitás	Kiterjedés (%)
1321	Csonkafülű denevér (Myotis emarginatus)	B	B	1530 *	B	85
2633	Molnárgörény (Mustela eversmannii)	B	B	6250 *	D	2
1166	Közönséges tarajosgőte (Triturus cristatus)	B	B			
1188	Vöröshasú unka (Bombina bombina)	B	B			
1145	Réticsík (Misgurnus fossilis)	B	B			
4059	Dobozi pikkelyescsiga (Hygromia kovacsi)	A	B			
1083	Szarvasbogár (Lucanus cervus)	C	B			
4081	Kisfészűk aszat (Cirsium brachycephalum)	B	B			
Specifikus célok:		A síksági pannon löszgyepek, valamint a pannon szikes sztyepppek és mocsarak élőhelytípusok állományainak fenntartása aktív természetvédelmi kezeléssel (legeltetés, kaszálás). A pannon szikes sztyepppek és mocsarak élőhelytípusba tartozó sziki erdőpuszta-rét társulás állományainak esetében a legeltetés és kaszálás általános mellőzése; cserjésedés, gyomosodás esetén a kaszálás esetenkénti alkalmazása. Az aktuális természeti állapothoz igazodó legeltetési rendszer kialakítása a túllegeltetés/alullegetetés elkerülése érdekében. A gyepek cserjésedésének megakadályozása aktív élőhelykezeléssel. Az inváziós növényfajok (elsősorban a keskenylevelű ezüstfa, fehér akác, selyemkóró, amerikai kőris, gyalogakác) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása megfelelő természetvédelmi kezeléssel. A gyepek és vizes élőhelyek természetesnek megfelelő vízellátásának biztosítása megfelelő vízkormányzással. A pannon szikes sztyepppek és mocsarak, valamint a síksági pannon löszgyepek élőhelytípusok területi arányának növelése, különösen a területek koherenciájának növelése, elsősorban a gyepterületek közé ékelődő, szántóföldi művelésre kevésbé alkalmas területek visszagyepesítésével. A gépjárművek okozta taposási károk mérséklése a gyepterületeken. A dobozi pikkelyescsiga (Hygromia kovacsii) állományainak fenntartása érdekében többszintű, cserjefajokban gazdag természetyszerű keményfás ligeterdők kialakítása.				
A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása, mértéke, térbeli kiterjedése:		Az új gyorsforgalmi út 690 m hosszan keresztez Natura 2000 területet. A terület jelenlegi területhasználata gyepterület. Az új gyorsforgalmi út építése során a pusztagyep visszafordíthatatlan károsodást szenved. A gyorsforgalmi út északi (OTRT) változat szerinti nyomvonalvezetése nem érint Natura 2000 területet, ezért természetvédelmi szempontból annak kialakítása javasolt.				

Összefoglalás

A Natura 2000 hatásbecslési dokumentáció a tervek vagy beruházások a Natura2000 területekre gyakorolt hatását vizsgáló 266/2008 (XI. 6.) Korm. rendeletével módosított 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről 10. §-ban meghatározottak alapján a 14. Melléklet alapján, a terv léptékének figyelembevételével készült. A jogszabály szerinti Natura 2000 hatásbecslési metodika elsősorban a beruházási szintű tervek készítésénél nyújt segítséget. Az olyan regionális szintű területrendezési terveknél, mint amilyen az agglomerációs terv is a javasolt metodika nehezen alkalmazható.

A hatásbecslés egyik fő problémája a léptékből eredő különbözőség volt. Míg a BMTrT szerkezeti és szabályozási terve 1:50 000-e léptékben készült addig a Natura 2000 területek kijelölése, lehatárolása az 1:4000-es méretarányú kataszteri térképek alapján történt meg. A több mint 10-szeres térképi méretaránybeli eltérés nem teszi lehetővé, hogy nyomvonsávok hatásait részletesebben ábrázoljuk. A szerkezeti terven ábrázolt műszaki infrastruktúra-hálózatokat és egyedi építményeket ugyanis nem lehet kijelölt nyomvonalként, illetve telepítési helynek tekinteni. (Az OTTrT-hez képes megengedett 10%-os eltérés alapján a nyomvonsávok még változhatnak. A helyrajzi számmal kihirdetett NATURA 2000 területek érintettségének pontos mértékét, azon belül a különböző élőhelytípusok veszélyeztetettségét csak a továbbtervezés során, a jogszabály által megengedett eltérési, illetve pontosítási lehetőségek miatt a településrendezési tervek szintjén lehet megállapítani.

A hatásbecslés feltárta, hogy a Natura 2000 területeken a tervezett infrastruktúra fejlesztések 11 esetben okoznak ütközéseket.

A tervezés ezen fázisában a lehetőségek már csak a „finomításokat” engedik meg. Ennek ellenére az ismertetett konfliktusos területek közös hatósági-szakértői szintű egyeztetéseinek néhány esetben sikerült optimálisabb nyomvonsávot találni a korábbinál. További nyomvonal módosításokkal, finomításokkal még öt esetben lehetne a csökkenteni a Natura 2000 területek érintettségét. A többi esetben nyomvonal korrekciókkal nincs lehetőség a hatások mérséklésére.

Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a korábbi tervekben, törvényekben, jogszabályokban rögzített, jóváhagyott nyomvonsávok módosítására csak kis (5%-os eltérés) lehetőséget enged meg a területrendezési terv, ezért a jelentős hatást okozó tervi elemeket nem minden esetben lehetett már „orvosolni” a BMTrT keretein belül.

Melléklet 1.

Kódtábla az élőhely típusokhoz

Reprezentativitás: az adott élőhely mennyire tipikus a területen.

A: kiemelkedő reprezentativitás

B: jó reprezentativitás,

C: jelentős

Kiterjedés (%): a kiterjedésnél az adjuk meg, hogy az adott élőhelytípus a terület hány %-án található meg.

Populáció: a faj populációjának mérete és sűrűsége a területen az országos állományhoz viszonyítva

A: 100%-15%,

B: 15%-2%,

C: 2%-0%

Általános megőrzöttség: Az adott faj megőrzöttsége szempontjából a terület általános értékelését jelenti

A: kiváló,

B: jó,

C: megfelelő